

Закон о устројству војске и морнарице, 1940.

Садржај

Први део

Опште одредбе

Други део

Војска

Први одељак

Обавеза служења у војсци

Други одељак

Устројство војске

Трећи одељак

Војно-територијална подела земља

Четврти одељак

Стални кадар

Трећи део

Морнарица

Први одељак

Састав и подела морнарице

Други одељак

А. Старешине у сталном кадру

Б. Старешине у морнарици из резерве

Четврти део

А. Командовање и управа у мирно доба

Б. Командовање и управа у рату

Пети део

Остало особље војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици

Шести део

Материјална обавеза

Седми део

Вежбања и маневри

Осми део

Принадлежности

Девети део

Пензије

Десети део

Снабдевање војске и морнарице

Једанаести део

Потпора породицама сиромашних обвезника на служби у народној војној сили

Прелазна наређења

Завршно наређење

SLAVKO A. FARKAŠ

355.1
(497.1)
(094.5)

ZAKON O USTROJSTVU
VOJSKE I MORNARICE

4563

ZAKON O USTROJSTVU VOJSKE I MORNARICE

sa svima unetim izmenama i dopunama za-
ključno sa uredbom MSBroj 1161/40 god.

Uredio
pešadiski major
SLAVKO A. FARKAŠ

Tiskarna Merkur d. d. Ljubljana

1 9 4 0

SADRŽAJ

Strana

PRVI DEO.

Opšte odredbe	1
-------------------------	---

DRUGI DEO.

Vojska.

Prvi odeljak.

Obaveza služenja u vojsci	3
-------------------------------------	---

Drugi odeljak.

Ustrojstvo vojske	7
1. Đeneralštabna struka	8
2. Ekonomska struka	9
3. Tehničke struke	12
A. Artilerisko-tehnička struka	12
B. Inžinjersko-tehnička struka	15
V. Vazduhoplovno-tehnička struka	17
G. Geodetska struka	20
4. Sanitetska struka	22
5. Sudska struka	25
6. Sveštениčka struka	26
7. Veterinarska struka	27
8. Muzička struka	29

Treći odeljak.

Vojno-teritorijalna podela zemlje	30
---	----

Četvrti odeljak.

Stalni kadar.

a) Redovi:	
1. Obaveza služenja u stalnom kadru	31
2. Skraćivanje roka u stalnom kadru i oslobađanje	37
3. Odlaganje službe u stalnom kadru	43
4. Rekrutovanje	44
b) Starešine u stalnom kadru:	
I Činovi	50
II Rang	52
III Kaplari	53
IV Podoficiri:	
A. Popunjavanje podoficirima	53
B. Unapređivanje podoficira	54
V. Ponovni rok	58
G. Osiguranje podoficira:	
a) službom	61
b) penzijom	63
D. Ocenjivanje	64
Đ. Bolovanje i odsustvovanje	64
E. Ženidba podoficira	64
Ž. Otpuštanje podoficira iz stalnog kadra	64
Z. Gubljenje čina	66
V Oficiri:	
A. Popunjavanje oficirima	67
B. Unapređivanje oficira	71
a) Opšti uslovi	72
b) Posebni uslovi:	
Za glavne rodove vojske	73
Za pomoćne rodove vojske	76
Za đeneralštabne oficire	78
Ekonomska struka	79
Tehničke struke	80
Sanitetska struka	84
Sudska struka	87
Veterinarska struka	89

v) Opšte odredbe za unapređivanje oficira	92
g) Opšte odredbe o izvršivanju komandantskih putovanja oficira	93
V. Služba oficira	93
G. Ocenjivanje	95
D. Bolovanje i odsustvovanje	95
Đ. Ženidba	95
E. Penzija	96
Ž. Ostavka	98
Z. Gubljenje čina	99
v) Starešine u vojsci iz rezerve:	
1. Rezervni podoficiri	100
2. Rezervni oficiri	103

TREĆI DEO.

Mornarica.

Prvi odeljak.

Sastav i podela mornarice	110
1. Vojno pomorstvo	111
2. Struke:	
A. Ekonomska	111
B. Tehnička struka	112
V. Sanitetska struka	112

Drugi odeljak.

A. Starešine u stalnom kadru:	
I Starešinski činovi	113
II Starešinstvo — rang	114
III Mornarički kaplar	114
IV Podoficiri:	
a) Popunjavanje podoficirima	115
b) Unapređivanje podoficira	115
v) Ponovni rok	117
g) Osiguranje podoficira	117
d) Ocenjivanje podoficira	117

	Strana
d) Bolovanje i odsustvovanje	117
e) Ženidba	118
ž) Otpuštanje podoficira iz stalnog kadra	118
z) Gubljenje čina	118
V Oficiri:	
A. Popunjavanje:	
Vojno pomorstvo	118
Ekonomska struka	119
Tehnička struka	120
Sanitetska struka	122
B. Unapređivanje oficira	122
I Opšti uslovi	122
II Posebni uslovi:	
Vojno pomorstvo	123
Ekonomska struka	127
Tehnička struka	128
Sanitetska struka	130
III Opšte odredbe	130
V. Služba oficira	130
G. Ocenjivanje oficira	131
D. Bolovanje i odsustvovanje	131
Đ. Ženidba	131
E. Penzija	131
Ž. Ostavka	131
Z. Gubljenje čina	132
B. Starešine u mornarici iz rezerve:	
1. Rezervni podoficiri	132
2. Rezervni oficiri	132

ČETVRTI DEO.

A. Komandovanje i uprava u mirno doba:	
a) Ministarstvo vojske i mornarice	134
b) Glavni đeneralštab	134
v) Trupne inspekcije	135
g) Vojni Komiteti	135
d) Komande i ustanove	136

	Strana
d) Vojne škole	136
e) Ispiti za pojedine činove	137
ž) Pitomci u školama u zemlji i na strani	138
B. Komandovanje i uprava u ratu:	
a) Ministarstvo vojske i mornarice	138
b) Vrhovna komanda	139
PETI DEO.	
Ostalo osoblje vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici	139
A. Popunjavanje	140
B. Kategorije vojnih činovnika kao i ostalih lica građanskog reda na službi u vojsci i mornarici	142
V. Rang	143
G. Unapređivanje	143
a) opšti uslovi	144
b) posebni uslovi	145
D. Ocenjivanje	146
Đ. Bolovanje i odsustvovanje	146
E. Ženidba	146
Ž. Penzionisanje	146
Z. Ostavka	147
Vojni činovnici u rezervi	148

ŠESTI DEO

Materijalna obaveza:

I Vojnica	149
II Popunjavanje vojne sile stokom i prenosnim sredstvima	151
III Obaveza davanja stoke i prenosnih sredstava u naturi	
A. Za konjicu i ostale koji vrše službu na konjima	152
B. Za artileriju	155
V. Za komoru	156
IV Remontsko-komorski fond	158
V Popis i upis stoke i prenosnih sredstava i držanje smotre	159
VI Naknade za poslugu stokom i prenosnim sredstvima	162
VII Naknada štete pričinjene od strane vojske	163

SEDMI DEO.

Vežbanja i manevri	163
------------------------------	-----

OSMI DEO.

Prinadležnosti	165
Plata	166
Dodaci:	173
Položajni dodatak	175
Specijalni vojni dodatak	176
Lični dodatak	178
Dodatak na momka i drva	178
Dodatak na odelo	179
Dodatak na konja	180
Porodični dodatak	181
Ostale odredbe	

DEVETI DEO.

Penzije:	191
A. Oficira i vojnih činovnika	199
B. Podoficira i muzičara	
V. Porodica oficira, vojnih činovnika, podoficira i muzičara	206
G. Činovnika in službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici	208

DESETI DEO.

Snabdevanje vojske i mornarice	209
--	-----

JEDANAESTI DEO.

Potpora porodicama siromašnih obveznika na službi u narodnoj vojnoj sili	212
Prelazna naređenja	213
Završno naređenje	235

Zakon o ustrojstvu vojske i mornarice

ĐBroj 23060 od 30 septembra 1931 god.
obnarodovan je u Službenim novinama
Br. 252-LXXVIII od 28 oktobra 1931 god.

Njegove docnije izmene i dopune, naznačene kod svakog izmenjenog — dopunjenog člana posebno, su sledeće:

1. *Finansiski zakon za*

1923/33 god., § 62;
1934/35 god., § 36;
1936/37 god., § 103;
1937/38 god., § 94;
1938/39 god., § 114; i
1939/40 god., § 124.

2. *Uredba o uslovima za unapređivanje podoficira u starije činove i u činove oficira i klase vojnih činovnika, o unapređivanju oficira i vojnih činovnika u starije činove — klase i o sastavu komisija za komandantska putovanja i rešavanje zadataka* ĐBroj 3780 od 25 februara 1935 god. — (ozakonjena sa § 91 fin. zak. za 1935/36 god.); — *Službene novine Broj 49—XII od 1 marta 1935 god. i Službeni vojni list za 1935 god. strana 307.*

3. *Uredba o izmeni i dopuni čl. 269 i 270 u zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice* ĐBroj 23060 od 30 septembra 1931 god., — *MSBroj 928 od 7 jula 1940 god.; — Službene novine Broj 156—LII od 7 jula 1940 god. i Službeni vojni list za 1940 god. strana 1722.*

4. Uredba o izmenama i dopunama u zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice MSBroj 1161 od 23 avgusta 1940 god.; — Službene novine Broj 199—LXVII od 31 avgusta 1940 god. i prilog Službenom vojnom listu broj 33 za 1940 god.

5. Uredba o ličnom i porodičnom dodatku:

a) državnih službenika Broj 37500/I od 19 septembra 1935 god.; i

b) državnih penzionera Broj 37600/I od 19 septembra 1935 god.; — obe u Službenim novinama Broj 219—LIV od 21 septembra 1935 god. — i u Službenom vojnom listu za 1935 god. strana 1600.

Izmene i dopune MSBroj 792 od 6 oktobra 1937 god.; — Službene novine Broj 229—LXVI od 8 oktobra 1937 god. i Službeni vojni list za 1937 god. strana 1333.

6. Uredba o vanrednom dodatku državnih službenika i penzionera MSBroj 1017 od 26 jula 1940 god.; — Službene novine Broj 175—LVIII od 2 avgusta 1940 god. i Službeni vojni list za 1940 god. strana 2043.

Štamparska greška:

U napomeni na strani 9 stoji »člana 399 g)« a treba »člana 399 d)«.

PRVI DEO.

Opšte odredbe.

Član 1.

Vojska i Mornarica čine narodnu vojnu silu.

Član 2.

Zadatak je vojne sile da brani Otadžbinu i da bude potpora zakonitosti u zemlji.

Član 3.

(¹) Kralj je Vrhovni Zapovednik sve vojne sile.

(²) Kralj, na predlog Ministra vojske i mornarice, propisuje uredbama i pravilima, u zakonom određenom obimu: organizaciju i formaciju vojske, mornarice, škola, nadležstava, ustanova i zavoda; sve što se odnosi na komandovanje, ocenjivanje, dužnost, prava, odgovornost, nadležnost, položaj i vlast lica u vojsci i mornarici; naoružanje i uopšte svu materijalnu spremu za vojsku i mornaricu; sve što se odnosi na službu, obuku, vaspitanje, disciplinu u vojsci i mornarici; na mobilizaciju, koncentraciju i demobilizaciju vojske i mornarice, kao i sve ostalo što se kao potrebno ukaže.

(³) Kralj, prema svome nahođenju, može poveriti u ratu komandovanje Operativnom vojskom jednome vojvodi ili deneralu, koji dobija naziv »Komandant Operativne vojske« i koji je odgovoran za svoj rad Ministru vojske i mornarice.

Član 4.

(¹) U Vojničkoj Zastavi oličeni su: Kralj i Otadžbina.

(²) Zastava je najveća vojnička svetinja.

(³) Oblik Vojničke Zastave i sve ostalo o njoj propisuje Kralj uredbom na predlog Ministra vojske i mornarice.

Član 5.

(¹) Vojnici i mornari pri stupanju u vojsku odnosno mornaricu polažu usmenu Zakletvu na vernost Kralju i Otadžbini, koja glasi ovako:

(²) »Ja (ime i prezime) zaklinjem se svemogućim Bogom, da ću Vrhovnom Zapovedniku sve vojne sile, Kralju Jugoslavije Petru Drugom, svagda i u svima prilikama, biti veran, svom dušom odan i poslušan; da ću se za Kralja i Otadžbinu junački boriti; da Vojničku Zastavu nigde i nikad neću izneveriti i da ću zapovesti svih pretpostavljenih mi starešina slušati i verno izvršivati. Tako mi Bog pomogao!«

(³) Jednom položena Zakletva važi za sve vreme obaveze služenja u vojnoj sili.

(⁴) Novo-unapređeni i novo-primljeni oficiri i vojni činovnici podnose još i pismenu zakletvu.

(⁵) Novom Vladaocu polaže se ponovo Zakletva.

(⁶) Činovnici građanskog reda na službi u vojsci i mornarici polažu zakletvu po zakonu o činovnicima.*

Član 6.

(¹) Sva vojna sila ili njeni delovi mogu biti u jednom od ova četiri stanja: *redovno, pripravno, mobilno i ratno*.

(²) *Redovno stanje* je kad je stalni kadar u svojoj redovnoj, formacijom i budžetom određenoj jačini.

(³) *Pripravno stanje* je kada su prilike takve, da je Otadžbina pred opasnošću. Prema potrebi i stepenu opasnosti pripravno stanje objavljuje se celokupnoj vojnoj sili ili jednom njezinom delu.

* Vidi: Uredba o polaganju zakletve službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici Dbroj 21935/27 god. — Služ. voj list. strana 1332.

(⁴) *Mobilno stanje* je kada je sva vojna sila, ili neki njeni delovi, u ratnoj jačini i u potpunoj gotovosti za odbranu Otadžbine i vođenje rata.

(⁵) *Ratno stanje* je kad je Otadžbina u ratu.

(⁶) Prelaz iz redovnog u pripravno, u mobilno ili u ratno stanje i obratno naređuje se Kraljevim Ukazom na predlog Ministra vojske i mornarice i u saglasnosti sa Ministarskim savetom.

(⁷) Kad se naredi pripravno ili oglasi mobilno stanje, onda Ministar vojske i mornarice, u saglasnosti sa Ministarskim savetom može zabraniti vojnim obveznicima udaljavanje iz Otadžbine i sa teritorija njihovih vojnih okruga a narediti i sve druge potrebne mere i radove radi spremljenosti zemlje, naroda i vojne sile za odbranu Otadžbine.

(⁸) U pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, radi odbrane Otadžbine i vođenja rata, vojnoj upravi stoje na raspoloženju: sva vojna sila, ceo narod i sva finansijska, ekonomska, industrijska i ostala materijalna sredstva Države i njezinih državljana.

(⁹) Bliže odredbe po ovome propisuju se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 206—208 ovog zakona.)

DRUGI DEO.

Vojska.

PRVI ODELJAK

Obaveza služenja u vojsci.

Član 7.

(¹) Obaveza služenja u vojnoj sili opšta je i svaki državljanin Kraljevine ima pravo i dužnost da u njoj služi.

(²) Državljanin, sposobni za službu, služe lično i ne mogu se zamenjivati drugim licima, niti se mogu od obaveze otkupiti.

(³) Državljan, nesposobni za ličnu službu, podleže plaćanju vojnice po odredbama ovog zakona.

(⁴) Lice osuđeno na gubitak časnih prava ne može služiti u narodnoj vojnoj sili za sve vreme trajanja ove kazne, ali podleži plaćanju vojnice po odredbama ovog zakona, a u mobilnom i ratnom stanju upotrebljava se za naročite radove.

(⁵) Lice koje povрати časna prava podleži obavezi služenja po odredbama ovog zakona.

(⁶) Ne mogu služiti u narodnoj vojnoj sili ni lica osuđena na gubitak vojničke časti, već i ona podleže plaćanju vojnice po odredbama ovog zakona, a u mobilnom i ratnom stanju upotrebljavaju se za naročite radove.

(⁷) Svako lice uopšte, koje podleži obavezi služenja u stalnom kadru, dužno je da se i lično stara o ispunjenju ove svoje obaveze; u protivnom, na njega će se primeniti odredbe iz člana 45 ovog zakona i § 51 vojnog krivičnog zakonika.

(Vidi: član 227—232 ovog zakona.)

Voj. kriv. zak.: § 51.

(¹) Ko izbegne regrutovanje u godini u kojoj mu podleži, ili kao regrutovan stupanje u stalni kadar u određeno vreme, pa to dovoljnim uzrokom ne opravda, kazniće se: u redovnom stanju zatvorom do jedne godine, u mobilnom strogim zatvorom, a u ratnom stanju robijom do deset godina.

(²) Ako se radi toga i od vlasti krio ili je promenu mesta življenja tajio od svoje opštinske i od nadležne vojne vlasti, da bi osujetio saopštenje naredbe ili poziva vojne vlasti ili svoj pronalazak i upućenje u komandu, kazniće se u redovnom stanju zatvorom do dve godine, a u mobilnom i ratnom stanju robijom.

(³) No, onome koji bi naknadno bio oslobođen od službe u kadru ili bi mu ova bila odložena, sud može kaznu ublažiti po slobodnoj oceni ili ga osloboditi od kazne.

Član 8.

(¹) Istup iz državljanstva Kraljevine može biti samo u redovnom stanju.

(²) Ni jedno lice, sposobno za službu, načelno, ne može dobiti otpust iz državljanstva pre odsluženja roka u stalnom kadru, izuzev po odluci Ministarskog saveta.

(Vidi: član 44 i 45 ovog zakona.)

Član 9.

(¹) Obaveza služenja u narodnoj vojnoj sili počinje od navršene 20 godine i traje do navršene 50 godine života, a raspoređena je ovako:

a) U Operativnoj vojsci, odnosno u Operativnoj mornarici, od navršene dvadesete do navršene četrdesete godine; i

b) U Rezervnoj vojsci, odnosno u Rezervnoj mornarici, od navršene četrdesete do navršene pedesete godine.

(²) Rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici i obveznici stručnjaci pojedinih profesija, najzad i obveznici komore, mogu se po potrebi i bez obzira na godine života raspoređivati na službe i položaje u narodnoj vojnoj sili prema sposobnosti.

(Vidi: član 134 ovog zakona.)

Član 10.

(¹) U pripravnom stanju Ministar vojske i mornarice može zadržati u stalnom kadru vojnike i mornare koji odslužuju svoj rok u kadru, no najviše za mesec dana i to vreme računa im se kao vežbanje. Isto tako, a u saglasnosti sa Ministarskim savetom, Ministar vojske i mornarice može pozvati na službu u vojsci i mornarici i potreban broj obveznika iz Operativne vojske i Operativne mornarice.

(²) U mobilnom i ratnom stanju Ministar vojske i mornarice može pozvati na službu u vojsci i mornarici i mladiće od navršene 18 godine pa do navršene 20 godine starosti. Vreme provedeno na službi u vojsci i mornarici računa se ovako pozvanim mladićima u rok službe u stalnom kadru.

(³) Isto tako, u mobilnom i ratnom stanju, a kada je to potrebno, Ministar vojske i mornarice može pozvati na službu za pozadinske dužnosti i lica od 17 do 55 godine starosti, koja nisu obveznici vojne sile, ili su kao nesposobna oslobođena službe u vojsci i mornarici, ali su za ovu službu sposobna.

Član 11.

U mobilnom i ratnom stanju i kada je rat u izgledu ne vrši se prevođenje obveznika.

Član 12.

Stalni kadar je uvek pod Zastavom i on je škola za spremu vojske i mornarice za rat. No, pored ovog glavnog svog zadatka, vojnici i mornari u stalnom kadru obučavaju se i u: pismenosti, poljoprivredi, ekonomiji i poznavanju svoje Otadžbine i svoga Naroda, prema programu, koji izradi Ministar vojske i mornarice.

Član 13.

Veličina vojske i mornarice u stalnom kadru na obaveznom roku služenja, kao i onih lica predviđenih formacijama vojske i mornarice koja nisu na obaveznom roku, određuje se budžetom svake godine.

Član 14.

Godine za službu u vojsci i za plaćanje vojnice računaju se prema celoj kalendarskoj godini.

(Vidi: član 7, 42 i 227 ovog zakona.)

Član 15.

(¹) U pripravnom, mobilnom i ratnom stanju svi regruti i obveznici (podoficiri, kaplari i redovi) i svi rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, koji pripadaju saobraćajnom osoblju državnih saobraćajnih ustanova, mogu ostati na svojim redovnim dužnostima, i u tome slučaju se oslobađavaju od poziva u njihove jedinice.

(²) U pripravnom, mobilnom i ratnom stanju svi regruti i obveznici (podoficiri, kaplari i redovi) koji su zaposleni u izvesnim fabrikama, preduzećima i rudnicima kao stručno osoblje i stručni radnici, kao i potreban broj: državnih službenika po državnim nadležnostima, zavodima i ustanovama, službenika samoupravnih tela i članova Odbora Društva Crvenog Krsta Kraljevine Jugoslavije, ne moraju se pozivati u njihove jedinice, već mogu ostati na svojim redovnim dužnostima, odnosno poslu, te da obezbede rad dotičnih ustanova, i u tome slučaju se oslobađavaju od poziva u njihove jedinice.

(³) Svi zaposleni regruti i obveznici iz prvog i drugog stava ovog člana zakona smatraju se da su na vojnoj dužnosti, potpadaju pod vojnu disciplinu i nemaju pravo da napuste svoju dužnost i posao. Ako, u to vreme, po godinama života podleže obavezi služenja u stalnom kadru, onda vreme, provedeno na ovim dužnostima, odnosno poslu, računaće im se u rok službe u stalnom kadru.

(¹) Bliže odredbe o oslobađavanju od poziva na vojnu dužnost, u miru i u ratu, propisuju se Kraljevom uredbom.

DRUGI ODELJAK

Ustrojstvo vojske.

Član 16.

U miru je vojska ustrojena u komande, jedinice i ustanove, čiji se naziv, broj i sastav propisuje Uredbom o formaciji vojske u mirno doba.

Član 17.

(Izmenjen sa § 1 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) U vojsci ima rodova vojske i struka. Rodovi vojske dele se na glavne i pomoćne.

(2) *Glavni su rodovi vojske:*

Pešadija,
Artilerija,
Konjica,
Inžinjerija i
Vazduhoplovstvo.

(3) *Pomoćni su rodovi vojske:*

Pirotehničke i barutanske jedinice,
Automobilske jedinice,
Vozarske jedinice,
Ekonomске jedinice i
Bolničarske jedinice.

(4) Pored ovoga, postoje *specijalne trupe*: Granična trupa i Žandarmerija.

(5) Granična trupa u svemu je sastavni deo vojske, a Žandarmerija je to samo u pogledu discipline, ličnih odnosa, vojničke nastave i naoružanja.

(6) Organizacija i sve ostalo o ovim specijalnim trupama propisuje se specijalnim zakonima.

(7) *Struke su ove:*

Đeneralštabna,
Ekonomska,
Tehnička,
Sanitetska,
Sudska,
Sveštenička,
Veterinarska i
Muzička struka.

1. Đeneralštabna struka.

Član 18.

(1) Đeneralštabna struka je organ Ministra vojske i mornarice za spremu zemlje i narodne vojne sile za odbranu Otadžbine i njenih interesa. Ona služi u miru i ratu kao organ za komandovanje i za vođenje vojske i mornarice.

(2) Ova je struka zajednička za celu narodnu vojnu silu.

(3) Na čelu je đeneralštabne struke načelnik Glavnog đeneralštaba. On se stara o vršenju službe ove struke, o njenom popunjavanju i usavršavanju.

Član 19.

(Izmenjen sa § 2 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(1) Đeneralštabnu struku čine đeneralštabni oficiri.*

(2) Đeneralštabna struka popunjava se oficirima rodova vojske i mornarice koji imaju višu vojnu spremu i koji su na pripremi u Glavnom đeneralštabu ocenjeni kao sposobni za vršenje đeneralštabnih poslova.

(3) Đeneralštabni oficiri primaju specijalni dodatak na struku čiju visinu, u granicama budžetskih sredstava određuje ministar vojske i mornarice.

(4) Organizacija i sve ostalo o ovoj struci propisuje se Kraljevom uredbom o Glavnom đeneralštabu i đeneralštabnoj struci.

2. Ekonomska struka.

Član 20.

(1) Ekonomska je struka zajednička za celu narodnu vojnu silu.

(2) Njen je zadatak da snabdeva narodnu vojnu silu, u miru i ratu, svima ekonomskim potrebama.

(3) Na čelu ekonomske struke je načelnik Ekonomskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On se stara o pravilnom vršenju službe ove struke, o njenom popunjavanju i usavršavanju i sarađuje u svima pitanjima, koja se odnose na razvoj domaće industrije po ekonomskoj grani in na pripreme ove industrije za ratne svrhe.

* Napomena. Dosadašnji oficiri za đeneralštabne poslove prevode se prema odredbi člana 399 g) u đeneralštabne oficire.

(⁴) Ekonomska se struka deli na intendantsku i kontrolnu granu.

a) *Intendantska grana* organizuje i upravlja poslovima oko snabdevanja vojske i mornarice novcem, životnim i svima ostalim ekonomskim potrebama, u miru i ratu; obavlja sve poslove profijantske, blagajničke, odećne i slagališne, kao i knjigovodstvo kod trupa, ustanova i zavoda vojske i mornarice; izrađuje budžet vojske i mornarice, raspoređuje kredite, izdaje naloge za isplate, u granicama odobrenih kredita, i vrši sve pripreme za snabdevanje vojske i mornarice ekonomskim potrebama u toku mobilizacije i rata.

Intendantsku granu čine intendantski oficiri.

b) *Kontrolna grana* vrši likvidaciju budžeta vojske i mornarice, kao i kontrolu: utroška budžeta, novčane i materijalne administracije, i nabavaka izvršenih u zemlji i na strani za potrebe vojske i mornarice; stara se o pravilnom čuvanju i trošenju državne imovine i o pribiranjima prihoda u vojsci i mornarici i rešava sve administrativne sporove.

Kontrolnu granu čine vojni kontrolori.

v) *Vojni pisari*. Postoje za obe grane ekonomske struke.

(Vidi: član 89 i 145 ovog zakona.)

Član 21.

(Izmenjen sa § 3 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Ekonomska struka popunjava se:

a) *Intendantska grana*:

1. Aktivnim oficirima rodova vojske i mornarice, koji uspešno svrše višu školu Intendantske Akademije kod nas ili odgovarajuću školu na strani i na jednogodišnjem praktičnom radu kod intendantura oblasnih, odnosno mornaričkih komanada, budu ocenjeni kao spremni i sposobni za vođenje intendantskih poslova.

2. Aktivnim oficirima rodova vojske, koji svrše višu školu Vojne Akademije i na dvogodišnjoj inten-

dantskoj pripremi kod intendantura oblasnih, odnosno mornaričkih komanada pokažu spremu i sposobnost za vođenje intendantskih poslova, a po svršenoj pripremi polože i propisan ispit za prevod u struku. Položeni ispit za prevod u struku važi i kao položeni ispit za čin intendantskog majora.

3. Svršenim pitomcima naše niže škole Intendantske Akademije i svršenim slušaocima koje vojno-ekonomske škole na strani, ravne našoj nižoj školi Intendantske Akademije.

b) *Kontrolna grana*:

1. Aktivnim oficirima rodova vojske i mornarice i ekonomske struke, koji prethodno izdrže *dvogodišnju pripremu* i polože propisan ispit za prevod u ovu granu, posle čega se prevode u vojne kontrolore odgovarajuće klase, prema činu koji su imali. Ovu pripremu za prevod u kontrolnu granu nisu obavezni da izdrže i da ispit polažu oni oficiri, koji su najmanje dve godini obavljali poslove kontrolne grane i ocenjeni kao sposobni za ove poslove.

2. Licima građanskog reda, koja imaju najmanje potpunu srednju školsku spremu a proslužila su najmanje četiri godine u građanskoj državnoj službi i obavljala poslove finansijske ili računsko-kontrolne grane. Ona se postavljaju za vojne kontrole one klase, koja odgovara položajnoj grupi koju su imali u građanskoj državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom, a pošto prethodno polože ispit za ovu granu, i to za onu klasu u koju se postavljaju, ili ako za tu klasu ne postoji ispit, onda za prethodnu nižu klasu za koju se traži ispit po ovome zakonu.

v) *Vojni pisari*:

Podoficirima vojske i mornarice, prvenstveno ekonomskim, sa svršenom podoficirskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje 9 godina na odgovarajućim stručnim službama odnosno u trupi i koji na jednogodišnjoj pripremi kod intendantura štabova ili kod zavoda i ustanova ekonomske struke

ili na odnosnim formacijom predviđenim stručnim položajima kod jedinica i ustanova vojske i mornarice pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativnih odnosno stručnih poslova i polože propisan ispit za nižeg vojnog pisara IV klase.

(²) Sve ostalo o ekonomskoj struci, u pogledu njene organizacije, pripreme oficira i podoficira i lica građanskog reda za pojedine grane struke, polaganje ispita, njihovog prevođenja i službovanja, kao i u pogledu ustrojstva i uređenja Intendantske Akademije i drugih škola i kurseva ekonomske struke, propisuje se Kraljevom uredbom o ekonomskoj struci.

(Vidi: član 81, 89, 163, 372, 373 i 379 ovog zakona.)

3. Tehničke struke.

Član 22.

U tehničke struke spadaju: artilerisko-tehnička struka, inženjerisko-tehnička struka, vazduhoplovno-tehnička struka i geodetska struka.

(Vidi: član 90 ovog zakona.)

A. Artilerisko-tehnička struka.

Član 23.

(¹) Artilerisko-tehnička struka vrši sve poslove oko ispitivanja, nabavljanja i izrade: oružja, municije, eksploziva, vozova, kao i sirovina za izradu celokupne ubojne spreme. Ona snabdeva vojsku celokupnom državnom ubojnom spremom i materijalom po artileriskoj grani, i to kako u miru tako i u ratu, i prati razvoj savremene artileriske tehnike.

(²) Artilerisko-tehničku struku čine:

1. Artilerisko-tehnički oficiri,
2. Inženjer-oficiri,
3. Vojno-tehnički činovnici i
4. Službenici građanskog reda.

(³) Na čelu je ove struke načelnik Artilerisko-tehničkog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On rukovodi poslovima ove struke, stara se o njenom usavršavanju i popunjavanju stručnim tehničkim osobljem. On se stara o usavršavanju i upravljanju celokupnom službom u zemaljskim oružnim fabrikama i radionicama, kao i u fabrikama municije i eksploziva i saraduje u svima pitanjima, koja se odnose na razvoj domaće industrije po artileriskoj grani i na pripreme ove industrije za ratne svrhe.

Član 24.

(Izmenjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i dopunjen sa § 4 uredbe MSBroy 1161/40 god.)

Ova se struka popunjava:

1. Oficirima koji svrše, u zemlji ili na strani: višu artilerisku školu ili stručan fakultet ili druge stručne škole ravne ovima, a koji na dvogodišnjoj praktičnoj primeni kod naših artilerisko-tehničkih ustanova ili kod odgovarajućih ustanova na strani pokažu spremu i sposobnost za artilerisko-tehničku struku. Oni se prevode u struku sa činom i rangom koji su i dotle imali.

2. (¹) Licima građanskog reda, diplomiranim inženjerima tehničkog fakulteta u zemlji ili na strani, specijalno onih stručnih grana tehničkog fakulteta primenjenih u artilerisko-tehničkoj struci, koji kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu kod naših artilerisko-tehničkih ustanova budu ocenjeni kao sposobni za struku. Oni se postavljaju za inženjer-poručnika, ako su za činovničke pripravnike primljeni po završenom fakultetu.

(²) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa činom koji odgovara položajnoj grupi koju su imala u državnoj službi, no zaključno sa činom kapetana I klase.

3. (¹) Licima građanskog reda sa svršenim, u zemlji ili na strani: tehničkim fakultetom ili višom

tehničkom školom ravnom fakultetu, koja po svršetku fakulteta, odnosno škole, kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu kod naših artiljerisko-tehničkih ustanova budu ocenjena kao sposobna za struku. Ona se postavljaju za nižeg vojno-tehničkog činovnika III klase artiljerisko-tehničke struke.

(²) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa klasom koja odgovara položajnoj grupi koju su imala u građanskoj državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom.

4. Licima građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom tehničkom školom sa završnim izpitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koja kao činovnički pripravnici na dvogodišnjem praktičnom radu kod naših artiljerisko-tehničkih ustanova budu ocenjena kao sposobna za struku i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

5. Artiljeriskim podoficirima i podoficirima pirotehničkih, barutanskih i automobilskih jedinica sa svršenom podoficirskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje devet godina i koji na jednogodišnjoj pripremi (kursu) kod artiljerisko-tehničkih ustanova pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativno-tehničkih poslova u struci i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

6. (¹) Licima građanskog reda, sa svršenim tehničkim fakultetom, ili sa svršenom višom tehničkom školom, ili sa svršenom srednjom tehničkom ili drugom odgovarajućom srednjom stručnom školom ravnom potpunoj ili nepotpunoj srednjoj školi, kao i svršenim pitomcima vojno-zanatliške škole, koji po svršenoj školi kao državni majstori prosluže uspešno tri godine po vojno-tehničkim zavodima. Sva ova lica postavljaju se za službenike građanskog reda po odredbama zakona o činovnicima, a na zvanja, koja

su predviđena zakonom o činovnicima i uredbom o formaciji vojske.

(²) Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, pripreme (specijaliziranja) oficira, podoficira i lica građanskog reda za razne službe artiljerisko-tehničke grane, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 82, 90 i 374 ovog zakona.)

B. Inžinjerisko-tehnička struka.

Član 25.

(¹) Inžinjerisko-tehnička struka ima zadatak da projektuje i izvršava sve fortifikacione, građevinske, mašinske, elektrotehničke i saobraćajne radove, potrebne vojsci u mirno i ratno doba, i da prati razvoj savremene inžinjerske tehnike, kao i da nabavlja i izrađuje celokupnu inžinjersku spremu potrebnu vojsci u miru i ratu.

(²) Inžinjerisko-tehničku struku čine:

1. Inžinjerisko-tehnički oficiri,
2. Inžinjer-oficiri,
3. Vojno-tehnički činovnici i
4. Službenici građanskog reda.

(³) Na čelu je ove struke načelnik Inžinjerisko-tehničkog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On rukovodi poslovima ove struke; stara se o njenom popunjavanju stručnim osobljem, o podizanju i održavanju potrebnih inžinjerisko-tehničkih ustanova, radionica i zavoda, kao i o uređenju službe u njima; on sarađuje u svima pitanjima koja se odnose na pripremu zemaljske industrije i sredstava za ratne ciljeve po inžinjerској grani.

Član 26.

(Izmenjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i dopunjen sa § 5 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Ova se struka popunjava:

1. Oficirima, koji svrše višu vojnu inženjersku školu ili tehnički fakultet u zemlji ili na strani i koji na dvogodišnjem praktičnom radu kod nas ili na strani budu ocenjeni kao spremni i sposobni za poslove ove struke. Oni se prevode u struku sa činom i rangom koji su i dotle imali.

2. ⁽¹⁾ Licima građanskog reda, diplomiranim inženjerima tehničkog fakulteta u zemlji ili na strani, koji kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu na poslovima po inženjersko-tehničkoj grani u ministarstvu vojske i mornarice ili u štabovima komanada armiskih i diviziskih oblasti budu ocenjeni kao spremni i sposobni za struku. Oni se postavljaju za inženjer-poručnika, ako su za činovničke pripravnike primljeni po završenom fakultetu.

⁽²⁾ Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa činom, koji odgovara položajnoj grupi koju su imali u državnoj službi, no zaključno sa činom kapetana I klase.

3. ⁽¹⁾ Licima građanskog reda sa svršenim, u zemlji ili na strani: tehničkim fakultetom ili višom tehničkom školom ravnom fakultetu, koja po svršetku fakulteta, odnosno škole, kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu po inženjersko-tehničkoj grani u ministarstvu vojske i mornarice, ili u štabovima komanada armiskih i diviziskih oblasti, ili kod inženjersko-tehničkih ustanova budu ocenjena kao spremna i sposobna za struku. Ona se postavljaju za nižeg vojno-tehničkog činovnika III klase inženjersko-tehničke struke.

⁽²⁾ Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa klasom koja odgovara položajnoj grupi koju su imali u državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom.

4. Licima građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom tehničkom školom sa završnim ispitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koja kao činovnički pripravnici na dvogodišnjem praktičnom radu po inženjersko-tehničkoj grani kod vojske budu ocenjena kao sposobna za struku i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

5. Inženjerskim podoficirima sa svršenom podoficirskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje devet godina i koji na jednogodišnjoj pripremi i radu kod inženjersko-tehničkih ustanova pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativno-tehničkih poslova u struci i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

6. ⁽¹⁾ Licima građanskog reda sa svršenim tehničkim fakultetom, ili sa svršenom višom tehničkom školom, ili sa svršenom srednjom tehničkom ili drugom odgovarajućom srednjom stručnom školom ravnom potpunoj ili nepotpunoj srednjoj školi, kao i svršenim pitomcima vojno-zanatliške škole, koji po završenoj školi kao državni majstori prosluže tri godine po vojno-tehničkim zavodima. Sva ova lica postavljaju se kao službenici građanskog reda po odredbama zakona o činovnicima, a na zvanja, koja se predviđaju zakonom o činovnicima i uredbom o formaciji vojske.

⁽²⁾ Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, pripreme (specijaliziranja) oficira, podoficira i lica građanskog reda za razne službe inženjersko-tehničke grane, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 82, 90 i 374 ovog zakona.)

V. Vazduhoplovno-tehnička struka.

Član 27.

⁽¹⁾ Vazduhoplovno-tehnička struka rukovodi svima poslovima tehničke prirode potrebnim vazduhoplovstvu; prati razvoj vazduhoplovne tehnike; stara

se da materijal vazduhoplovstva stoji uvek na savremenoj visini.

(²) U zadatak vazduhoplovno-tehničke struke dolaze svi poslovi: oko konstruisanja, izrade, opravke, kontrole izrade, nabavaka, upotrebe, čuvanja i održavanja svega vazduhoplovnog materijala.

(³) Ovu struku čine:

1. Vazduhoplovno-tehnički oficiri,
2. Vazduhoplovni inženjer-oficiri,
3. Inženjer-oficiri,
4. Vojno-tehnički činovnici i
5. Službenici građanskog reda.

(⁴) Poslovima ove struke rukovodi komandant Vazduhoplovstva. On se stara o njenom usavršavanju i popunjavanju stručnim osobljem i sarađuje u svima pitanjima koja se odnose na razvoj domaće industrije po vazduhoplovnoj grani i na pripreme ove industrije za ratne svrhe.

Član 28.

(Izmenjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i dopunjen sa § 6 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Ova se struka popunjava:

1. Oficirima koji svrše višu vazduhoplovno-tehničku školu ili stručan fakultet u zemlji ili na strani i dobiju diplomu inženjera vazduhoplovstva, kao i oficirima koji se po svršenom mašinskom odseku na univerzitetu u zemlji ili na strani, odnosno po svršenoj višoj vazduhoplovno-tehničkoj školi u zemlji ili na strani specijaliziraju za razne grane vazduhoplovne službe za vreme od dve godine. Oni se prevode u vazduhoplovno-tehničke oficire sa činom i rangom koji su i dotle imali.

2. (¹) Licima građanskog reda, diplomiranim vazduhoplovnim inženjerima u zemlji ili na strani, koji kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu kod naših vazduhoplovno-tehničkih zavoda budu ocenjeni kao spremni i sposobni za

struku. Oni se postavljaju za vazduhoplovnog inženjer-poručnika, ako su za činovničke pripravnike primljeni po završenom fakultetu.

(²) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa činom koji odgovara položajnoj grupi koju su imali u državnoj službi, no zaključno sa činom kapetana I klase.

3. (¹) Licima građanskog reda, diplomiranim, u zemlji ili na strani, inženjerima tehničkih grana primenjenih u vazduhoplovstvu, koji kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu na poslovima vazduhoplovno-tehničke grane budu ocenjeni kao spremni i sposobni za struku. Oni se postavljaju za inženjer-poručnika, ako su za činovničke pripravnike primljeni po završenom fakultetu.

(²) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se po odredbama stava drugog tačke 2 ovog člana.

4. (¹) Licima građanskog reda sa uslovima iz tačke 2 i 3 ovog člana, kao i licima sa svršenom, u zemlji ili na strani, višom tehničkom školom ravnom fakultetu, koja po svršetku škole, kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu na poslovima vazduhoplovno-tehničke grane budu ocenjena kao sposobna za struku. Ona se postavljaju za nižeg vojno-tehničkog činovnika III klase.

(²) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa klasom koja odgovara položajnoj grupi koju su imali u državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom.

5. Licima građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom tehničkom školom sa završnim ispitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koja kao činovnički pripravnici na dvogodišnjem praktičnom radu na poslovima po vazduhoplovno-tehničkoj grani budu ocenjena kao sposobna za struku i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase vazduhoplovno-tehničke struke.

6. Vazduhoplovnim podoficirima sa svršenom podoficirskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje devet godina i koji na jednogodišnjoj pripremi i radu kod vazduhoplovno-tehničkih zavoda i ustanova pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativno-tehničkih poslova u struci i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

7. (1) Licima građanskog reda sa svršenim tehničkim fakultetom, ili sa svršenom višom tehničkom školom ranga fakulteta, ili sa svršenom srednjom tehničkom ili drugom odgovarajućom srednjom stručnom školom, vojnom ili građanskom, ravnom potpunoj ili nepotpunoj srednjoj školi. Sva ova lica primaju se kao službenici građanskog reda po odredbama zakona o činovnicima, a na zvanja koja su predviđena zakonom o činovnicima i uredbom o formaciji vojske.

(2) Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, pripreme i specijaliziranja oficira, podoficira i lica građanskog reda, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 82, 90, 374, 375 i 376 ovog zakona.)

G. Geodetska struka.

Član 29.

(1) Geodetska struka ima zadatak da vrši sve poslove oko premeravanja i snimanja zemljišta; ona izrađuje i reprodukuje karte naše države i njezinih pomorskih zona, kao i karte ostalih država za potrebe vojske i mornarice. Sem toga, geodetska struka obavlja sve ostale poslove i naučne radove, koji su u vezi sa njezinim osnovnim zadatkom i sa razvojem geodetske nauke.

(2) Geodetsku struku čine: geodetski oficiri, tehnički činovnici vojnog reda sa stručnom tehničkom fakultetskom spremom, sa višom i sa srednjom struč-

nom spremom za ovu struku, činovnici građanskog reda sa stručnom tehničkom fakultetskom spremom, sa višom i sa srednjom stručnom tehničkom spremom za ovu struku i službenici građanskog reda sa nižom stručnom tehničkom spremom za ovu struku.

(3) Na čelu je ove struke načelnik Vojnog geografskog instituta. On rukovodi poslovima ove struke, stara se o njenom usavršavanju i popunjavanju i prati razvoj savremene geodetske tehnike.

Član 30.

(Izmenjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i dopunjen sa § 7 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Ova se struka popunjava:

1. Oficirima sa svršenom vojno-geodetskom školom u zemlji ili na strani, koji na dvogodišnjim praktičnim radovima kod Vojnog geografskog instituta pokažu spremu i sposobnost za poslove ove struke. Oni se prevode u geodetsku struku sa činom i rangom koji su i dotle imali.

2. (1) Licima građanskog reda sa svršenim, u zemlji ili na strani: tehničkim fakultetom ili višom tehničkom školom ravnom fakultetu, koja po svršetku fakulteta, odnosno škole, kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu kod Vojnog geografskog instituta, budu ocenjena kao sposobna za poslove ove struke. Ona se postavljaju za nižeg vojno-tehničkog činovnika III klase geodetske struke.

(2) Lica, koja dolaze iz koje druge grane građanske državne službe, postavljaju se sa klasom koja odgovara položajnoj grupi koju su imala u državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom.

3. Licima građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom tehničkom školom sa završnim ispitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koja kao činovnički pripravnici na dvogodišnjem praktičnom radu kod Vojnog geografskog instituta budu ocenjena kao

sposobna za struku i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase geodetske struke.

4. Podoficirima sa svršenom podoficirskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje devet godina i od ovih najmanje dve godine na radu u Vojnom geografskom institutu, koji na jednogodišnjem praktičnom radu budu ocenjeni kao spremni i sposobni za vršenje administrativno-tehničkih poslova u Institutu i koji polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase geodetske struke.

5. (1) Licima građanskog reda sa svršenim tehničkim fakultetom, ili sa svršenom višom tehničkom školom ravnom fakultetu, ili sa svršenom srednjom tehničkom ili drugom odgovarajućom srednjom stručnom školom ravnom potpunoj ili nepotpunoj srednjoj školi, kao i licima sa drugim zanatliskim školama i izučenim zanatima primenjenim u Institutu. Sva ova lica primaju se kao službenici građanskog reda po odredbama zakona o činovnicima, a na zvanja koja su predviđena zakonom o činovnicima i uredbom o formaciji vojske.

(2) Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, pripreme (specijaliziranja) oficira, podoficira i lica građanskog reda za razne službe u struci, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 90 ovog zakona.)

4. Sanitetska struka.

Član 31.

(1) Sanitetska je struka opšta za celu narodnu vojnu silu. Njen je zadatak: staranje o zdravlju ljudstva u vojsci i mornarici i njegovom lečenju, vršenje bakterioloških i apotekarsko-hemiskih poslova, spravljanje lekova, čuvanje sanitetskog materijala za vojsku i mornaricu i sprovođenje stručne nastave kod sanitetskih jedinica, sanitetskih škola i u trupi.

(2) Na čelu sanitetske struke je načelnik Sanitetskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On se stara o pravilnom vršenju i kontrolisanju službe sanitetske struke, o snabdevanju lekovima i ostalim sanitetskim i apotekarskim materijalom i potrebama, o popunjavanju struke osobljem i o njegovom usavršavanju, o svima sanitetskim jedinicama, ustanovama i školama, kao i o spremi zemlje za rat u sanitetskom pogledu.

(3) Sanitetska se struka deli na lekarsku i apotekarsku granu.

a) *Lekarsku granu* čine: sanitetski oficiri, sanitetski pomoćnici i službenici građanskog reda: lekari i druga lica, stručna za poslove ove grane.

b) *Apotekarsku granu* čine: apotekarski oficiri i službenici građanskog reda, stručni za poslove ove grane.

Član 32.

(Izmenjen sa § 8 uredbe MSBroj 1161/40 god. i dopunjen sa § 114 tač. 11 fin. zak. za 1938/39 god.)

(1) Ova se struka popunjava:

A. Lekarska grana:

1. Licima građanskog reda, doktorima medicine, koji kao članovi Lekarske komore imaju pravo prakse kod nas. Oni se primaju u činu sanitetskog poručnika.

2. Sanitetskim pomoćnicima: od podoficira sa svršenom podoficirskom školom, koji su proslužili kao bolničarski podoficiri najmanje devet godina i na jednogodišnjoj pripremi kod štabova, zavoda i ustanova na odnosnim formacijom predviđenim stručnim položajima pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativnih odnosno stručnih poslova i polože propisan ispit za nižeg sanitetskog pomoćnika IV klase.

3. Licima građanskog reda, doktorima (doktor-kama) medicine, lekarima specijalistima — po pro-

pisima »Zakona o lekarima« i »Zakona o lekarima specijalistima«, a za mesta (zvanja) predviđena uredbama o formaciji vojske i formaciji mornarice za sanitetske oficire, odnosno za lekare činovnike građanskog reda, kao i drugim licima stručnim za poslove ove grane. Sva ova lica primaju se kao službenici građanskog reda, po odredbama zakona o činovnicima i ovog zakona.

(²) Lekari specijaliste primaju se kao činovnici građanskog reda sa položajnom grupom, koja odgovara grupi koju su imali u građanskoj državnoj službi, a ako su bili u samoupravnoj ili kontraktualnoj službi, onda sa onom položajnom grupom koju bi imali po zakonu o činovnicima, da su vreme samoupravne odnosno kontraktualne službe proveli u državnoj službi građanskog reda, počev sa najnižom položajnom grupom koja im pripada po odredbama zakona o činovnicima, a po odbitku jedne godine na ime priprave službe.

(³) Lekari specijaliste slobodnih profesija primaju se po odredbama § 59 zakona o činovnicima.

(⁴) Dalje napredovanje lekara-činovnika građanskog reda po položajnim grupama biva po odredbama zakona o činovnicima, a na prazna mesta (zvanja) predviđena uredbom o formaciji vojske za lekare-činovnike građanskog reda.

B. Apotekarska grana:

(¹) Licima iz građanstva, magistrima farmacije i diplomiranim hemičarima sa fakultetskom spremom. Oni se primaju u činu apotekarskog poručnika, a ako dolaze iz građanske državne službe, onda sa činom, koji odgovara položajnoj grupi koju su imali u građanskoj državnoj službi, no zaključno sa činom kaptana I klase.

(²) U nedostatku apotekarskih oficira, a na mesta predviđena formacijom za apotekarske oficire, mogu

se po potrebi, kod vojske, primiti i svršeni magistri farmacije kao činovnici građanskog reda, sa položajnom grupom koju su imali u državnoj građanskoj službi, a ako su bili u kontraktualnoj službi apotekara kod vojske onda sa onom položajnom grupom koju bi imali po zakonu o činovnicima da su vreme kontraktualne službe bez prekida proveli u vojsci, počev sa najnižom položajnom grupom koja im pripada po zakonu o činovnicima, a po odbitku jedne godine na ime priprave službe.

(³) Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, pripreme i specijaliziranja oficira, podoficira i lica građanskog reda, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 82, 91 i 382 ovog zakona.)

5. Sudska struka.

Član 33.

(¹) Zadatak je sudske struke: vršenje vojnog pravosuđa i pravnih poslova u vojsci i mornarici.

(²) Sudsku struku čine sudski oficiri.

(³) Ova je struka opšta za celu narodnu vojnu silu.

(⁴) Na čelu je ove struke načelnik Sudskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On se stara o urednom i tačnom vršenju poslova ove struke, kao i o njenom usavršavanju i popunjavanju.

Član 34.

(Izmenjen sa § 124 tač. 27 fin. zak. za 1939/40 god.)

Ova se struka popunjava:

1. Nižim aktivnim oficirima i nižim vojnim činovnicima vojske i mornarice, koji svrše pravni fakultet u zemlji ili na strani i koji na jednogodišnjem praktičnom radu u vojsci, a na poslovima ove struke, budu ocenjeni kao sposobni za struku. Oni se prevode u struku, i to oficiri sa činom i rangom koji su i dotle

imali, a vojni činovnici sa činom koji odgovara dotičnoj klasi i sa rangom koji su i dotle imali.

2. Licima iz građanstva, diplomiranim slušaocima pravnog fakulteta u zemlji ili na strani, koji, po odsluženju obaveznog roka službe u stalnom kadru i po položenom ispitu za čin rezervnog potporučnika, kao činovnički pripravnici na jednogodišnjem praktičnom radu kod vojske, a na poslovima ove struke, budu ocenjeni kao sposobni za struku. Oni se primaju sa činom sudskog poručnika.

(Vidi: član 82 i 92 ovog zakona.)

6. Sveštenska struka.

Član 35.

(¹) Sveštenska je struka opšta za celu narodnu vojnu silu. Njen je zadatak: staranje o verskom negovanju duše i morala i o svima verskim potrebama ljudstva u vojsci i mornarici.

(²) Sveštensku struku čine:

1. Stalni vojni sveštenici, kao vojni činovnici. Oni su referenti za veroispovesti pri ministarstvu vojske i mornarice, i to po jedan za dotičnu veroispovest;

2. Sveštenici, kao činovnici građanskog reda; i

3. Honorarni sveštenici.

(³) Referenti za veroispovesti pri ministarstvu vojske i mornarice staraju se o pravilnom i urednom vršenju svih sveštenskih versko-moralnih, vaspitnih i obrednih dužnosti u narodnoj vojnoj sili, u miru i u ratu, kao i o popunjavanju ove struke osobljem u granicama formacije za mirno i ratno doba.

Član 36.

(¹) Sveštenska struka popunjava se sveštenicima mirskog reda u zemlji, a zakonom priznate veroispovesti, koji su naši državljani i koji imaju podobnosti za sveštensku službu u vojsci i mornarici, a prvenstveno onim sa fakultetskom spremom.

(²) Referenti za veroispovesti pri ministarstvu vojske i mornarice, kao vojni činovnici, postavljaju se Kraljevim ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice. Oni se postavljaju u onu klasu, nižu ili višu, koja odgovara položajnoj grupi koju su imali u državnoj službi, a ako nisu bili u državnoj službi, onda, prema godinama parohiske (sveštenske) službe, u onu klasu, nižu ili višu, u koju bi mogli doći da su, počev od najniže klase, u svakoj klasi proveli onaj broj godina koji je po odredbama ovog zakona predviđen za pojedine klase vojnih činovnika. Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

(³) Sveštenici, kao činovnici građanskog reda, postavljaju se sa onom položajnom grupom, koju su imali u građanskoj državnoj službi; a ako nisu bili u građanskoj državnoj službi, onda, prema godinama parohiske (sveštenske) službe, a po odbitku tri godine na ime pripravne službe, sa onom položajnom grupom, u koju bi mogli doći da su, počev od najniže grupe, koja im pripada po propisu § 45 zakona o činovnicima, proslužili u svakoj onaj broj godina koji je propisan za činovnike građanskog reda. Dalje njihovo unapređivanje po položajnim grupama biva po odredbama zakona o činovnicima.

(⁴) Honorarne sveštenike postavlja i razrešava Ministar vojske i mornarice, koji određuje i veličinu njihovog honorara.

(Vidi: član 377 ovog zakona.)

7. Veterinarska struka.

Član 37.

(¹) Zadatak je veterinarske struke: staranje o čuvanju zdravlja stoke u vojsci i o njenom lečenju; vršenje svih veterinarskih poslova; snabdevanje vojske: stokom, potkivačkim alatom i materijalom, u miru i ratu; kao i priprema zemlje za rat u veterinarskom pogledu.

(²) Veterinarsku struku čine: veterinarski oficiri, veterinarski pomoćnici i majstori potkivači.

(³) Na čelu je ove struke načelnik Veterinarskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice. On se stara o pravilnom vršenju službe ove struke i njenom usavršavanju i popunjavanju.

Član 38.

(Izmenjen sa § 9 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Ova se struka popunjava:

1. Veterinarima koji su svršili veterinarski fakultet u zemlji ili na strani ili veterinarsku školu ranga fakulteta i koji imaju pravo prakse kod nas a ispunjavaju i ostale uslove ovog zakona. Oni se primaju u činu veterinarskog poručnika.

2. Veterinarskim pomoćnicima: od podoficira sa svršenom vojno-veterinarskom školom, koji su u činu podoficira proslužili najmanje devet godina i na jednogodišnjoj pripremi kod vojno-veterinarskih ustanova i trupa na veterinarskim dužnostima pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativnih odnosno stručnih poslova i polože propisan ispit za nižeg veterinarskog pomoćnika IV klase.

3. Potkivačima:

a) Svršenim pitomcima vojno-potkivačke škole, koji u podoficirskim činovima prosluže najmanje šest godina na potkivačkim dužnostima i polože propisan majstorski ispit, kada se postavljaju za vojno-državne majstore potkivače, kao službenici građanskog reda, po odredbama zakona o činovnicima, a prema rasporedu zvanja predviđenom istim zakonom, kao i uredbom o formaciji vojske.

b) Potkivačima iz građanstva:

Oni se primaju kao pripravnici i pošto prosluže najmanje tri godine na potkivačkim dužnostima kod trupa i polože propisan majstorski ispit, postavljaju se za vojno-državne majstore potkivače, kao službenici građanskog reda, po odredbama zakona o činov-

nicima, a prema rasporedu zvanja predviđenom istim zakonom, kao i uredbom o formaciji vojske.

(²) Sve ostalo o ovoj struci u pogledu njene organizacije, popune, ustrojstva škola, sprema i službe marvenih bolničara, polaganja ispita i t. d. propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 82 i 93 ovog zakona.)

8. Muzička struka.

Član 39.

(¹) Zadatak je ove struke da u vojsci i mornarici podmiruje muzičko-etičke potrebe i da neguje narodnu muzičku veštinu.

(²) Muzičku struku čine:

1. Kapelnici, kao vojni činovnici, i
2. Muzičari.

(³) Ova je struka opšta za celu vojnu silu.

(⁴) Na čelu je ove struke referent za muziku u ministarstvu vojske i mornarice. On se stara o pravilnom vršenju službe ove struke, o njenom usavršavanju i popunjavanju.

Član 40.

(¹) Muzička se struka popunjava:

1. Kapelnicima: licima sa svršenim konzervatorijumom ili kojom muzičkom školom ravnom konzervatorijumu kod nas ili na strani, kao i muzičarima koji sa najmanje vrlo dobrim uspehom završe dirigentski kurs naše vojno-muzičke škole. Svi se ovi primaju za nižeg vojnog kapelnika IV klase ako polože i propisan ispit za to, a ispunjavaju i ostale uslove ovog zakona.

Kapelnici nose oficirsku uniformu sa oznakom čina koji odgovara klasi u kojoj su; i

2. Muzičarima: pitomcima koji sa uspehom svrše našu vojno-muzičku školu, kao i licima iz građanstva, koja, prema oceni stručne prijemne komisije, imaju

odgovarajuću muzičku spremu. Muzičari, koji se primaju iz građanstva, primaju se sa odgovarajućim klasama prema muzičkim sposobnostima, no zaključno sa I nižom klasom.

(²) Muzičari nose vojničku uniformu, sa oznakom kaplarskog i podoficirskog čina, koji odgovara klasi u kojoj su.

(³) Kapelnici i muzičari mogu biti i kontraktualni.

(⁴) Nagrada kontraktualnim kapelnicima određuje se ugovorom, a kontraktualnim muzičarima odlukom o prijemu.

(⁵) Kontraktualni kapelnici nose oficirsku uniformu, a kontraktualni muzičari vojničku uniformu, sa oznakom čina oficira, odnosno podoficira, koji odgovara klasi u kojoj bi bili prema nagradi, koju po prethodnom stavu dobijaju. Odelo i ostalu spremu kontraktualni muzičari dobijaju besplatno od države.

(⁶) Pri prelazu iz kontraktualne službe u aktivnu službu, kapelnici i muzičari postavljaju se sa onom klasom kapelnika, odnosno muzičara, koju bi mogli imati po ovome zakonu, da su vreme kontraktualne službe proveli u službi kapelnika, odnosno muzičara, počev od najniže klase. Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

(Vidi: član 61, 66, 71, 72; 75—80 i 209—224 ovog zakona.)

TREĆI ODELJAK

Vojno-teritorijalna podela zemlje.

Član 41.

(¹) U vojno-teritorijalnom pogledu zemlja se deli na armiske oblasti, a ove na diviziske; diviziske se oblasti dele na vojne okruge, koji se dele na vojne srezove.

(²) Koliko će biti armiskih i diviziskih oblasti, vojnih okruga i vojnih srezova, kao i sve ostalo po ovome, propisuje se uredbom o formaciji vojske.

(Vidi: član 208 ovog zakona.)

ČETVRTI ODELJAK

Stalni kadar.

a) Redovi.

1. Obaveza služenja u stalnom kadru.

Član 42.

(Izmenjen sa § 10 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Služba u stalnom kadru počinje načelno u onoj kalendarskoj godini, u kojoj regrut navršuje 21 godinu života i traje dve godine.

(²) Članovi Sokola Kraljevine Jugoslavije služe tri meseca manje od određenog roka po prvom stavu, ako ispunjavaju i ostale propisane uslove.

(³) Ministar vojske i mornarice, po naročitoj potrebi, može narediti, da čitava klasa regruta, ili jedan njen deo, stupi u kadar u onoj kalendarskoj godini, u kojoj navršuje 20 godinu života, kao što može, u slučaju potrebe, narediti i stupanje posle navršene 21 pa sve do navršene 25 godine života.

(⁴) Dan stupanja regruta u stalni kadar određuje Ministar vojske i mornarice.

(⁵) Rok službe u stalnom kadru računa se od dana kada regrut stupi u komandu stalnog kadra.

(Vidi: član 7, 49 i 55 ovog zakona.)

Objašnjenje ĐBroj 30602 od 16. septembra 1940 god. — (Službeni voj. list strana 2265):

»U pogledu primene novopropisanih rokova uredbom o izmenama i dopunama u zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice MSBroj 1161/40 —

o b j a š n j a m :

Uredba o izmenama i dopunama u zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice MSBroj 1161/40 stupila je na snagu 31 avgusta ove godine. Prema tome novopropisani rokovi ima da se primene na sve dake i vojnike, koji su se na dan 1 septembra 1940 godine zatekli na otsluženju svoga obaveznog roka.

U vezi sa prednjim izvršiti potrebne ispravke rokova u regrutnim, glavnim i ostalim spiskovima.«

Član 43.

Mladić sposoban za službu u vojsci odnosno u mornarici, koji želi stupiti dobrovoljno ranije u stalni kadar, može stupiti već posle navršene 18 godine starosti, ali samo po dozvoli roditelja ili staratelja. On služi pun rok u kadru, bez obzira na njegovo imovno i zadružno stanje, a upućuje se u kadar sa ostalim regrutima dotičnog roda vojske odnosno u mornaricu ili u vreme koje odredi Ministar vojske i mornarice.

Član 44.

Ona lica koja su postala ili postanu državljani Kraljevine Jugoslavije, a nisu navršila dvadeset petu godinu, obavezna su odslužiti propisani rok u stalnom kadru, ako su za službu sposobna i ako nisu u državi, iz koje su došla, odslužila rok u stalnom kadru; inače se upisuju u Operativnu, odnosno Rezervnu vojsku, prema godinama starosti.

(Vidi: član 8 ovog zakona.)

Član 45.

(Izmenjen sa § 11 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Ko izbegne službu u stalnom kadru služioće tri godine ako se uhvati do navršene svoje 40 godine starosti. Od dana kada je trebao stupiti u kadar, pa dok ne stupi na službu, od njegovog imanja ili prihoda naplaćuje se vojnika po odredbama ovog zakona.

(²) Jugoslovenski državljani, koji su otseljeni i nastanjeni u ma kojoj stranoj državi stalno ili privremeno ili su tamo prirođeni, neće se smatrati da izbegavaju službu u stalnom kadru, ako se u vremenu njihovog regrutovanja pa najdalje do navršene 27 godine starosti jave našim vojnim odnosno diplomatsko-konzularnim predstavnicima u dotičnoj državi i dadu izjavu, da su kao jugoslovenski državljani i vojni obveznici, spremni, da se u slučaju mobilizacije kao i slučaju rata odazovu pozivu jugoslovenskih državnih

vlasti i postupe po njihovom naređenju. Lica koja budu učinila ovakvu izjavu, smatraće se da su regulisala svoju vojnu obavezu i ukoliko se do navršene 27 godine starosti ne vrata iz iseljeničtva u Otadžbinu na stalno ili privremeno stanovanje oslobodavaju se za vreme mira službe u kadru. Bliže odredbe o postupku u ovakvim slučajevima propisuje ministar vojske i mornarice. Na slučaj mobilizacije i rata, sva ova lica dužna su da se odmah vrata u Otadžbinu i prijave svojim komandama, ako i dalje podleže obavezi služenja po odredbama ovog zakona i ako su sposobna za službu u vojsci. Ona od ovih lica, koja to ne urade, kao i ona, koja do navršene 25 godine njihove starosti ne regulišu svoju vojnu obavezu kod naših tamošnjih vojnih odnosno civilnih predstavnika, smatraće se da su izbegla regrutovanje i stupanje u kadar i kao takva podležeće plaćanju vojnice po odredbama prvog stava ovog člana.

(³) Lica pomenuta u prethodnom stavu mogu radi svojih poslova dolaziti u Otadžbinu svake treće godine i probavljati do 6 meseci, a da za to vreme ne budu podvrgnuta služenju u kadru; ali, ako se bave duže vreme, kao i ako se iz iseljeničtva vrata u Otadžbinu na stalno ili privremeno stanovanje, a sposobna su za vojnu službu, služioće i to:

1. Sva lica, koja se vrata do navršene 27 godine starosti rok koji im po zakonu pripada;

2. Sva lica, koja se vrata posle navršene 27 godine pa do navršene 32 godine starosti rok od devet meseci, ako u tom vremenu prema zadružnim okolnostima budu podležala kadrovskoj službi; i

3. Sva ona lica, koja se vrata posle navršene 32 godine starosti neće služiti kadar, već će se upisati, kao obveznici, u Operativnu vojsku.

(⁴) Kao obveznici Operativne vojske raspoređioće se i ona odseljena lica po drugom stavu ovog člana zakona, koja se do navršene 32 godine starosti ne budu vratila u Otadžbinu na stalno stanovanje.

(⁵) Odredbe ovog člana zakona ne odnose se na đake kojima je odložena služba u kadru radi školovanja.

(⁶) Sva pomenuta lica u ovome članu zakona, a naši državljani, koja dobrovoljno stupe u vojsku strane države, u koju su se stalno ili privremeno nastanila ili odselila a bez odobrenja Ministarskog saveta, pa ovo bude utvrđeno od naših vojnih ili civilnih predstavnika u dotičnoj državi, onda samim tim gube državljanstvo i prestaju biti naši podanici.

(⁷) Za odlazak u inostranstvo na stalno ili privremeno bavljenje duže od šest meseci ne smeju se izdavati putne isprave mladićima, koji u dotičnoj kalendarскоj godini navršavaju 18 godina starosti i sve dotle dok ne odsluže svoj obavezni rok u kadru, ili dok ne regulišu svoju vojnu obavezu. Dozvole za odlazak na kraće bavljenje, po specijalnom poslu i potrebi, mogu se izdavati samo po odobrenju Ministra vojske i mornarice.

(Vidi: član 7, 42, 52, 55, 365 i 399Ž ovog zakona.)

Član 46.

(¹) Vojnik ili mornar koji pobegne iz stalnog kadra, kad se uhvati, pored kazne predviđene vojno-krivičnom zakonikom, doslučuje u kadru onoliko vremena koliko je proveo u begstvu.

(²) Ne računa se u službu u stalnom kadru, te se ima doslužiti, i vreme koje vojnik provede u zatvoru po sudskoj osudi, kao i vreme koje provede u pritvoru za vreme redovne krivične istrage i pod sudom, ako se nađe da je optužen kriv i izvršnom presudom za prestupno delo koje po zakonu povlači pritvor ili za zločino delo bude osuđen, ili oslobođen kazne iz nedostatka dovoljnih dokaza.

(³) Amnestija krivičnih dela povlači oslobođenje od dosluženja vremena označenog u prvom i drugom stavu, a u slučaju oproštaja izdržavanja kazne ima se

doslužiti vreme stvarno provedeno u zatvoru, odnosno pritvoru, pre pomilovanja.

Vojno kriv. zakonik:

§ 59.

Podoficir, kaplar ili redov, koji se od svoje trupe ili službe ili iz vojnog pritvora ili zatvora samovoljno udalji, ili sa isteklog ili prekinutog mu odsustva ili u opšte dopuštenog bavljenja van komande neopravdano ne dođe na dužnost, u redovnom stanju od dva do sedam dana, a u mobilnom i ratnom stanju ma za koje vreme do tri dana, kazniče se: u redovnom stanju zatvorom do šest meseci, a u mobilnom i ratnom stanju strogim zatvorom najmanje jednu godinu.

Ako je to učinjeno u ratnom stanju u cilju da se izbegne predstojeća borba, učinilac kazniče se za begstvo sa bojišta.

Učinilac, koji se svojevolutno vrati u komandu ili se vlasti prijavi u redovnom stanju u roku od sedam dana, a u mobilnom i ratnom stanju u roku od tri dana a nije izbegao borbu, kazniče se polovinom one kazne koju bi zasluživao da je bio uhvaćen.

§ 64.

Podoficir, kaplar ili redov, koji se samovoljno udalji od svoje trupe ili službe, ili iz vojnog pritvora ili zatvora, ili sa isteklog ili prekinutog mu odsustva ili u opšte dopuštenog mu bavljenja van komande ne dođe na dužnost, u redovnom stanju preko sedam, a u mobilnom ili ratnom stanju preko tri dana, kazniče se kao vojni begunac:

1. U redovnom stanju za prvo begstvo zatvorom do dve godine; za drugo begstvo zatvorom najmanje dve godine, a za treće begstvo robijom najmanje pet godina;

2. U mobilnom ili ratnom stanju za prvo begstvo robijom od pet do deset godina, a za drugo begstvo smrću.

Za begstvo u inostranstvo učinilac da se kazni najvećom merom predviđenih vremenih kazna odnosno smrtnom kaznom.

Ako se učinilac iz begstva svojevolutno vrati u komandu ili se vlasti prijavi u redovnom stanju u roku od tri meseca, a u mobilnom stanju u roku od petnaest dana, kazniče se polovinom one kazne koju bi zasluživao da je bio uhvaćen.

§ 65.

Vojna lica, sem oficira, koja na bojištu samovoljno ili pod lažnim izgovorom, ma i za najkraće vreme, napuste svoju trupu ili službu, kazniće se robijom najmanje deset godina.

Ako je to učinjeno radi predaje neprijatelju kazniće se smrću.

Ovako će se kazniti i svaki onaj, bilo oficir ili koje drugo vojno lice, koji na bojištu drugoga rečima ili znacima na begstvo navodi, ili bacanjem oružja ili municije rasprostire strah, ili ma na koji način dovodi u opasnost nastupanje, otstupanje ili u opšte disciplinu ili red u trupi.

§ 66.

Ko podoficira, kaplara ili redova potstrekava ili nagovara na dela iz §§ 59 ili 64 ovog zakona, ili ga u izvršenju istih potpomaže, kazniće se u redovnom stanju zatvorom, u mobilnom strogim zatvorom, a u ratnom stanju robijom, u koliko to ne pređe u teže delo.

Član 47.

(¹) Niko ne može biti državni, samoupravni ili opštinski činovnik, niti postati đakon, sveštenik, monah ili uopšte duhovno lice, niti otpočeti raditi ma kakav posao na svoje ime, za koji se traži odobrenje od državne ili samoupravne vlasti, ako, posle navršene 21 godine, odnosno po završetku školovanja po odredbama člana 49 ovog zakona, nije odslužio u stalnom kadru obavezni rok, osim ako je po odredbama ovog zakona stalno ili privremeno oslobođen od službe u kadru.

(²) Za prijem u pomenute službe ili za dobijanje odobrenja za ma kakav javan rad na svoje ime, mora se podneti vojnička isprava o odsluženju roka u stalnom kadru ili uverenje da je od službe u stalnom kadru oslobođen, a ko podleži plaćanju vojnice onda i uverenje da je ova plaćena.

(³) Za lica, koja nisu navršila 21 godinu ne važe odredbe ovog člana u pogledu vođenja samostalnih poslova.

(Vidi: član 7 i 49 ovog zakona.)

Član 48.

(¹) Regrut, koji kao privremeno nesposoban dobije državnu službu pa do navršene 27 godine bude oglašen za sposobnog za vojnu službu, dužan je da odsluži propisan rok u stalnom kadru, radi čega se mora otpustiti iz državne službe, dok svoj rok ne odsluži. Po odsluženju obaveznog roka i po otpustu iz kadra ova lica imaju prvenstvo na prijem odnosno na povraćaj u državnu službu.

(²) Regrut, koji kao privremeno nesposoban dobije po zakonskim propisima duhovno zvanje, pa po odredbama prvog stava ovog člana zakona bude oglašen za sposobnog za vojnu službu, odslužuje svoj obavezni rok u stalnom kadru u vojnim bolnicama.

2. Skraćivanje roka u stalnom kadru i oslobađanje.

Član 49.

(Izmenjen sa § 12 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Izuzetno od člana 42 ovog zakona rok službe u stalnom kadru skraćuje se:

a) Regrutima-đacima:

1. (¹) Regrutu-đaku koji, u zemlji ili na strani, svrši fakultet, ili koju višu školu ranga fakulteta, ili najmanje srednju školu sa položenim ispitom zrelosti, ili koju stručnu školu ranga potpune srednje škole sa završnim ispitom, skraćuje se rok službe u stalnom kadru *na dvanaest meseci*, ako u tome roku položi propisan ispit za rezervnog potporučnika, odnosno za rezervnog nižeg vojnog činovnika IV klase. Regrut-đak, koji položi ovaj ispit, proizvodi se u čin rezervnog podnarednika pri otpustu iz kadra, a u čin rezervnog narednika naredne godine i pre poziva na vežbu po članu 129 ovog zakona. Ko ne položi ovaj ispit, služi 18 meseci, a regrut-đak član Sokola Kraljevine Jugoslavije, 45 dana manje, ako ispunjava i ostale propisane uslove.

(²) Od ovoga se izuzimaju oni regruti-đaci koji po svome vladanju u građanstvu ne zaslužuju da postanu rezervni oficiri, odnosno rezervni vojni činovnici. Oni služe pun rok od 18 meseci.

(³) Đaci, vojno-državni pitomci služe dvanajest meseci i nisu obavezni da polažu ispit za rezervnog potporučnika, odnosno za rezervnog nižeg vojnog činovnika IV klase.

2. Regrutu-đaku sa nepotpunom srednjom školom, koji svrši najmanje šest razreda gimnazije ili realke ili ovima ravnih škola, skraćuje se rok službe u stalnom kadru na *dvanajest meseci*, ako u tome roku položi ispit za rezervnog narednika u rodu vojske u kome je na odsluženju roka. Regrut-đak, koji položi ovaj ispit, proizvodi se u čin rezervnog podnarednika pri otpustu iz kadra. Ko ne položi ovaj ispit, služi 18 meseci, a regrut-đak član Sokola Kraljevine Jugoslavije, 45 dana manje, ako ispunjava i ostale propisane uslove.

3. Bogoslovi sa svršenim fakultetom, odnosno bogoslovijom, ili kojom verskom školom priznate veroispovesti a ravnoj bogosloviji, koji će se docnije primiti sveštenečke službe, *služe dvanajest meseci* u bolničarima. No ako za četiri godine po svršetku škole, ili za dve godine po odsluženju roka od dvanajest meseci u stalnom kadru, ne prime sveštenečki čin, dužni su doslužiti do punog roka od 18 meseci u rodu vojske, gde se prema sposobnostima odrede.

4. (¹) Đaci ostalih nižih verskih i monaških škola služe onaj rok, koji im prema zadružnom i imovnom stanju pripada, i to oni koji do vremena usposobljenja za službu ne prime sveštenečki odnosno monaški čin, služiće svoj rok u rodovima vojske, prema svojim sposobnostima, a oni, koji do tog vremena prime sveštenečki odnosno monaški čin, služiće svoj zakonski rok u vojnim bolnicama.

(²) Svi đaci iz tačke 1., 2., 3. i 4. ovog člana, mogu, no samo po dozvoli roditelja ili staratelja, stu-

piti i ranije u stalni kadar na odsluženje svoga roka sa navršenom 18 godinom starosti, ako u tom vremenu imaju uslova za dački rok.

b) Ostalim regrutima:

1. (¹) U zadrugama (porodicama), gde ima više muških zadrugara, prvenac regrut služi *skraćeni rok od osamnajest meseci* ako u zadruzi (porodici) ima živog oca (strica ili dedu) ispod 60 godina života, a nema mlađeg brata, niti zadruga (porodica) ima koga drugog muškog člana sa najmanje punih 17 godina starosti. Sledeća dva sposobna zadrugara po redu služe pun rok, i tako naizmenice redom. No ako u ovakvim zadrugama (porodicama) regrut prvenac ima mlađeg brata, ili zadruga (porodica) ima koga muškog člana sa najmanje punih 17 godina starosti, onda regrut, kao prvenac, i njegov sledeći zadrugar po redu služe pun rok, a treći posle njih po redu *skraćeni rok od osamnajest meseci*, i tako naizmenice redom. U zadrugama (porodicama), gde uopšte nema oca (strica ili dede) ili ih ima ali su stari preko 60 godina, *prvenac regrut služi skraćeni rok od osamnajest meseci*, ako ima mlađeg brata ili ako zadruga (porodica) ima koga drugog muškog člana s najmanje punih 17 godina života. Sledeća dva zadrugara po redu služe tada pun rok i tako naizmenice redom. Zadrugari, koji su odslužili pun rok u stalnom kadru pa umrli u zadruzi, uticaće na skraćanje roka mladim zadrugarima.

(²) Đaci uopšte, dok su još u školi i dok nisu odslužili svoj rok u stalnom kadru, ne računaju se u zadrugare. Po svršetku ili napuštanju škole i po odsluženju svoga kadrovskog roka, računace se i oni u zadrugare, ako od zadruge nisu u zakonskom roku i zakonitim putem odeljeni. Njihova služba u kadru uticaće na određivanje roka sledećim zadrugarima, na taj način, što će se rok od dvanajest meseci računati kao skraćen, a rok od osamnajest meseci kao pun.

(³) Isto tako u zadrugare ne računaju se ni pitomci vojnih škola, dok su u školi; a po završenoj školi, kao oficiri, odnosno kao podoficiri, računaće se u zadrugare samo ako se od zadruge u zakonskom roku i zakonskim putem nisu odelili, a smatraće se kao zadrugari sa odsluženim punim rokom službe u stalnom kadru.

2. Regrutu, koji u zadruzi (porodici) nema ni jednog muškog zadrugara sposobnog za rad ili privređivanje, skraćuje se rok službe u stalnom kadru *na osamnajest meseci*, ako dotična zadruga (porodica) plaća godišnje više od 120 dinara neposrednog poreza.

3. Samohranima ili samcima, koji su nasledili kakvo zemljoradničko imanje koje moraju lično obrađivati, odnosno koji su nasledili radnju koju moraju lično voditi, skraćuje se rok službe u stalnom kadru *na osamnajest meseci*.

4. (¹) Onima, kojima u ratu poginu ili umru na vojnoj dužnosti dva ili više zadrugara, skraćuje se rok službe u stalnom kadru *na osamnajest meseci*. Ovo važi za onog regruta koji se posle rata regrutuje iz takve zadruge, a prvi je kao sposoban po redu za pun rok službe u kadru prema odredbama ovog člana zakona.

(²) Ovo pravo prenosi se pod istim uslovima na sledećeg zadrugara po redu služenja, ako je zadrugar ispred njega, koji treba da se koristi ovim pravom, stalno nesposoban.

(³) Ova odredba važi i za ratove 1912—1920 godine, zaključno sa 1938 godinom.

5. Regrutima regrutovanim na pun rok službe, kojima bi se u toku njihove službe u kadru ili u vremenu do njihove navršene 25 godine života (ako dotle još nisu iz opravdanih razloga upućeni u stalni kadar) promenilo zajedno i imovno stanje, te imaju uslova iz ovog člana zakona za skraćeni rok službe u stalnom kadru, odrediće se rok *od osamnajest meseci*; obratno ovome, regrutima regrutovanim na skra-

ćeni rok od osamnajest meseci, kojima se popravi zajedno i imovno stanje za vreme dok služe u stalnom kadru, odnosno do njihove navršene 25 godine života (ako dotle nisu upućeni u stalni kadar), rok se povećava prema odredbama ovog zakona.

6. Regrutima regrutovanim na pun rok za vazduhoplovstvo, koji su pre stupanja u kadar dobili svedočbu o svršenoj osnovnoj pilotaži kod nas ili na strani, a koji u vremenu od 12 meseci službe u kadru pokažu spremu i sposobnosti i ispune uslove za zvanje diplomiranog pilota (hidropilota), skraćuje se rok službe u stalnom kadru *na dvanaest meseci*.

Regruti, članovi Sokola Kraljevine Jugoslavije, regrutovani na skraćeni rok službe u stalnom kadru po odredbama tačke 1., 2., 3., 4., 5. i 6. pod b) ovog člana zakona, služe 45 dana manje od određenog im roka, ako ispunjavaju i ostale propisane uslove.

(Vidi: član 42, 45, 47, 50, 52, 82, 123, 129, 267 i 366 ovog zak.)

Član 50.

(¹) Od službe u stalnom kadru oslobodavaju se:

a) stalno nesposobni;

b) privremeno nesposobni, koji do navršene 27 godine života ne postanu sposobni, i

v) jedini hranioi nesposobnih zadrugara, koji ostanu u tom svojstvu i po navršenoj svojoj 27 godini života.

(²) Kao jedini hranioi smatraju se regruti onih zadruga (porodica), koje se izdržavaju isključivo od ličnog rada i zarade regrutove, a plaćaju manje od 120 dinara godišnje neposrednog poreza i u kojima ne postoji ni jedan zadrugar sposoban za rad i privređivanje, niti takav koji uživa penziju ili drugu kakvu pomoć od države ili ma kakav drugi stalan prihod dovoljan za izdržavanje zadruge (porodice).

(³) U nesposobne zadrugare računaju se muški članovi ispod navršenih 17 i preko navršenih 60 godina života, deca uopšte i ženskinje ispod 18 i preko 45

godina života, kao i uopšte svi zadrugari, bez obzira na godine života, koji na *specijalnom lekarskom pregledu* budu ocenjeni za nesposobne za rad i privredivanje. Žena sa najmanje dvoje sitne dece računa se takođe u nesposobne zadrugare, bez obzira na njene godine života.

(⁴) No kao jedini hranilac uopšte neće se računati:

1. Onaj koji bi se posle regrutovanja odnosno usposobljenja, a pre stupanja u kadar, izdvojio iz zadruge i oženio, pa time postao jedini hranilac žene i dece; i

2. Đak, koji po odredbama člana 49 ovog zakona ima da odsluži đачki rok u stalnom kadru.

Član 51.

(¹) Vojnik, odnosno mornar, otpušta se iz stalnog kadra i pre odsluženja određenog mu roka:

a) Kad postane stalno nesposoban za službu u vojsci odnosno u mornarici;

b) Kad postane privremeno nesposoban za službu u vojsci odnosno u mornarici, s tim, da se naknadno pozove na dosluženje roka u stalnom kadru, ako do navršene 27 godine starosti postane sposoban za vojnu službu. Mladići, koji na pregledu i u 27 godini svoga života budu nađeni kao privremeno nesposobni za službu u stalnom kadru, pregledaju se još u 31 godini, pa ako se nađu tada za sposobne, uvršćuju se u Operativnu vojsku, odnosno u Operativnu mornaricu, a ako se ni do tada nisu usposobili, oslobađavaju se sasvim lične obaveze u vojsci, odnosno u mornarici.

(²) Ocena sposobnosti vrši se prema Kraljevoj uredbi.

(³) Stalna i privremena nesposobnost utvrđuje se specijalnim lekarskim pregledom;

v) Koji budu osuđeni na robiju ili zatvor sa gubitkom časnih prava za svagda, kao i oni koji budu osuđeni na robiju ili zatvor, pa kaznu ne bi mogli izdržati ili povratiti časna prava ni do navršene svoje

27 godine starosti. Ovako osuđeni otpuštaju se iz kadra kad kazna postane izvršna; i

g) Regruti kod kojih bi se u toku njihove službe u kadru zadružno i imovno stanje pogoršalo, te kao jedini hranioci imaju po ovome zakonu uslova da se oslobode službe u stalnom kadru.

3. Odlaganje službe u stalnom kadru.

Član 52.

Služba u stalnom kadru može se regrutu odložiti u ovim slučajevima:

a) (¹) Ako je regrut redovan đak koje državne ili povlašćene škole u zemlji ili na strani, koja u smislu člana 49 ovog zakona daje prava na đачki rok, ili svršava propisane škole i spremu kandidata za oficira trgovačke odnosno rečne plovidbe, pa ga regrutovanje zateče u toku školovanja i moli da mu se služba u stalnom kadru odloži radi dovršenja školovanja. Ovo odlaganje može biti najdalje do njegove navršene 27 godine starosti a vojno-državnom pitomcu do završetka školovanja.

(²) Ministar vojske i mornarice može odložiti službu u stalnom kadru i drugim regrutima, po njihovim molbama, u izuzetnim i naročito opravdanim slučajevima. No ovo odlaganje za regrute sa običnim uslovima ne može biti posle njihove navršene 25 godine života;

b) Ako u istoj zadruzi ili porodici, koja zajedno živi, pored regruta ima samo još jedan za rad sposoban zadrugar, koji se već nalazi na službi u stalnom kadru, onda se regrutu odlaže služba dok njegov zadrugar ne odsluži obavezni rok u kadru odnosno dok se ne otpusti iz stalnog kadra;

v) Ako se iz jedne zadruge ili porodice, koja zajedno živi, upućuju iste godine na službu u stalni kadar dva ili više regruta, i ako zadruga ili porodica izjavi želju da svi ne služe jednovremeno, služba u

stalnom kadru odlaže se polovini broja regruta, dok druga polovina ne odsluži, ako je broj regruta paran; a ako je broj regruta neparan, onda se upućuju na službu u kadar polovina više jedan, a ostalima se odlaže služba dok prvi ne odsluže;

g) Ako regrut izdržava sudsku osudu, odlaže mu se služba u stalnom kadru do izdržane kazne ili pomilovanja, odnosno do trajanja gubitka časnih prava. No ako je ovakav regrut navršio 27 godina starosti a kaznu do tog vremena ne izdrži ili ne povрати časna prava, neće se upućivati na službu u stalni kadar, već upotrebiti na službe po članu 7 ovog zakona, a po izdržanju kazne ili povratku časnih prava upisati u obveznike Operativne odnosno Rezervne vojske, prema godinama starosti;

d) Ako je regrutov zadrugar nestao u ratu i za njegovu se sudbinu ne zna, a regrut se usled toga nalazi u položaju hranioca zadruga, odlaže mu se služba do navršene njegove 27 godine starosti, pa ako se dotle stanje ne izmeni, regrut se ne upućuje na službu u stalni kadar, već odmah upisuje i raspoređuje kao obveznik Operativne vojske; i

đ) Ako se prema članu 45 ovog zakona naredi poziv u kadar i regruta koji žive van Otadžbine, može se takvom regrutu, na njegovu molbu, odložiti služba u stalnom kadru, i to najdalje do navršene njegove 25 godine starosti, ako živi stalno ili privremeno u Evropi (sem zemlja u našem neposrednom susedstvu) a najdalje do navršene 27 godine starosti, ako živi stalno ili privremeno u prekomorskim zemljama.

4. Rekrutovanje.

Član 53.

(¹) Rekrutovanjem se vrši: popisivanje i pregled mladića za službu u stalnom kadru, određivanje rokova službe u stalnom kadru i kategorisanje za pojedine rodove vojske i za mornaricu.

(²) Rekrutovanju podležu svi mladići koji u kalendarskoj godini, u kojoj se ono vrši, navršuju 20 godinu starosti. Ali Ministar vojske i mornarice može, po naročitoj potrebi, narediti, da se rekrutovanju podvrgnu i oni mladići koji u dotičnoj kalendarskoj godini navršuju 19 god. starosti.

(³) Rekrutovanje vrše svake godine naročito određene komisije, a vrši se prema pravilu koje propisuje Ministar vojske i mornarice.

(⁴) Za određivanje roka službe u stalnom kadru kao osnov služi zajedničko i imovno stanje regruta. U zajednicu regruta računaju se svi muški i ženski zajednici.

(⁵) Od muških zajednicara za odeljenog smatra se samo onaj zajednicar, za koga se dokaže, da je zakonitim putem odeljen od zajednice na pet godina pre rekrutovanja, odnosno usposobljenja regruta. Tako isto, kao odeljen smatra se i onaj zajednicar, koji ode u inostranstvo pa se za 20 godina ne vrati, a nadležne vlasti potvrde da sa zajednicom za sve to vreme ne održava vezu niti je materijalno pomaže.

(⁶) Kod zajednica, koje nemaju nikakvo imanje, smatra se za odeljenog onaj zajednicar, za koga nadležne opštinske vlasti potvrde da živi od ostalih odvojeno i da sa ranijom zajednicom nema nikakve veze na pet godina pre rekrutovanja niti je za ovo vreme materijalno pomagao.

(⁷) Sam regrut smatraće se za odeljenog od svoje zajednice samo u slučaju, ako je ta deoba zakonitim putem izvršena na pet godina pre njegovog rekrutovanja ili usposobljenja.

(⁸) Rekrut, pastork svog očuha, smatra se kao njegov zajednicar samo ako je od svog očuha zakonitim putem usinjen, bez obzira na vreme kad je to usinjenje izvršeno. Ostali usinjenici, nepastorci, smatraće se kao zajednici samo ako je ovo usinjenje izvršeno na pet godina pre rekrutovanja ili usposobljenja regruta.

(⁹) Imovno stanje ceni se prema veličini godišnjeg neposrednog poreza. U neposredni porez računa se samo osnovni porez na: zemljište, zgradu, radnju, zanimanje, kapital, platu i penziju, bez dopunskog poreza, poreza na poslovni obrt i bez vojnice.

(¹⁰) Porez koji potiče od regrutovog rada ili zarade ne uzima se u obzir.

(¹¹) Sposobnost pojedinih zadrugara za rad i privređivanje ceni se pogledom na njihovo redovno zanimanje.

(Vidi: član 234 ovog zakona.)

Član 54.

(¹) Molbe regruta za skraćanje roka i za oslobođenje službe u kadru, kao i žalbe po svima slučajevima koji su u vezi sa regrutovanjem, podnose se nadležnom komandantu vojnog okruga najdalje u roku od tri meseca od dana izvršenog regrutovanja, odnosno od dana saopštenja rešenja.

(²) Molbe regruta za odlaganje službe u kadru, kao i žalbe po ovima, podnose se nadležnom komandantu vojnog okruga u roku od šest meseci od dana izvršenog regrutovanja, a izuzetno i u opravdanim slučajevima najdalje u roku od 15 dana po saopštenju poziva za upućivanje u kadar, odnosno od dana kada je nastupio uzrok molbi ili žalbi.

(³) Molbe i žalbe podnete posle određenog roka u prvom i drugom stavu ovog člana smatraće se kao neblagovremene i neće se uzimati u postupak. No ovo ne isključuje ispravku pogrešnog rada od strane vojnih vlasti po zvaničnoj dužnosti.

(⁴) Rešenja po svima predmetima iz prvog i drugog stava ovog člana zakona donose u prvom redu nadležni komandanti diviziskih oblasti, sem slučaja gde je to pravo, po odredbama ovog zakona, ostavljeno samom Ministru vojske i mornarice.

(Vidi: član 367 ovog zakona.)

Član 55.

(¹) Pri upućivanju u stalni kadar regruti se sami izdržavaju dok ne stignu u komandu vojnog okruga; siromašne izdržava opština. Dalje njihovo izdržavanje oko upućivanja u određene komande pada na teret države.

(²) Putovanje regruta železnicom i lađom do komande vojnog okruga i dalje do komande u koju se upućuju pada na teret države. Tako isto, pri otpustu iz stalnog kadra putovanje železnicom i lađom od komande do kuće o državnom je trošku.

(³) Za regrute koji žive stalno ili privremeno u Evropi, putovanje od granice naše države do dolaska u komandu i radi povratka od komande do naše granice, pada na teret države, a ostalo na njihov trošak, no pod uslovom, ako se radi odsluženja obaveznog roka vraćaju u Otadžbinu u vremenu, kada su prema članu 42 ovog zakona obavezni da stupe u stalni kadar na otsluženje svoga roka.

(⁴) Za regrute koji žive stalno van Evrope u prekomorskim zemljama, putovanje radi dolaska u komandu i radi povratka kući, po otsluženju obaveznog roka, pada na teret države ako se pozovu u kadar na otsluženje roka po odredbama drugog stava člana 45 ovog zakona. Za sve ostale, koji ne budu pozvani po odluci Ministra vojske i mornarice, već se sami dobrovoljno vraćaju u Otadžbinu i prijavljuju za stupanje u kadar, putovanje pada na njihov trošak.

(⁵) O načinu prevoza i izdržavanju regruta i obveznika koji žive u inostranstvu, a koji se na slučaj mobilizacije i rata imaju vratiti u Otadžbinu po odredbama člana 45 ovog zakona rešava Ministarski savet na predlog Ministra vojske i mornarice.

(⁶) Sve ostalo oko poziva i upućivanja regruta u stalni kadar propisuje Ministar vojske i mornarice.

(Vidi: član 254 ovog zakona.)

Član 56.

(¹) Za sve mladiće koji podleže regrutovanju, kao i za sve regrute koji se prikrivaju i izbegavaju vojnu obavezu, odgovorne su i starešine njihovih zadruga-porodica, poslodavci i mesne opštinske vlasti.

(²) Svi su ovi dužni da takve mladiće pronađu, prijave i upute u njihovu komandu vojnog okruga u niže označenom roku:

1. Mladiće koji se regrutuju: do poslednjeg dana regrutovanja u njihovoj opštini ili najdalje za 15 dana posle završenog regrutovanja u istoj godini.

2. Regrute koji se upućuju na službu u stalni kadar: najdalje za 15 dana posle određenog dana za stupanje u kadar.

(³) Ovako su isto dužni postupiti starešine zadruga-porodica, poslodavci i mesne opštinske vlasti i za vojnike stalnog kadra odnosno obveznike kad pobegnu iz komande svojoj kući. U ovom slučaju starešina zadruge-porodice dužan je da ovo učini u roku od 24 časa, a kmet i predsednik opštine najdalje u roku od pet dana od vremena, kada vojnik odnosno obveznik, dođe svojoj kući. Ako vojnik, odnosno obveznik, pobegne u koje drugo mesto, a ne u mesto svog stalnog stanovanja, ovu istu dužnost imaju starešine zadruga-porodice, poslodavci i opštinske vlasti mesta gde se begunac bavi.

(⁴) U svima napred pomenutim slučajevima, ako odgovorna lica pokažu nehat, ili se isledjenjem dokaže da su pomagala da se ovakav regrut prikrije, ili su naročito otežavala ili ometala da se regrut odnosno mladić pronađe i uputi u komandu, ili to budu radila sa vojnim beguncem i vojnim obveznikom uopšte, kazniće se u miru zatvorom od deset do trideset dana ili odgovarajućom novčanom kaznom, računajući za jedan dan zatvora 100 dinara. Ove kazne izriče komandant diviziske oblasti. Novčana kazna ide u korist Remontsko-komorskog fonda. Protivu izrečene kazne

kaznjeni se može žaliti u roku od 15 dana nadležnom komandantu armijske oblasti, čije je rešenje izvršno.

(⁵) U koliko bude krivice u pojedinim konkretnim slučajevima do organa upravnih i drugih vlasti, predmeti krivice dostavljaju se nadležnom ministru radi daljeg zakonskog postupka prema krivcima.

(⁶) Za nagovaranje vojnika na begstvo i potpomaganje u ovome, pomenuta lica odgovaraće po odredbama vojnog krivičnog zakonika i odredbama krivičnog zakonika. Ovako će isto odgovarati i u slučaju, ako bi postupci navedenih prelazili u teži rod krivice.

(⁷) Za vreme mobilizacije i rata, sva pomenuta lica i vlasti podleže odgovornosti prema odredbama vojnog krivičnog zakonika.

(Vidi: član 243 i 364 ovog zakona.)

Član 57.

(¹) Kaplari i redovi (mornari) na odsluženju roka u stalnom kadru puštaju se u redovnom stanju na odsustvo, i to tek po isteku šest meseci od dana stupanja u kadar, sem slučaja smrti u porodici ili kakve osobite i neodložne potrebe. Ove osobite i neodložne potrebe cene i odsustvo odobravaju nadležni komandanti diviziskih oblasti, odnosno starešine njihovog ranga. Koliko će se dana vojnik odnosno mornar, pustiti na odsustvo za sve vreme služenja u stalnom kadru, određuje nadležni starešina, prema tome kakav je vojnik, na kome je roku i kakvog je imovnog stanja, no s tim, da odsustvo ne može biti kraće od 15 dana ni duže od 30 dana za sve vreme služenja u stalnom kadru. Ovo odsustvo, u označenim granicama, može se iskoristiti odjednom ili u više puta.

(²) Prema potrebi, Ministar vojske i mornarice, kad nađe za nužno i korisno, u interesu štednje ili i inače, može narediti, da se kaplari i redovi (mornari) za vreme služenja roka službe u stalnom kadru puštaju i na duže odsustvo.

(³) Svakom kaplaru, vojniku i mornaru pripada za odlazak kući i povratak u komandu besplatna vožnja na železnici i ladi samo za jedno odsustvo za sve vreme njegovog služenja u stalnom kadru.

(⁴) Za pitomce vojnih Akademija, đake u školama i kursevima za rezervne oficire, pitomce podoficirskih i drugih sličnih škola važe propisi o uređenju tih škola, a za članove Sokola Kraljevine Jugoslavije specijalni propisi o tome.

b) Starešine u stalnom kadru.

I. Činovi.

Član 58.

(Izmenjen sa § 13 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

A. Starešinski su činovi u glavnim rodovima vojske:

1. Kaplar,	
2. Podnarednik II i I klase,	
3. Narednik II i I klase,	
4. Vodnik III, II i I klase,	} Podoficiri
5. Potporučnik,	
6. Poručnik,	
7. Kapetan II klase,	
8. Kapetan I klase,	} Niži oficiri
9. Major,	
10. Potpukovnik,	
11. Pukovnik,	} Viši oficiri
12. Brigadni đeneral,	
13. Diviziski đeneral,	
14. Armiski đeneral,	} Đeneralitet
15. Vojvoda.	

Činovi do brigadnog đenerala zaključno vode se po rodovima vojske (pešadiski potporučnik, artilerijski kapetan I klase, konjički major, inžinjerski pukovnik, pešadiski brigadni đeneral, konjički brigadni đeneral za đeneralštabne poslove); ostali činovi: di-

viziski đeneral, armiski đeneral i vojvoda su opšti za vse rodove vojske.

(Vidi: član 59, 62, 63, 66, 67 i 122 ovog zakona.)

Član 59.

(Izmenjen i dopunjen sa § 14 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

B. Starešinski su činovi u pomoćnim rodovima vojske i strukama:

a) *Kaplarski* za pomoćne rodove vojske sa dodatkom naziva jedinice pomoćnog roda vojske odnosno struke: pirotehnički, barutanski, automobilski, vozarski, bolničarski, ekonomski kaplar itd.

b) *Podoficirski* po tačkama 2, 3 i 4 člana 58 ovog zakona: za veterinarsku struku i za pomoćne rodove vojske sa dodatkom naziva dotične struke — jedinice: veterinarski, potkivački podnarednik II klase; pirotehnički, automobilski, vozarski, bolničarski, ekonomski narednik I klase itd.

v) *Niži i viši oficirski* činovi po tačkama 5 do 11 člana 58 ovog zakona: za automobilske jedinice i za struke sa dodatkom naziva dotičnog pomoćnog roda vojske odnosno struke: automobilski poručnik, sanitetski poručnik, artileriskotehnički kapetan I klase, inžinjerskotehnički major, vazduhoplovnotehnički pukovnik, vazduhoplovni inženjer-pukovnik, inženjer-potpukovnik, đeneralštabni major, đeneralštabni brigadni đeneral itd.

g) U automobilskim jedinicama postoje i *stručni* niži i viši oficiri sa činovima po tački 5, 6, 7, 8, 9 i 10 člana 58 na pr.: »stručni automobilski poručnik«.

d) Đeneralski su činovi u strukama:

1. Brigadni đeneral dotične struke, na pr.: đeneralštabni brigadni đeneral, sanitetski brigadni đeneral, artilerisko-tehnički brigadni đeneral, vazduhoplovni inženjer-đeneral, inženjer-đeneral.

Vazduhoplovni inženjer-đeneral in inženjer-đeneral su brigadnog ranga.

2. Đeneral dotične struke, na pr.: inžinjersko-tehnički đeneral, intendantski đeneral, vazduhoplovno-tehnički đeneral, geodetski đeneral i t. d.

Ovaj je čin diviziskog rańga.

(Vidi: član 62, 63 i 148 ovog zakona.)

II. Rang.

Član 60.

(Dopunjen sa § 15 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Rang je sastavni deo čina. On se stiče stvarnim služenjem u aktivnoj službi. Rang određuje starešinski odnos oficira i podoficira jednog istog čina.

(²) Oficiri koji su svršili ili svrše višu školu Vojne akademije, odnosno višu školu Intendantske akademije, ili ovima ravne škole na strani, dolaze po rang na čelo svoje klase sa Niže škole, a oni koji završe pripremu u Glavnom đeneralštabu i budu prevedeni u đeneralštabnu struku, dolaze na čelo druge svoje klase sa Niže škole a koji su svršili višu školu Vojne akademije. Između sebe zadržavaju rang sa niže škole Vojne akademije.

(³) Oficirima, primljenim u aktivnu službu iz građanstva ili iz rezerve, računa se rang od dana ukaza o prijemu, odnosno od dana ukaza o aktiviranju.

(⁴) Za aktivne oficire vodi se u ministarstvu vojske i mornarice opšta i stručna ranglista.

(⁵) Za podoficire vode se posebne stručne rangliste po rodovima i strukama.

(Vidi: član 149 i 214 ovog zakona.)

Član 61.

Ako se administrativnim ili sudskim putem utvrdi da je oficir odnosno podoficir zaostao od unapređenja bez svoje krivice, on će odmah biti unapređen, i to sa rangom koji bi mu pripadao da je na vreme unapređen sa svojim drugovima i sa svima pravima,

koja su sa ovim činom i rangom skopčana, kao da je stvarno proslužio u višem činu, no bez materijalnih naknada.

(Vidi: član 149 i 214 ovog zakona.)

III. Kaplari.

Član 62.

(¹) Kaplarski čin postoji u svima glavnim i pomoćnim rodovima vojske i u strukama, prema članu 58 i 59 ovog zakona, i to kako u stalnom kadru, tako i u rezervi.

(²) Za unapređenje u čin kaplara treba redov da odsluži šest meseci u kadru i da uspešno svrši pripravnčku školu, odnosno u vazduhoplovstvu odgovarajuću školu.

(³) Od ovih uslova za unapređenje u čin kaplara izuzimaju se pitomci vojnih škola i daci na odsluženju dačkog roka, za koje u ovome pogledu važe propisi o uređenju dotičnih škola, kao i redovi stručnjaci za razne službe kod pojedinih komanada, jedinica i ustanova, koji se unapređuju po specijalnim uslovima koje propisuje Ministar vojske i mornarice.

(⁴) Pravo unapređivanje u čin kaplara ima komandant bataljona i pretpostavljene starešine njemu ravnog položaja.

(⁵) Kaplar gubi čin po sudskoj osudi za kaznu preko tri meseca strogog zatvora ili zatvora.

(Vidi: član 67 i 71 ovog zakona.)

IV. Podoficiri.

A. Popunjavanje podoficirima.

Član 63.

Podoficirski činovi postoje u svima glavnim i pomoćnim rodovima vojske i strukama prema članu 58 i 59 ovog zakona, i to kako u stalnom kadru, tako i u

rezervi. Podoficirski se činovi nazivaju po dotičnom rodu vojske odnosno struci.

Član 64.

Podoficiri se dobijaju iz trupe i iz podoficirskih škola dotičnog roda vojske i struke.

B. Unapređivanje podoficira.

Član 65.

(Izmenjen sa § 16 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Unapređenje podoficira u sledeće činove vrši se po starešinstvu, odvojeno po rodovima vojske i strukama, na prazna formacijska mesta s tim da ispunjavaju sledeće uslove:

a) Opšte:

1. Da ima preporučljive ocene i to: u sadanjem činu za poslednje dve kalendarske godine, a za viši naredni čin najmanje za poslednju kalendarsku godinu i preporučljive podatke za ocenu u godini u kojoj se vrši unapređenje.

2. Da u vremenu kada stiče pravo na unapređenje nije pod redovnom krivičnom istragom ili pod sudom, a isto tako da nije pod prethodnom krivičnom istragom za krivična dela koja povlače za sobom kaznu lišenja slobode veću od dve godine dana.

3. Da za poslednju godinu nije sudski kažnjen, računajući od dana kada je presuda postala izvršna.

b) Posebne uslove:

1. Za podnarednika II klase: da je proslužio najmanje 6 meseci kao kaplar, da je uspešno vršio službu i da je sa uspehom svršio podoficirsku školu ili školu u komandi, a u pomoćnim rodovima vojske i strukama, koje ove škole nemaju, da je položio propisan ispit.

2. Za podnarednika I klase: da je u činu podnarednika II klase sa uspehom proslužio najmanje 3 godine.

3. Za narednika II klase: da je u činu podnarednika I klase sa uspehom proslužio najmanje 3 godine i položio propisan ispit.

4. Za narednika I klase: da je u činu narednika II klase sa uspehom proslužio najmanje 4 godine, od kojih najmanje 2 godine u stroju odnosno u strukama na odgovarajućoj stručnoj službi.

5. Za vodnika III klase: da je u činu narednika I klase sa uspehom proslužio najmanje 4 godine, od kojih najmanje 2 godine u trupi i da je položio propisan ispit.

6. Za vodnika II klase: da je u činu vodnika III klase sa uspehom proslužio najmanje 5 godina.

7. Za vodnika I klase: da je u činu vodnika II klase sa uspehom proslužio najmanje 5 godina.

Od propisanih rokova za podoficirske činove izuzimaju se pitomei vojnih škola, kao i vojnici koji služe dački rok. Oni dobijaju ove činove prema propisima o uređenju dotičnih škola.

Vreme, koje podoficir kao državni pitomac provede na školovanju, u zemlji ili na strani, ili na specijalnoj službi u inostranstvu, računa se kao služba u trupi.

Član 66.

(1) Muzičara ima šest klasa: tri niže i tri više.

(2) *Opšti uslovi* za unapređenje podoficira iz člana 65 ovoga zakona važe i za unapređenje muzičara.

(3) *Posebni su uslovi:*

1. Za nižeg muzičara III klase: da je uspešno završio vojno-muzičku školu, da je navršio 18 godina života i da je položio zakletvu.

2. Za nižeg muzičara II klase: da je uspešno proslužio kao niži muzičar III klase najmanje godinu dana.

3. Za nižeg muzičara I klase: da je uspešno proslužio kao niži muzičar II klase najmanje tri godine.

4. Za višeg muzičara III klase: da je uspešno proslužio kao niži muzičar I klase najmanje šest godina i da je položio propisan ispit.

5. Za višeg muzičara II klase: da je uspešno proslužio kao viši muzičar III klase najmanje četiri godine.

6. Za višeg muzičara I klase: da je uspešno proslužio kao viši muzičar II klase najmanje četiri godine.

(4) Pojedine klase muzičara odgovaraju činovima kaplara i podoficira po članu 58 ovog zakona, i to: III niža klasa odgovara činu kaplara, II niža klasa činu podnarednika, I niža klasa činu narednika, III viša činu narednika vodnika III klase, II viša činu narednika vodnika II klase, i I viša klasa činu narednika vodnika I klase. Muzičari pojedinih klasa nose oznake odgovarajućeg čina dotičnog roda vojske.
(Vidi: član 40 i 370 ovog zakona.)

Član 67.

(1) Kod vojske i mornarice postoje i značari. Oni se dobijaju iz trupe i prevođenjem muzičara koji za to izjave želju. Imaju starešinske činove po odredbama tačke 1, 2, 3 i 4 člana 58 ovog zakona, sa dodatkom: kaplar-značar, narednik-značar i t. d. i na njih se imaju primeniti sve odredbe ovog zakona propisane za podoficire.

(2) Unapređivanje značara u kaplarske i podoficirske činove biva po odredbama člana 62 i 65 ovog zakona, a po položenom propisanom stručnom ispitu za čin kaplara, podnarednika, odnosno narednika-značara.

(3) Prevođenje muzičara u kaplare i podoficire značare biva bez ispita, i to sa činom koji odgovara klasi muzičara u kojoj su bili pri prevođenju. Prevođenje muzičara u podoficire značare vrši Ministar vojske i mornarice.

Član 68.

(1) U Žandarmeriji i Graničnoj trupi postoje, kao i u rodovima vojske, kaplarski in podoficirski činovi, sa nazivom dotične kategorije trupe, na pr.: žandarmerijski kaplar, graničarski podnarednik i t. d.

(2) Unapređivanje u podoficirske činove kod Žandarmerije i Granične trupe biva po propisima specijalnih zakona koji važe za ove trupe, a polaganje ispita za njih biva prema programu i pravilima koje propisuje Ministar vojske i mornarice sa nadležnim ministrima.

Član 69.

(Izmenjen sa uredbom DBroj 3780/35 god.)

(1) Pravo unapređivanja u čin podnarednika ima komandant puka i pretpostavljene starešine njemu ravnog položaja.

(2) Pravo unapređivanja u čin narednika ima komandant divizije, odnosno komandant divizijske oblasti, odnosno pretpostavljeni starešina položaja ravnog komandantu divizije.

(3) Pravo unapređivanja podoficira po prvom i drugom stavu imaju i starešine viših položaja, ako u sastavu pojedinih komanada, nadležstava, ustanova i škola nema starešina na položajima predviđenim u prvom in drugom stavu ovog člana zakona.

(4) Pravo unapređivanja u čin narednika vodnika ima komandant armije, odnosno komandant armijske oblasti, odnosno pretpostavljeni starešina položaja ravnog komandantu armije.

(5) Pravo unapređivanja podoficira u vazduhoplovstvu propisuje uredba o vojnom vazduhoplovstvu.

(6) Koliko se u kome rodu vojske ili u struci može unaprediti u podoficirske činove, za svaku godinu, određuje Ministar vojske i mornarice, u granicama formacije i budžeta. Pri tome prvenstvo na unapređenje imaju oni podoficiri koji su u ranijoj ispitnoj godini položili ispit, gde je ovaj zakonom uslovljen.

(Vidi: član 71, 79, 368 i 370 ovog zakona.)

Član 70.

(¹) U ratu podoficir može biti unapređen u naredni čin bez obzira na rokove i ispite, i to samo za osvedočenu hrabrost i za osobite zasluge u borbama.

(²) Bliže odredbe po ovome propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 126 i 154 ovog zakona.)

V. Ponovni rok.

Član 71.

(Izmenjen sa § 17 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Po otsluženju obaveznog roka u stalnom kadru, kaplar može ostati i dalje da služi u narodnoj vojnoj sili na ponovnom roku, koji traje 6 meseci. Ako kaplar do kraja ponovnog roka ne ispuni uslove za unapređenje u čin podnarednika II klase otpušta se iz kadra.

(²) Po otsluženju svoga obaveznog roka u stalnom kadru, odnosno kaplarskog ponovnog roka po prethodnom stavu, podnarednik II klase može ostati i dalje da služi u stalnom kadru na ponovnim rokovima. Ponovnih rokova za podnarednike iz trupe ima dva: prvi traje tri, a drugi dve godine. Po otsluženju prvog ponovnog roka od tri godine, podnarednik II klase po želji može izaći iz stalnog kadra, u kom slučaju dobija nagradu od 4000 dinara i prevodi se u rezervu. Po otsluženju i drugog roka od dve godine podnarednik II odnosno I klase iz trupe, ako ne izjavi želju da i dalje ostane u kadru radi tečenja karijere otpušta se iz stalnog kadra sa nagradom od 8000 dinara i prevodi u rezervu. Prvi ponovni rok računa se od dana otsluženja obaveznog roka u stalnom kadru, odnosno kaplarskog ponovnog roka, a drugi od dana otsluženja prvog ponovnog roka. Nagrada od 4000 odnosno 8000 dinara ne podleži porezi i drugim dažbinama državnih, samoupravnih i opštinskih vlasti.

(³) Po otpustu iz stalnog kadra, posle prvog ili drugog roka, podnarednik II odnosno I klase može se unaprediti u čin rezervnog podnarednika I klase odnosno narednika II klase, ako ispuni i ostale uslove predviđene ovim zakonom.

(⁴) Podnarednik II odnosno I klase iz trupe, po otsluženju prvog ili drugog ponovnog roka, a po izjavljenoj želji, može se zadržati u kadru radi tečenja karijere u podoficirskim činovima pod istim uslovima kao i podoficir sa svršenom podoficirskom školom, a po odredbama ovog zakona. U tom slučaju primaju polovinu od predviđene nagrade za otpust, a druga polovina se unosi u činovnički penzioni fond u korist fonda. Rešenje o tome donosi s obzirom na vršenje službe i vladanje dotičnog, kao i s obzirom na budžetske mogućnosti, Vrhovni inspektor vojne sile, odnosno komandant mornarice odnosno komandant vazduhoplovstva vojske.

(⁵) Ponovnih rokova za podoficire iz podoficirskih škola, kao i za one iz trupe po prethodnom stavu, ima pet. Prva su četiri svaki od po dve godine, a peti je neograničen, no ne može biti manji od dve godini. Ovi se rokovi zovu: prvi, drugi, treći, četvrti i peti ponovni rok i računaju se od početka služenja na prvom ponovnom roku. Podnarednicima podoficirskih škola računa se prvi ponovni rok sa danom unapređenja u čin podnarednika, a kod podoficira iz trupe sa danom po otsluženju obaveznog roka u kadru, odnosno sa danom po isteku kaplarskog ponovnog roka.

(⁶) Za odobrenje ostanka na svakom od ponovnih rokova potrebno je: da ima za poslednju kalendarsku godinu preporučljivu ocenu i preporučljive podatke za ocenu u godini u kojoj se odobrava rok, a sem toga i povoljan predlog pretpostavljenih starešina.

(⁷) Podoficir kome se odobri ostatak na ponovnom roku, dužan je da otsluži propisno vreme u do-

tičnom roku, a podoficiri koji se dobivaju iz podoficirskih i ovim ravnih škola još i obavezno vreme prema uredbi o dotičnoj školi.

(⁸) Vreme provedeno u zatvoru po sudskoj osudi i vreme provedeno u pritvoru za vreme redovne krivične istrage i pod sudom, ako se nađe da je optuženi kriv i izvršnom presudom bude osuđen a ne izgubi čin, ili bude oslobođen kazne iz nedostatka dokaza, kao i vreme provedeno u begstvu, ne računa se podoficiru u službu.

(⁹) Prvi ponovni rok muzičara počinje sa danom unapređenja u II nižu klasu muzičara, a po trajanju rokovi su isti kao i kod podoficira. Odredbe stava šestog, sedmog i osmog ovog člana važe i za muzičare.

(¹⁰) Ostajanje na ponovnim rokovima kaplarima, podoficirima i muzičarima odobravaju one pretpostavljene starešine, koje imaju pravo unapređivanja u dotični čin po odredbama člana 62 i 69 ovog zakona.

(¹¹) Rešenje o neodobravanju ostanka na ponovnom roku, kada je to samo zbog nepovoljnog predloga pretpostavljenih starešina, donose inspektori rodova vojske, odnosno komandanti, odnosno načelnici odeljenja ministarstva vojske i mornarice koji su ujedno i inspektori dotičnog roda vojske, odnosno struke.

(Vidi: član 40, 75, 79, 126, 155 i 317 ovog zakona.)

Član 72.

(¹) Podoficir, koji izide iz stalnog kadra sa preporučljivom ocenom, ako je zdrav i za službu sposoban, a nije ženjen, niti je proveo van vojske više od dve godine, i pri tom još nije stariji od 30 godina, može ponova stupiti u stalni kadar, sa činom koji je imao. Takvom se podoficiru nastavlja rok koji je na redu, a rang mu se računa po vremenu stvarno provedenom u stalnom kadru i u činu u kome se prima.

(²) Muzičari, koji su izašli iz kadra sa preporučljivom ocenom, mogu se ponova, po njihovoj molbi, primiti u aktivnu službu i stupiti u vojne muzike, bez

obzira na napred navedene uslove za podoficire, samo ako su fizički zdravi i za službu u muzici sposobni. Oni se primaju sa činom i klasom koje su i ranije imali i nastavljaju rok koji im je po redu, a rang im se računa po vremenu stvarno provedenom u stalnom kadru i u činu koji su imali.

(³) Podrobnije o ponovnom prijemu u vojsku ovakvih podoficira i muzičara propisuje Ministar vojske i mornarice.

(⁴) Rešenja o ponovnom prijemu podoficira i muzičara u vojsku i mornaricu donose inspektori rodova vojske, odnosno komandanti, odnosno načelnici odeljenja ministarstva vojske i mornarice koji su ujedno i inspektori dotičnog roda vojske. Bliže odredbe o ponovnom prijemu u vojsku i mornaricu ovakvih podoficira i muzičara propisuje Ministar vojske i mornarice.

(⁵) Ocena sposobnosti podoficira i muzičara za službu, prema prvom i drugom stavu ovog člana zakona, utvrđuje se specijalnim lekarskim pregledom.

(Vidi: član 79, 126, 155, 300 i 327 ovog zakona.)

Član 73.

Prevođenje podoficira iz jednog u drugi rod vojske može se vršiti samo po potrebi službe i na prazna mesta po formaciji. Prevođenje vrši Ministar vojske i mornarice.

(Vidi: član 126 i 155 ovog zakona.)

G. Osiguranje podoficira.

a) Službom.

Član 74.

1. (¹) Podoficir koji navrši deset godina neprekidne a valjane podoficirske službe u stalnom kadru, pa želi da iz ovog izade, ima prava da dobije odgovarajuću ukaznu ili neukaznu građansku državnu služ-

bu. Ovakvi podoficiri prethodno stupaju kao privremeni službenici građanske državne službe i u toku jedne godine dužni su, da završe pripremu i ispune i ostale uslove za prelaz na stalnu službu dotične struke i kategorije građanske državne službe. Za ovo vreme podoficir prima sve svoje redovne prinadležnosti kod vojske i smatra se kao da je na službi, ali mu se ovo vreme ne računa kao služba na ponovnom roku.

(²) Ovu pripremu odobrava Ministar vojske i mornarice, a izdržava se kod ustanova koje odredi nadležni ministar.

(³) Podoficir, koji u toku pripreme za građansku službu bude ocenjen kao sposoban za ovu, postavlja se u početku prve naredne budžetske godine za stalnog službenika dotične građanske službe i to u odgovarajuću položajnu grupu po odredbama zakona o činovnicima.

(⁴) Svaki resorni Ministar dužan je budžetom svake godine obezbediti onoliki broj mesta za ovakve podoficire, koliko bude zahtevao Ministar vojske i mornarice.

(⁵) Podoficir, koji na pripremi bude ocenjen kao nesposoban, vraća se u svoju jedinicu i više ne može dobiti odsustvo za ponovnu pripremu.

2. Podoficirima, okategorisanim za neboračku i kancelarisku službu, kao i ostalim podoficirima koji žele a imaju uslova, davaće se prilika i mogućnost da ispune uslove po ovome zakonu za prelaz u niže vojne činovnike ili u vojne pisare.

3. Ženjeni podoficiri mogu stanovati sa svojom porodicom u državnim zgradama-stanovima, ako i gde ovih bude, uz odgovarajuću naknadu, koju određuje Ministar vojske i mornarice.

4. Podoficirska deca imaju prvenstvo za stupanje u vojne škole pod inače jednakim uslovima.

Odredbe tačke 3 i 4 ovog člana važe i za muzičare.

(Vidi: član 126 i 156 ovog zakona.)

b) Penzijom.

Član 75.

(Izmenjen sa § 18 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Podoficir i muzičar ispunjava uslov za sticanje prava na ličnu penziju i može biti stavljen u penziju kad navrší deset godina valjane podoficirske službe, odnosno službe muzičara, i to:

1. Po sopstvenoj molbi, ako mu se molba može uvažiti bez štete po interesu službe.

No ako ima navršenih 35 godina priznate službe za penziju ili je navršio 60 godina starosti, na njegov zahtev, stavlja se odmah u penziju.

2. Kada posle neprekidnog bolovanja od godine dana, ili ukupno 15 meseci u dve uzastopne vremenske godine, ne ozdravi, što se utvrđuje specijalnim lekarskim pregledom, a ispunio je uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

3. Kada prema oceni stručne vojne komisije bude oglašen kao stalno nesposoban za ma kakvu službu u vojsci, a stekao je pravo na penziju.

4. Kada nema sprema ni sposobnosti za ma kakvu službu u vojsci, koja bi odgovarala njegovom činu, a stekao je pravo na penziju.

5. Kada mu po propisu četvrtog stava člana 71 ovog zakona nije odobren ostanak na ponovnom roku, a ispunio je uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

6. Po službenoj potrebi.

(²) Penzionisanje podoficira i muzičara u svima navedenim slučajevima vrši Vrhovni inspektor vojne sile, na predlog pretpostavljenih starešina.

(³) Podoficir i muzičar u penziji zadržava titulu čina koji je imao u aktivnoj službi sa dodatkom »u penziji« i uživa sva građanska prava.

(⁴) Kad se podoficir i muzičar stavi u penziju, ako je sposoban za službu u vojsci, prevodi se u rezervu sa istim činom i raspoređuje prema sposobnostima u odgovarajuće kategorije vojske.

(Vidi: član 77, 126, 156, 324 i 325 ovog zakona.)

D. Ocenjivanje.

Član 76.

Ocenjivanje podoficira i muzičara vrši se na osnovi Kraljeve Uredbe.

Đ. Bolovanje i odsustvovanje.

Član 77.

(¹) Podoficir i muzičar može bez prekida bolovati godinu dana, ili 15 meseci u dve uzastopne vremenske godine za koje vreme zadržava sve prinadležnosti. Ako posle ovog roka ne ozdravi, ili ne bude sposoban za aktivnu službu u vojsci, a stekao je pravo na penziju, on se penzionise u duhu člana 75 ovog zakona, a ako nije stekao pravo na penziju, onda se otpušta iz stalnog kadra po odredbama člana 79 ovog zakona.

(²) Podoficirima i muzičarima na ponovnom roku pripada odsustvo svake godine 20 dana, odjednom ili u više puta. Za vreme ovog odsustva teku im sve njihove redovne prinadležnosti.

(Vidi: član 79, 126, 159 i 299 ovog zakona.)

E. Ženidba podoficira.

Član 78.

Ženidba podoficira i muzičara reguliše se Kraljevom Uredbom.

(Vidi: član 159 ovog zakona.)

Ž. Otpuštanje podoficira iz stalnog kadra.

Član 79.

(Sa unetom dopunom po uredbi ĐBroj 3780/35 god.)

(¹) Podoficir i muzičar otpušta se iz stalnog kadra:

1. Po otsluženju ponovnog roka, ako ne izjavi želju da ostane na narednom ponovnom roku, ili mu se ovaj ne odobri, a nije stekao pravo na penziju.

2. Ako svojom krivicom namerno onesposobi za službu, što se utvrđuje specijalnim lekarskim pregledom, a nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

Podoficir, koji se onesposobi svojom krivicom, ali nenamerno, ako je siromašnog stanja, zaposliće se na kojoj lakšoj službi za koju bude sposoban, ili će mu se dati pravo da iskoristi bolovanje po članu 77 ovog zakona, pa ako se i posle toga specijalnim lekarskim pregledom utvrdi da se ne može upotrebiti ni za kakvu službu, odnosno ne ozdravi u roku od godine dana, onda će se otpustiti iz kadra, ako nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

3. Kad neprekidno boluje godinu dana, ili kada u dve uzastopne vremenske godine boluje više od 15 meseci, pa ne ozdravi, ili kada na specijalnom lekarskom pregledu bude ocenjen i od nadležnih organa bude oglašen kao stalno nesposoban, a nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

4. Kad za uzastopne tri kalendarske godine, ili ukupno za šest godina njegove podoficirske odnosno muzičarske službe, ima nepreporučljive ocene, a nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

5. Kad zbog rdavog vladanja, nebreženja u službi, poroka i uopšte načina života, šteti interese vojske, ili udi ugledu i dostojanstvu podoficira, pa za ove krivice bude kažnjen sudski ili disciplinski zatvorom ili pritvorom u toku jedne kalendarske godine sa 60 dana, ujedanput, ili u više mahova, ili u toku dve uzastopne kalendarske godine sa 90 dana, ujedanput, ili u više mahova, a njegove pretpostavljene starenine, prema delu za koje je kažnjen, vladanju i vršenju službe nalaze, da je njegov dalji ostanak u kadru štetan po red i disciplinu u vojsci. Ovakav se podoficir i muzičar odmah otpušta iz kadra.

6. Kad izgubi čin.

(²) Otpuštanje podoficira i muzičara iz stalnog kadra po tački 2, 3, 4, 5 i 6 ovog člana može biti i bez obzira na njihove obaveze služenja po uredbama o ustrojstvu škola, ako to službeni obziri nalažu.

(³) Otpuštanje podoficira i muzičara biva po predlogu pretpostavljenih starešina. Rešenja o otpuštanju podoficira i muzičara donose i to: za slučajeve iz tačke 1, 2 i 6 ovoga člana — starešine koje su po propisu člana 69 ovog zakona nadležne za njihovo unapređivanje, a za sve ostale slučajeve — starešine koje su po propisu člana 72 ovog zakona nadležne za ponovni prijem podoficira i muzičara u stalni kadar.

(⁴) Podoficir i muzičar otpušten iz kadra po tački 5 i 6 ovog člana zakona gubi otpustom i pravo na penziju.

(⁵) Otpušteni podoficir i muzičar prevodi se u odgovarajuću kategoriju vojske prema njegovim sposobnostima i sa činom koji je i u kadru imao.

(Vidi: član 72, 77, 126, 160 i 335 ovog zakona.)

Z. Gubljenje čina.

Član 80.

(¹) Podoficir i muzičar gubi čin:

1. Po sudskim osudama;
2. Kad je izvršnom sudskom presudom osuđen na zatvor duži od šest meseci;
3. Kada, služeći na obaveznom ili ponovnom roku, izvrši begstvo, odnosno samovoljno napusti službu pa se u roku od 15 dana ne vrati i javi komandi. Rešenje po ovome donosi starešina koji je nadležan i za unapređivanje u taj čin. Takav podoficir i muzičar podleži i krivičnoj odgovornosti po odredbama vojnog krivičnog zakonika.

(²) Kaplar, podoficir i muzičar, koji izgubi čin, ne može ga više dobiti u mirno vreme i služi kao redov u odgovarajućoj kategoriji vojske po čl. 9 ovog

zakona, prema godinama života. On može u ratu, za naročite zasluge i osvedočenu hrabrost, opet dobiti izgubljeni čin i biti vraćen u aktivnu službu i na taj način zadobiti sva prava koja je i ranije u kadru imao do dana gubitka čina, ali bez prava na povratak ma kakvih materijalnih naknada.

(Vidi: član 128, 161, 328 i 335 ovog zakona.)

V. Oficiri.

A. Popunjavanje oficirima.

Član 81.

(Izmenjen i dopunjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i sa § 19 uredbе MSBroj 1161/40 god.)

Aktivni potporučnik može postati:

I U rodovima vojske:

1. Svršeni pitomac niže škole Vojne Akademije;
2. Svršeni slušalac koje vojne škole na strani, ravne našoj nižoj školi Vojne Akademije, ako je naš državljanin i ako se u toku prve godine po svršetku škole javi za prijem u našu vojsku i položi propisan ispit, a pored toga ispunjava i uslove tačke 3 pod g), d), e), ž) i z) ovog člana zakona.
3. Narednik II ili I klase iz kadra sa svršenom podoficirskom školom, koji:
 - a) u činu podoficira proveđe ukupno najmanje 9 godina, a od toga najmanje 8 godina u stroju;
 - b) strogim izborom oficira na komandantskim i komandirskim položajima: svoga puka, štaba, zaveda ili ustanove, bude ocenjen da zaslužuje da mu se odobri polaganje ispita za čin potporučnika, s tim da sudski uopšte nije kažnjavao;
 - v) svrši propisan kurs i položi ispit za čin aktivnog potporučnika;
 - g) nije ženjen;

d) nije stariji od 32 godine u vreme odobravanja ispita;

d) za poslednje dve kalendarske godine ima preporučljive ocene i preporučljive podatke za ocenu u godini u kojoj se vrši unapređenje;

e) za poslednje vreme od dve godine nije sudski kažnjen, računajući od dana kada je presuda postala izvršna;

ž) u vremenu kada stiče pravo na unapređenje nije pod redovnom sudskom istragom ili pod sudom uopšte, a tako isto nije ni pod prethodnom krivičnom istragom za dela koja povlače za sobom kaznu veću od dve godine zatvora; i

z) koji je telesno zdrav i sposoban za trupnu službu kod rodova vojske, a kod struka za službu u dotičnoj struci, što se utvrđuje specijalnim lekarским pregledom.

Prvenstvo na unapređenje u čin potporučnika imaju oni podoficiri koji su položili ispit za taj čin u ranijoj ispitnoj godini.

II U ekonomskoj struci:

1. Svršeni pitomac niže škole Intendantske Akademije; i

2. Svršeni slušalac koje vojno-ekonomske škole na strani ravne našoj nižoj školi Intendantske Akademije, ako je naš državljanin i ako se u toku prve godine po svršetku ove škole javi za prijem u našu vojsku i položi propisan ispit, a pored toga i ispunjava uslove pod I iz tačke 3 pod g), d), e), ž) i z) ovog člana zakona.

3. Narednik II ili I klase iz kadra sa svršenom podoficirskom školom, koji:

a) u činu podoficira provede ukupno najmanje 9 godina, a od toga najmanje 8 godina u stroju ili odgovarajućim stručnim službama;

b) nije stariji od 32 godine u vreme odobravanja ispita; i

v) ispunjava uslove pod I iz tač. 3. pod b), v), g), d), e), ž) i z) ovog člana.

III U automobilskim jedinicama aktivni stručni potporučnik može postati:

a) lice građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom tehničkom školom sa završnim ispitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koje, po otsluženju obaveznog roka službe u stalnom kadru u jednom od glavnih rodova vojske ili u automobilskim jedinicama i po položenom ispitu za čin rezervnog potporučnika u dotičnom rodu vojske, kao činovnički pripravnik na jednogodišnjoj pripremi u automobilskoj školi i položenom ispitu, bude ocenjen kao sposoban za stručnu automobilsku službu. Ovakva lica se primaju u čin stručnog automobilskog potporučnika;

b) automobilski narednik II ili I klase iz kadra sa svršenom podoficirskom školom, koji je u činu podoficira proveo ukupno najmanje 9 godina i koji je na jednogodišnjoj pripremi i radu u automobilskoj školi pokazao spremu i sposobnost za vršenje tehničkih i administrativnih poslova u automobilskim jedinicama i položio propisan ispit za stručnog automobilskog potporučnika, a ispunjava potrebne uslove iz odeljka I.

(Vidi: član 114, 118, 129, 163, 187 i 210 ovog zakona.)

Član 82.

(Izmenjen sa § 124 tač. 27 fin. zak. za 1939/40 god.)

(¹) Kod struka, kod kojih se za aktivne oficire vojske i mornarice primaju lica iz građanstva, mogu se, prema potrebi, primati lica:

1. Koja su otslužila odnosno regulisala svoj obavezni rok službe u stalnom kadru, a za sudsku struku i da su položila ispit za rezervnog potporučnika.

2. Koja nisu sudski kažnjavana, niti su pod redovnom sudskom istragom ili pod sudom uopšte, a tako isto ni pod krivičnom istragom.

3. Koja po svojoj spremi i svom dotadanjem položaju u građanstvu, kao i obzirom na porodične prilike, ako su ženjena, zaslužuju da se prime u aktivnu službu.

4. Koja su sposobna za službu aktivnog oficira dotične struke, što se utvrđuje specijalnim lekarskim pregledom.

(²) Lekari, doktori medicine, treba još da imaju i pravo prakse kod nas kao članovi Lekarske Komore.

(³) Lica iz građanstva, vojno-državni pitomci, upućuju se odmah po završetku škole na otsluženje obaveznog roka po članu 49 ovog zakona u jedinice — ustanove — koje odredi Ministar vojske i mornarice. Po otsluženju roka proizvode se za aktivne oficire dotične struke po odredbama člana 24, 26, 28, 32, 34 i 38 ovog zakona.

(Vidi: član 90, 93, 164, 166 i 210 ovog zakona.)

Član 83.

(Dopunjen sa § 20 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Prevođenje oficira iz jednog u drugi rod vojske ili struku ili iz struke u struku kao i iz roda vojske u mornaricu i obrnuto, može se vršiti samo po potrebi službe i na prazna mesta po uredbama o formaciji vojske i formaciji mornarice.

(²) Prevod oficira rodova vojske u struke može biti samo po prethodno ispunjenim uslovima, prema odredbama ovog zakona. Prevod iz struka u rodove vojske ne može biti, izuzev iz đeneralštabne struke.

(³) Prevod oficira vrši se Kraljevim Ukazom na predlog Ministra vojske i mornarice.

(⁴) Prevod oficira iz drugih rodova vojske u vazduhoplovstvo, kao i određivanje pomorskih oficira u pomorsko vazduhoplovstvo, njihovo službovanje u

vazduhoplovstvu, kao i vraćanje iz vazduhoplovstva u rodove vojske, odnosno smenjivanje sa službe pomorskog vazduhoplovstva, propisuje se Kraljevom uredbom o vojnom vazduhoplovstvu.

(Vidi: član 134 ovog zakona.)

Član 84.

(Izmenjen § 21 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Za pojedine specijalne grane vojne službe kod komanada, jedinica i ustanova, kao što su železnička, kontrolna i dr., specijalisaće se izvesan broj oficira rodova vojske i mornarice.

Koje će se grane vojne službe proglasiti za specijalne i koji će se oficiri, za koje službe, na koji način i pod kojim uslovom specijalisati i smatrati specijalistima, kao i sve ostalo što je stim u vezi, propisuje se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 94 ovog zakona.)

B. Unapređivanje oficira.

Član 85.

(Dopunjen sa uredbom ĐBroj 3780/35 god. i sa § 22 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Unapređivanje oficira vrši se Kraljevim Ukazom na predlog Ministra vojske i mornarice, i to:

1. Po starešinstvu — opštem rangu, zaključno sa činom potpukovnika.

2. Za više činove od potpukovnika — po izboru, dajući pri tome prvenstvo onim oficirima istog čina koji imaju jače kvalifikacije i ratne zasluge, ako su učestvovali u ratu.

Izbor kandidata vrši izborni savet, čiji sastav određuje ministar vojske i mornarice.

3. Za činove, za koje je zakonom uslovljen i položeni ispit, prvenstvo na unapređenje imaju oni ofi-

ciri koji su položili ispit za odnosni čin u ranijoj ispitnoj godini.

4. Na prazna mesta po uredbi o formaciji vojske, s tim da ispune još i ove uslove:

(Vidi: član 131 ovog zakona.)

a) Opšti uslovi:

Član 86.

(Dopunjen sa uredbom DBroj 3780/35 god. i sa § 23 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

1. Da za poslednje dve kalendarske godine ima preporučljive ocene, i to za zvanje — položaj na kome je u obema ocenama, a za viši naredni čin najmanje u poslednjoj oceni, a preporučljive podatke za ocenu u godini u kojoj se vrši unapređenje;

2. Da za poslednju godinu nije sudski kažnjen, računajući od dana kada je presuda postala izvršna;

3. Da u vremenu kad stiče pravo na unapređenje nije pod redovnom sudskom istragom ili pod sudom uopšte, a tako isto da nije ni pod prethodnom krivičnom istragom za zločinstvo i ostala krivična dela koja povlače za sobom kaznu veću od dve godine zatvora;

4. Da je odslužio najmanje ovaj broj godina i to:

a) Kod rodova vojske i đeneralštabne struke:

u činu potporučnika	4 godine
u činu poručnika	4 godine
u činu kapetana II klase	3 godine
u činu kapetana I klase	3 godine
u činu majora	4 godine
u činu potpukovnika	4 godine
u činu pukovnika	4 godine
u činu brigadnog đenerala	4 godine
u činu diviziskog đenerala	4 godine

b) Kod struka sem đeneralštabne:

u činu potporučnika	4 godine
u činu poručnika	4 godine
u činu kapetana II klase	3 godine
u činu kapetana I klase	3 godine
u činu majora	5 godina
u činu potpukovnika	5 godina
u činu pukovnika	5 godina
u činu brigadnog đenerala	4 godine.

Za oficire struka sa fakultetskom spremom kao i sa svršenim školama ranga više škole vojne akademije vrede rokovi propisani pod a) ove tačke.

(Vidi: član 87a, 88, 91, 94, 95, 96, 131, 168, 170, 216, 217, 226, 373, 374, 379 i 380 ovog zakona.)

b) Posebni uslovi:

Za glavne rodove vojske.

Član 87.

(Izmenjen i dopunjen sa § 24 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

1. (1) Za poručnika: da je kao vodnik služio u stroju najmanje dve godine.

(2) U vazduhoplovstvu: da je kao potporučnik dobio zvanje diplomiranog pilota ili izviđača.

2. (1) Za kapetana II klase: da je kao potporučnik i poručnik proslužio u stroju najmanje četiri godine, da je prema službi u stroju ocenjen da ima sprema i sposobnosti da može komandovati osnovnom jedinicom svoga roda vojske i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

(2) U inžinjeriji: da je proslužio u stroju najmanje tri godine, da je prema službi u stroju ocenjen da može komandovati osnovnom jedinicom u inžinjeriji i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

(3) U vazduhoplovstvu: da je kao poručnik dobio zvanje vojnog pilota ili vojnog izviđača, da je ocenjen

za sposobnog da može komandovati osnovnom jedinicom u vazduhoplovstvu i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

(⁴) Od polaganja ispita za čin kapetana II klase oslobodavaju se:

a) Kandidati koji svrše sa uspehom višu školu Vojne Akademije ili drugu višu vojnu školu ravnu ovoj u zemlji ili na strani.

b) Kandidati — aktivni oficiri, koji za prelaz u tehničke struke svrše u zemlji ili na strani: fakultet sa diplomskim ispitom, ili koji uspešno svrše druge više stručne škole, ili koji uspešno svrše najmanje dve godine koje od viših vojnostručnih škola koje traju duže od dve godine.

3. (¹) Za kapetana I klase: da je kao kapetan II klase sa uspehom proveo u stroju najmanje jednu godinu kao vodnik ili da je za toliko isto vreme sa uspehom komandovao osnovnom jedinicom svoga roda vojske.

(²) U vazduhoplovstvu: da kao kapetan II klase ima najmanje dve godine priznate letачke službe.

4. (¹) Za majora: da je kao kapetan sa uspehom komandovao osnovnom jedinicom najmanje dve godine, kao i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

(²) U vazduhoplovstvu: da kao kapetan I klase ima najmanje dve godine priznate letачke službe, da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti da može komandovati osnovnom jedinicom vazduhoplovstva i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

(³) Kapetani I klase rodova vojske, koji se u vremenu kada stiču pravo na javljanje i polaganje ispita za čin majora, nalaze na pripremi za prelaz u tehničku struku po odredbama tačke 1 člana 24, člana 26 i 28 ovog zakona, polažu ispit propisan za tehničkog majora dotične struke, i taj će im položen ispit važiti kao položen ispit za čin majora njihovog roda vojske. U slučaju da ne budu prevedeni u dotičnu struku, položen ispit za tehničkog majora neće

im važiti za dalje unapređenje u rodu vojske, već će morati da polažu propisan ispit za čin majora njihovog roda vojske, ali im se vreme koje su proveli u majorskom činu do naknadno položenog ispita za čin majora njihovog roda vojske priznaje kao ispunjeni uslov za dalje unapređenje u rodu vojske.

(⁴) Koje se sve jedinice i ustanove u pojedinim rodovima vojske računaju u osnovne jedinice, određuje Ministar vojske i mornarice.

5. (¹) Za potpukovnika: da je sa uspehom komandovao u pešadiji i inženjeriji bataljonom, u artiljeriji divizionom, najmanje dve godine, a u konjici eskadronom najmanje tri godine, od kojih jednu godinu u činu majora.

(²) U inženjeriji komandovanje bataljonom može se zameniti uspešnim vršenjem službe na odgovarajućem položaju.

(³) U vazduhoplovstvu: da kao major ima najmanje dve godine priznate letачke službe i da je uspešno komandovao najmanje godinu dana osnovnom jedinicom vazduhoplovstva.

6. (¹) Za pukovnika: da je svršio nižu školu Vojne Akademije ili vojnu školu ravnu ovoj na strani, ili da je svršio višu školu Vojne Akademije ako nije svršio nižu školu Vojne Akademije; da je u pešadiji i inženjeriji uspešno komandovao bataljonom (u artiljeriji divizionom a u vazduhoplovstvu grupom ili ravnom jedinicom), ili da je bio na položaju pomoćnika komandanta puka svoga roda vojske (u inženjeriji i na drugom odgovarajućem položaju) ukupno najmanje tri godine (u konjici da je bio na položaju pomoćnika komandanta puka najmanje dve godine); i da prema službi u stroju ima uslova za komandovanje pukom u svome rodu vojske.

(²) Koje se sve jedinice i ustanove u vazduhoplovstvu računaju u grupe određuje Ministar vojske i mornarice.

7. Za brigadnog đenerala: da je svršio nižu školu Vojne Akademije ili školu ravnu ovoj na strani, ili da je svršio višu školu Vojne Akademije ako nije svršio nižu školu Vojne Akademije; da je uspešno komandovao pukom ili vojnim okrugom najmanje dve godine (u artileriji pukom ili samostalnim divizionom, a u inženjeriji da je bio na odgovarajućem položaju) i da je uspešno svršio komandantski tečaj.

8. Za diviziskog đenerala: da je svršio višu školu Vojne Akademije ili drugu višu vojnu školu ravnu ovoj u zemlji ili na strani; da je uspešno komandovao jedinicom brigadnog ranga najmanje dve godine, i da u vremenu unapređenja komanduje diviziskom oblašću ili trupom diviziske organizacije; da je celokupnim radom i životom za vreme služenja u vojsci dokazao da mu se može poveriti komandovanje divizijom i da može biti unapređen u čin diviziskog đenerala.

9. Za armiskog đenerala: da u vremenu unapređenja komanduje armiskom oblašću ili vazduhoplovstvom; da je ocenjen da ima spremu, sposobnosti, visoki vojnički autoritet i poverenje za najviše komandovanje u narodnoj vojnoj sili.

10. U čin vojvode može se za vreme rata unaprediti armiski đeneral, koji se u ratu naročito istakne uspešnim radom, od kojega zavisi uspeh rata ili jedne operacije.

(Vidi: član 87a, 88, 94, 95, 96, 131 i 380 ovog zakona.)

Za pomoćne rodove vojske.

Član 87 a.

(Nov prema § 25 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Za unapređenje *automobilskih oficira* važe opšti uslovi iz člana 86 zakona, s tim da mogu biti unapređeni zaključno sa činom *pukovnika*, kao i da ispunjavaju sledeće uslove:

za poručnika, kapetana II klase, kapetana I klase i majora uslove iz tač. 1 do 4 člana 87;

za potpukovnika da je uspešno vršio službe na položajima po formaciji;

za pukovnika da je svršio nižu školu Vojne Akademije, ili vojnu školu ravnu ovoj na strani, ili da je svršio višu školu Vojne Akademije ako nije svršio nižu školu Vojne Akademije; da je uspešno vršio službe na položajima po formaciji i da je ocenjen kao sposoban za komandovanje automobilskim pukom.

(²) Za unapređenje *automobilskih stručnih oficira* važe opšti uslovi iz člana 86 zakona, s tim da mogu biti unapređeni zaključno sa činom potpukovnika, kao i da ispunjavaju sledeće uslove:

a) za poručnika: da je kao potporučnik proveo na službi u automobilskim i motomehanizovanim jedinicama najmanje dve godine;

b) za kapetana II klase: da je u činu potporučnika i poručnika proveo na službi u automobilskim i motomehanizovanim jedinicama najmanje četiri godine, da je za to vreme uspešno obavljao dodeljene mu poslove, da je položio propisan ispit za ovaj čin i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za službe, predviđene po formaciji za čin kapetana II klase;

v) za kapetana I klase: da je kao kapetan II klase uspešno vršio dodeljene mu poslove i službe predviđene formacijom za čin kapetana II klase i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za samostalno vođenje poslova dotične grane predviđenih po formaciji za čin kapetana I klase;

g) za majora: da je kao kapetan uspešno otpravljao dodeljene mu poslove i službe, pokazao spremu i sposobnost za samostalan rad, da je položio propisan ispit za ovaj čin i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za više samostalne poslove, predviđene po formaciji za čin majora;

d) za potpukovnika: da je uspešno vršio dodeljene mu poslove i službe po formaciji, da se je

svojim radom i vršenjem službe istakao i pokazao da ima sprema i sposobnosti za najviše položaje u automobilstvu predviđene po formaciji za čin automobilskeg stručnog potpukovnika.

Za đeneralštabne oficire.

Član 88.

(Izmenjen sa § 26 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Za unapređivanje đeneralštabnih oficira, važe opšti i posebni uslovi člana 86, 87, 168 i 169 ovog zakona s tim:

1. ⁽¹⁾ Za majora: da je kao kapetan I klase uspešno komandovao osnovnom jedinicom najmanje jednu godinu.

⁽²⁾ Položeni ispit, propisan za prevod u đeneralštabnu struku, važi i kao položeni ispit za čin đeneralštabnog majora odnosno za čin majora u rodu vojske, odnosno za čin kapetana korvete u mornarici;

2. Za potpukovnika: da je u činu majora uspešno komandovao bataljonom ili jedinicom ravnog ranga ili uspešno otpravljaio poslove na položaju predviđenom uredbom o formaciji za čin đeneralštabnog majora;

3. Za pukovnika: da je u činu majora ili potpukovnika uspešno komandovao bataljonom ili jedinicom ravnog ranga najmanje godinu dana;

4. ⁽¹⁾ Za brigadnog đenerala: da je uspešno komandovao pukom ili vojnim okrugom najmanje dve godine i da je uspešno svršio komandantski tečaj za đeneralštabne oficire.

⁽²⁾ Kandidat, koji na ovome tečaju ne pokaže dovoljno sprema za đeneralštabnog brigadnog đenerala, prevodi se u jedan od rodova vojske, priznajući mu komandantski tečaj za đeneralštabne oficire kao ispunjeni uslov za unapređenje u čin brigadnog đenerala roda vojske.

⁽³⁾ Đeneralštabni pukovnici, koji ne budu izabrani i upućeni na navedeni tečaj, prevode se u jedan od rodova vojske i upućuju na komandantski tečaj dotičnog roda vojske;

5. Za diviziskog đenerala: da je uspešno komandovao jedinicom brigadnog ranga najmanje dve godine ili sa uspehom vršio poslove na položaju predviđenom uredbom o formaciji za čin đeneralštabnog brigadnog đenerala najmanje isto toliko vreme.

(Vidi: član 86, 87, 168 i 169 ovog zakona.)

Ekonomska struka.

Član 89.

(Izmenjen sa uredbom ĐBroj 3780/35 god. i sa § 27 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

1. Za intendantskog poručnika: da je kao potporučnik proveo na dužnostima intendantske grane kod slagališta i kod trupa najmanje dve godine i za sve vreme u činu potporučnika uspešno otpravljaio dodeljene mu poslove.

2. ⁽¹⁾ Za intendantskog kapetana II klase: da je u činu potporučnika i poručnika proveo na dužnostima intendantske grane kod slagališta, radionica i kod trupa najmanje četiri godine, da je za sve vreme uspešno otpravljaio dodeljene mu poslove, da je ocenjen kao sposoban za samostalno otpravljanje nižih poslova intendantske grane, predviđenih formacijom za čin intendantskog kapetana II klase, i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

⁽²⁾ Od ovih uslova oslobodavaju se intendantski oficiri i oficiri rodova vojske i mornarice čina poručnika koji uspešno svrše višu školu Intendantske Akademije ili ravnu školu na strani, kao i oni koji svrše višu školu Vojne Akademije, izdrže pripremu i polože propisan ispit za prelaz u struku.

3. Za intendantskog kapetana I klase: da je u činu kapetana II klase bio najmanje godinu dana na

samostalnim dužnostima i za sve vreme uspešno otpravljao dodeljene mu poslove na dužnostima predviđenim formacijom vojske za čin intendantskog kapetana II klase.

4. Za intendantskog majora: da je proveo najmanje dve godine na samostalnim dužnostima, da je za sve vreme u činu kapetana otpravljao uspešno dodeljene mu poslove, da je ocenjen da ima spretnosti i sposobnosti za vršenje poslova intendantske grane u diviziskim i višim štabovima ili zavodima i ustanovama ovima ravnim ili u ministarstvu vojske i mornarice, koji odgovaraju činu majora, i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

5. Za intendantskog potpukovnika: da je kao intendantski major proveo najmanje tri godine na službi kod intendantura diviziskih i armiskih oblasti, uprave zavoda i ustanova ili u ministarstvu vojske i mornarice i za sve vreme uspešno otpravljao dodeljene mu poslove, kao i da je ocenjen da ima spretnosti i sposobnosti za samostalno rukovođenje poslovima intendanture u komandi diviziske oblasti, odnosno na položajima predviđenim formacijom vojske za čin intendantskog potpukovnika.

6. Za intendantskog pukovnika: da je svršio nižu školu Intendatske Akademije, ili nižu školu Vojne Akademije, ili Pomorsku Vojnu Akademiju, ili koju školu ravnu ovima na strani; da je najmanje dve godine uspešno rukovodio poslovima načelnika intendanture komande diviziske oblasti, odnosno mornaričke komande ili drugih komanada i ustanova ranga komande diviziske oblasti ili da je vršio uspešno poslove na položajima koji po uredbi o formaciji vojske i formaciji mornarice odgovaraju činu potpukovnika.

7. Za intendantskog brigadnog đenerala: da je svršio našu višu školu Intendantske Akademije ili koju školu ravnu ovoj na strani, ili našu višu školu Vojne Akademije, odnosno koju školu ravnu ovoj na strani, sa intendantskom pripremom i položenim ispi-

tom za prevod u struku; ili da je svršio nižu školu Vojne Akademije ili Pomorsku Vojnu Akademiju kod nas, a pored ove i koju intendantsku školu na strani, ravnu našoj nižoj školi Intendantske Akademije; da je najmanje dve godine rukovodio sa uspehom poslovima na položajima načelnika intendanture komande armiske oblasti ili na položajima koji po uredbi o formaciji vojske odnosno uredbi o formaciji mornarice odgovaraju činu pukovnika; in da je uspešno rešio zadatke na karti pod rukovodstvom komisije, čiji je predsednik jedan armiski đeneral, a članovi: jedan đeneralštabni brigadni đeneral i načelnik Ekonomskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice, odnosno upravnik Intendantske Akademije ili jedan intendantski đeneral koga odredi Ministar vojske i mornarice, i da je ocenjen kao sposoban da rukovodi poslovima intendanture komande armiske oblasti ili poslovima intendantske grane u komandi ravnog ranga.

8. Za intendantskog đenerala: da je najmanje dve godine uspešno rukovodio i upravljao poslovima intendantske grane na položajima koji po uredbi o formaciji vojske odgovaraju činu brigadnog đenerala; i da je ocenjen kao sposoban za najviše upravne intendantske položaje u vojsci, kao i da po svojoj naučnoj spremi, svojim naučnim radovima i organizatorskim sposobnostima zaslužuje da bude na čelu struke.

(Vidi: član 131 i 171 ovog zakona.)

Tehničke struke.

Član 90.

a) Tehnički oficiri:

1. Za kapetana II klase artilerisko-tehničke, inžinjerstvo-tehničke, vazduhoplovno-tehničke i geodetske struke: da je u činu potporučnika i poručnika proveo u trupi najmanje godinu dana kao oficir roda

vojske i da je ispunio uslove člana 24, odnosno 26, odnosno 28, odnosno člana 30 ovog zakona za prelaz u dotičnu struku.

2. Za kapetana I klase: da je u činu kapetana II klase uspešno otpravljaio stručne poslove na položajima predviđenim formacijom za čin kapetana II klase i radio na poslovima konstruktivne prirode, kao i da je ocenjen za sposobnog za vršenje svih stručnih poslova, pa i za samostalno rukovanje manjim tehničkim poslovima svoje struke.

3. Za majora: da je kao kapetan bio na samostalnim službama po odgovarajućim tehničkim ustanovama, ili da je po ovim ustanovama samostalno rukovodio poverenim mu radovima ukupno najmanje dve godine, da je za sve vreme u činu kapetana uspešno otpravljaio dodeljene mu poslove, da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti i za rukovanje većim tehničkim poslovima svoje struke kao i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

4. Za potpukovnika: da je najmanje dve godine uspešno upravljao kojom većom radionicom, ili odgovarajućom tehničkom ustanovom, ili specijalnim radovima svoje struke, odnosno da je bio na odgovarajućim položajima po formaciji, da je za sve vreme pokazao uspeh u radu, kao i sposobnosti za veće samostalne tehničke poslove i upravu.

5. Za pukovnika: da je svršio nižu školu Vojne Akademije ili školu ravnu ovoj na strani, da je proveo najmanje tri godine na višim samostalnim položajima po vojno-tehničkim zavodima i ustanovama svoje struke, ili bio na odgovarajućim položajima po formaciji, i da je za sve ovo vreme uspešno otpravljaio dodeljene mu poslove.

6. Za tehničkog brigadnog đenerala: da je svršio višu artilerisku, odnosno višu vojno-inžinjersku školu ili stručni fakultet, odnosno višu vazduhoplovno-tehničku školu, odnosno višu vojno-geodetsku školu ili stručni fakultet u zemlji ili na strani, prema tački 1

člana 24, tački 1 člana 26, tački 1 člana 28 i tački 1 člana 30 ovog zakona; da je uspešno upravljao poslovima po vojno-tehničkim zavodima i ustanovama svoje struke na odgovarajućim položajima predviđenim formacijom za čin pukovnika i da je od načelnika dotične struke ocenjen, da može samostalno rukovoditi poslovima u najvišim ustanovama dotične struke i biti proizveden u čin tehničkog brigadnog đenerala dotične struke.

7. Za tehničkog đenerala: da je svršio višu vojnu, odnosno višu stručnu tehničku školu svoje struke, odnosno višu vojno-geodetsku školu u zemlji ili na strani, da je dotadanjim svojim radom i uspešnim vršenjem službe u najvišim nadležstvima i ustanovama, na odgovarajućim položajima po formaciji, kao i svojim naučnim radovima i projektima, dokazao višu tehničku spremu i organizatorsku sposobnost za uspešno rukovođenje svima tehničkim ustanovama u pogledu tehničke organizacije, konstrukcije i rekonstrukcije po granama odgovarajuće struke, kao i da po svojoj spremi i stručnim sposobnostima zasluđuje da bude na čelu struke.

b) Inžinjer-oficiri:

1. Za inžinjer-poručnika: da je ispunio uslove člana 24, 26, 28 i 82 ovog zakona za prijem u struku.

2. Za inžinjer-kapetana II klase: da je uspešno vršio dodeljene mu tehničke poslove svoje struke i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

3. Za inžinjer-kapetana I klase: da je u činu kapetana II klase uspešno vršio stručne poslove svoje struke na položajima predviđenim uredbom o formaciji vojske za čin inžinjer-kapetana II klase i da je ocenjen za sposobnog za vršenje tehničko-administrativnih poslova i za rukovanje manjim tehničkim poslovima svoje struke.

4. Za inžinjer-majora: da je kao kapetan bio na samostalnim radovima svoje struke najmanje dve

godine; da je za sve vreme u činu kapetana I klase uspešno vršio dodeljene mu poslove; da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za vođenje većih poslova svoje struke, kao i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

5. Za inženjer-potpukovnika: da je u činu majora upravljao najmanje dve godine kojom većom radio-nicom ili odgovarajućom tehničkom ustanovom, ili da je bio na odgovarajućim položajima po uredbi o formaciji vojske i za sve vreme pokazao uspeha u radu, kao i sposobnost za više poslove i za izradu većih projekata u svojoj struci.

6. Za inženjer-pukovnika: da je u činu majora i potpukovnika proveo najmanje tri godine na samostalnim položajima, koji po uredbi o formaciji vojske odgovaraju ovim činovima, da je za sve to vreme uspešno otpravljao dodeljene mu stručne poslove i da je od načelnika dotične struke ocenjen da ima spremu i sposobnosti za samostalno upravljanje poslovima na položaju predviđenom uredbom o formaciji vojske za čin inženjer-pukovnika.

7. Za inženjer-denerala: da je kako po naučnom obrazovanju, tako i po celokupnom svom radu i originalnim naučnim konstruktivnim radovima ocenjen da ima spremu i sposobnosti da se unapredi u čin inženjer-denerala.

(Vidi: član 131 ovog zakona.)

Sanitetska struka.

Član 91.

(Izmenjen sa § 28. uredbe MSBroj 1161/40 god.)

a) L e k a r s k a g r a n a.

1. Za sanitetskog poručnika: da je ispunio uslove člana 32 i 82 ovog zakona za prijem u struku.

2. Za sanitetskog kapetana II klase: da je kao poručnik proveo najmanje godinu dana kao trupni

lekar, da je uspešno otpravljao dodeljene mu poslove, pokazao volju i revnost oko negovanja i lečenja ljudi i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

3. Za sanitetskog kapetana I klase: da je proveo najmanje dve godine kao trupni lekar ili kao sekundarni lekar u kojoj od vojnih bolnica i da je za sve vreme uspešno otpravljao dodeljene mu poslove i pokazao volju i revnost u ispunjavanju svoje lekarske dužnosti.

4. Za sanitetskog majora: da je u ranijim činovima proveo na dužnostima trupnog i sekundarnog lekara najmanje tri godine, da je uspešno otpravljao dodeljene mu poslove i pokazao volje u ispunjavanju svojih lekarskih dužnosti i da je ocenjen kao sposoban za samostalan rad i za položaj upravnika privremene vojne bolnice, ili šefa odeljenja diviziske stalne vojne bolnice, kao i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

5. Za sanitetskog potpukovnika: da je kao major, u dužnosti upravnika privremene vojne bolnice, ili šefa odeljenja diviziske stalne vojne bolnice, ili na službi u odeljenjima Glavne vojne bolnice, ili kao šef ili na službi u specijalnim sanitetskim zavodima, uspešno obavljao poslove najmanje dve godine; da se svojim stručnim radom istakao i da je ocenjen kao sposoban za upravnika diviziske stalne vojne bolnice, ili referenta saniteta diviziske oblasne komande, ili za šefa odeljenja armiske stalne vojne bolnice, kao i da je sposoban za samostalan rad i za upravu sanitetskih zavoda i ustanova predviđenih prema formaciji za čin sanitetskog potpukovnika.

6. Za sanitetskog pukovnika: da je kao sanitetski potpukovnik ili major najmanje dve godine sa uspehom otpravljao dužnost: šefa odeljenja diviziske stalne vojne bolnice, ili šefa odeljenja ili specijaliste na službi kod drugih raznih sanitetskih zavoda i ustanova, ili upravnika diviziske stalne vojne bolnice, ili dužnost referenta saniteta diviziske oblasne komande;

da se svojim stručnim i naučnim radom istakao i da je ocenjen kao sposoban za upravnika armiske stalne vojne bolnice, ili za referenta saniteta u armiji, ili šefa odeljenja u Glavnoj vojnoj bolnici.

7. Za sanitetskog brigadnog đenerala: da je najmanje dve godine sa uspehom otpravljao dužnost upravnika armiske stalne vojne bolnice, ili da je za toliko vreme sa uspehom vršio dužnost referenta saniteta u komandi armiske oblasti, ili šefa odeljenja u Glavnoj vojnoj bolnici, ili šefa odeljenja Vojno-higijenskog zavoda Glavne vojne bolnice, ili šefa otseka u ministarstvu vojske i mornarice; da je uspešno rešio zadatke na karti, pod rukovodstvom komisije, čiji je predsednik armiski đeneral, a članovi: jedan đeneralštabni brigadni đeneral i načelnik sanitetskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice, ili jedan sanitetski đeneral koga odredi Ministar vojske i mornarice; i da je ocenjen da može samostalno rukovoditi poslovima u najvišim ustanovama svoje struke i da može biti unapređen u čin sanitetskog brigadnog đenerala.

8. Za sanitetskog đenerala: da je kao sanitetski brigadni đeneral najmanje dve godine sa uspehom vršio dužnost upravnika Glavne vojne bolnice ili pomoćnika načelnika Sanitetskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice ili upravnika Vojno-higijenskog zavoda i da po svojoj naučnoj spremi i svom naučnom radu, kao i dotadašnjoj službi, zaslužuje da bude na čelu struke.

b) A p o t e k a r s k a g r a n a.

1. Za apotekarskog poručnika: da je ispunio uslove člana 32 i 86 ovog zakona za prijem u struku i da odgovara i uslovima pod I tačke 3 pod e), ž) i z) člana 81 ovog zakona.

2. Za apotekarskog kapetana II i I klase: da je uspešno vršio dodeljene mu apotekarske poslove, a za kapetana II klase da je položio i propisan ispit.

3. Za apotekarskog majora: da je kao kapetan uspešno vršio dodeljene mu apotekarske poslove predviđene formacijom za čin kapetana, da je pokazao sprema i sposobnosti i za samostalan rad, da je ocenjen kao sposoban za šefa apoteke vojne bolnice, šefa otseka, slagališta, zavoda ili laboratorija i da je položio propisan ispit.

4. Za apotekarskog potpukovnika: da je kao major uspešno vršio i otpravljao dužnosti šefa apoteke, šefa slagališta, zavoda ili laboratorija, ili uspešno vršio poslove u ministarstvu vojske i mornarice, i da je ocenjen kao sposoban za samostalan rad i upravu višim vojno-sanitetskim slagalištima.

5. Za apotekarskog pukovnika: da je kao potpukovnik sa uspehom upravljao vojnom apotekom, ili hemiskom laboratorijom, ili sanitetskim slagalištem i drugim ravnim apotekarskim ustanovama, ili da je vršio dužnost šefa otseka u ministarstvu vojske i mornarice, da se svojim naučnim radom i spremom naročito istakao i pokazao sprema i sposobnosti da bude na čelu apotekarske grane, odnosno na položaju predviđenom po formaciji za čin apotekarskog pukovnika.

(Vidi: član 131 i 173 ovog zakona.)

Sudska struka.

Član 92.

1. Za sudskog poručnika: da je ispunio uslove člana 34 i 82 ovog zakona za prijem u struku.

2. Za sudskog kapetana II klase: da je kao poručnik najmanje jednu godinu uspešno vršio službu u prvostepenom vojnom sudu, ili da je za toliko isto vreme uspešno vršio dužnost vojnog islednika, a ostalo vreme uspešno proveo na dužnostima predviđenim uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice za nižeg sudskog oficira, i da je položio propisan ispit za čin kapetana II klase.

3. Za sudskog kapetana I klase: da je najmanje dve godine u činu poručnika ili kapetana II klase sa uspehom vršio službu u kome od vojnih sudova, ili za isto toliko vreme uspešno vršio dužnost vojnog islednika, a ostalo vreme proveo na dužnostima predviđenim uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice za nižeg sudskog oficira.

4. Za sudskog majora: da je kao kapetan najmanje dve godine vršio dužnost vojnog islednika ili poslovođe u vojnom sudu ili da je zastupao referenta sudstva u komandi diviziske oblasti ili u kojoj drugoj ravnoj komandi ili ustanovi vojske i mornarice, ili da je zastupao državnog tužioca prvostepenog vojnog suda ili pravnog referenta na mestima predviđenim uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice za više oficire, pa da je na jednoj od pomenutih dužnosti ocenjen da ima sprema i sposobnosti za referenta sudstva u komandi diviziske oblasti ili u drugoj ravnoj komandi u vojsci odnosno u mornarici, ili za državnog tužioca prvostepenog vojnog suda, i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

5. Za sudskog potpukovnika: da je kao major uspešno vršio poslove na položajima predviđenim uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice za višeg oficira i da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti za sudiju u prvostepenom vojnom sudu.

6. Za sudskog pukovnika: da je kao potpukovnik ili major uspešno vršio najmanje dve godine dužnost sudije prvostepenog suda, a ostalo vreme da je proveo uspešno na položajima predviđenim uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice za višeg oficira.

7. Za sudskog brigadnog đenerala: da je kao pukovnik najmanje dve godine uspešno vršio poslove referenta sudstva u komandi armiske oblasti, ili sudije vojnog suda za oficire, ili Velikog vojnog suda, ili poslove odgovarajućeg položaja po uredbi o formaciji vojske odnosno mornarice pri ministarstvu vojske i mornarice.

8. Za sudskog đenerala: da je kao sudski brigadni đeneral uspešno otpravljao poslove na odgovarajućim položajima po uredbi o formaciji vojske odnosno mornarice i da je sa svojim stručnim radom i spremom toliko istakao da može doći na čelo struke.

(Vidi: član 131 ovog zakona.)

Veterinarska struka.

Član 93.

1. Za veterinarskog poručnika: da je ispunio uslove iz čl. 38 i 82 ovog zakona za prijem u struku.

2. Za veterinarskog kapetana II klase: da je kao poručnik proveo najmanje dve godine kao trupni veterinar, a ostalo vreme da je bio na dužnostima predviđenim uredbom o formaciji vojske za nižeg veterinarskog oficira, da je uspešno vršio dodeljene mu veterinarske poslove i da je položio propisan ispit za ovaj čin.

3. Za veterinarskog kapetana I klase: da je proveo najmanje dve godine kao trupni veterinar ili u marvenoj bolnici i da je dodeljene mu veterinarske poslove uspešno vršio.

4. Za veterinarskog majora: da je proveo kao kapetan najmanje dve godine kao trupni veterinar, a ostalo vreme: ili na službi u marvenim bolnicama ili na drugim dužnostima predviđenim uredbom o formaciji vojske za niže veterinarske oficire; da je dodeljene mu veterinarske poslove uspešno vršio; da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti za samostalan rad i za upravnika diviziske marvene bolnice, odnosno za odgovarajuće položaje predviđene uredbom o formaciji vojske za čin majora; i da je položio propisan ispit.

5. Za veterinarskog potpukovnika: da je kao major najmanje dve godine sa uspehom upravljao divizijskom marvenom bolnicom, a tako isto da je najmanje

godinu dana sa uspehom vršio dužnost referenta veterine u komandi diviziske oblasti ili u komandi-ustanovi ranga ove ili sa uspehom otpravljao dužnost na položaju predviđenom uredbom o formaciji vojske za čin veterinarskog majora.

6. Za veterinarskog pukovnika: da je kao potpukovnik najmanje dve godine uspešno vršio poslove referenta veterine u komandi diviziske oblasti ili u komandi-ustanovi ranga ove; da je najmanje godinu dana sa uspehom vršio dužnost referenta veterine u komandi armiske oblasti ili poslove odgovarajućeg položaja po uredbi o formaciji vojske za čin potpukovnika; da se istakao svojim stručnim radom i spremom i da je ocenjen da može biti na čelu struke.

(Vidi: član 131 ovog zakona.)

Član 94.

Za unapređivanje aktivnih oficira rodova vojske specijaliziranih za pojedine grane vojne službe, prema članu 84 ovog zakona, važe opšti uslovi člana 86, a sa rokovima služenja kao kod struka.

Za unapređivanje aktivnih oficira rodova vojske okategorisanih i upotrebljenih na kancelariske službe i druge administrativne dužnosti, kao i oficira vazduhoplovstva koji ne pripadaju letećem osoblju, važe opšti uslovi člana 86 a sa rokovima služenja kao kod struka.

Za unapređivanje svih oficira iz prvog i drugog stava ovog člana važe posebni uslovi člana 87 ovog zakona, predviđeni za oficire njihovog roda vojske, s tim, što će se umesto uslova uspešnog komandovanja određenim formaciskim jedinicama, predviđenim ovim zakonom, uzimati u ocenu njihovo komandovanje odnosno rad oko obavljanja poslova na položaju, koji prema uredbi o formaciji vojske odnosno o formaciji mornarice zauzimaju, i što će za pojedine činove, za koje je uslovljen ispit, polagati ispit po speci-

jalnim programima, koji će se propisati za pojedine grane službe.

(Vidi: član 170 i 373 ovog zakona.)

Član 95.

Za unapređivanje aktivnih oficira koji pripadaju Graničnoj trupi, važe opšti uslovi člana 86, sa rokovima služenja u pojedinim činovima za rodove vojske, kao i posebni uslovi člana 87 predviđeni za oficire njihovog roda vojske, s tim, što će se kao uslov uspešnog komandovanja određenim formaciskim jedinicama, predviđenim ovim zakonom, uzimati u ocenu njihovo komandovanje, odnosno rad oko obavljanja poslova na položaju u Graničnoj trupi, koji prema uredbi o formaciji zauzimaju.

Član 96.

(1) Za unapređivanje žandarmeriskih oficira važe opšti i posebni uslovi člana 86 i člana 87 ovog zakona, no sa primenom na žandarmeriju i službe u ovoj i sa rokovima kao i kod rodova vojske, a pored ovih da ispunjavaju još i uslove koje propisuje zakon o žandarmeriji za svaki čin posebno.

(2) Unapređivanje žandarmeriskih oficira biva zaključno sa činom žandarmeriskog brigadnog đenerala, s tim da je za kapetana II klase i za majora, pored ostalih uslova, potrebno da je položio i propisan ispit, a za pukovnika i brigadnog đenerala da je svršio nižu školu Vojne Akademije ili školu ravnu ovoj u zemlji ili na strani, ili da je svršio pravni fakultet sa diplomskim ispitom, i da je uspešno rešio pismeni zadatak, a po odredbama zakona o žandarmeriji.

(3) Prelaz oficira rodova vojske u žandarmeriju biva sa istim činom i rangom koji su i dotle imali, a po ispunjenim uslovima, koji se zakonom o žandarmeriji traže.

(4) Prelaz žandarmeriskih oficira u rodove vojske ne može biti.

v) Opšte odredbe o unapređivanju oficira.

Član 97.

Članovi Kraljevskog Doma dobijaju činove i položaje u vojsci i mornarici prema Kraljevoj odluci.

Član 98.

Za vreme rata oficiri mogu biti unapređeni u naredni viši čin bez obzira na rokove, škole i ispite, no samo za osvedočenu hrabrost i za osobite zasluge u ratu, što će se propisati naročitom uredbom.

(Vidi: član 174 ovog zakona.)

Član 99.

(Izmenjen sa § 29 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Kao komandovanje jedinicom odnosno vršenje službe koje odgovara dotičnom činu, koje se posebnim uslovima traži po ovom zakonu za unapređenje, računa se i vreme koje oficir provede na službama i položajima koje odredi ministar vojske i mornarice.

Član 100.

Državljeni Kraljevine Jugoslavije, koji su kao oficiri služili u vojsci koje strane države, mogu biti primljeni u našu vojsku, po predlogu Ministra vojske i mornarice, samo u činu nižeg oficira, koji odgovara činu koji su imali u stranoj vojsci, i to ako se za prijem u našu vojsku jave u toku prve godine po izlasku iz dotične strane vojske i ako potpuno vladaju našim jezikom.

(Vidi: član 174 ovog zakona.)

Član 101.

Oficiri stranih, savezničkih vojsaka, koji se u toku zajedničkog rata odlikuju naročitim zaslugama za našu vojsku i državu, mogu dobiti počasni čin oficira naše vojske, sa pravom nošenja uniforme, a sa pri nadležnostima toga čina, samo za vreme trajanja rata.

(Vidi: član 174 ovog zakona.)

g) Opšte odredbe o izvršivanju komandantskih putovanja oficira.

Član 102.

(Izmenjen sa § 30 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Prilikom davanja zadatka kandidatima, za koje su predviđeni zadaci ovim zakonom, komisije će biti dužne da svakom kandidatu dadu zasebne zadatke, kako dva ili više kandidata ne bi imali istovetne zadatke. Kritici zadatka pojedinih kandidata mogu prisustvovati i ostali kandidati.

Član 103.

(Izmenjen sa § 31 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Upućivanje kandidata na komandantski tečaj odnosno pozivanje kandidata za rešavanje zadatka na karti, vršiće se pre raspoređivanja istih na položaje onog čina, za koji je predviđen komandantski tečaj odnosno rešavanje zadatka.

V. Služba oficira.

Član 104.

(1) Svaki oficir, prema svome činu, mora zauzimati jedan od položaja (zvanja), koji je predviđen uredbom o formaciji vojske.

(2) Na komandantske i njima ravne položaje oficiri se postavljaju ukazom, a na ostale položaje naredbom Ministra vojske i mornarice.

(3) Aktivni oficiri, koji se zbog privremenog određivanja na specijalne važne dužnosti, prevedu u rezervu, zadržavaju svoj dotadanji rang dok su na toj dužnosti.

(Vidi: član 218 ovog zakona.)

Član 105.

1. Na raspoloženju Ministra vojske i mornarice — bez rasporeda — oficir, osim vojvode, ne može

ostati duže od šest meseci; ovo mu se vreme računa u aktivnu službu; za to vreme oficir prima sve prinađležnosti čina u kome je, a posle ovog vremena, ako ne dobije raspored, stavlja se u penziju.

2. Oficiru, koji neprekidno i duže od tri meseca uspešno zastupa pretpostavljenog ili koga oficira na kojem drugom položaju, računa se to vreme u vršenje odgovarajuće službe za njegovo unapređenje.

3. Ako oficir vrši dužnost koja je uredbom o formaciji vojske odnosno mornarice predviđena za čin viši od čina u kome je, te nije stoga u mogućnosti da za unapređenje u prvi naredni čin ispuni posebne uslove vršenja odgovarajuće službe u činu u kome je, onda mu se za unapređenje, i to samo za prvi naredni čin, uračunava provedeno vreme na toj službi u rok propisan za službu u činu u kome se nalazi.

(Vidi: član 176, 219 i 310 ovog zakona.)

Član 106.

(Dopunjen sa § 32 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(1) Oficiri struka, sem đeneralštabne, ne mogu komandovati jedinicama rodova vojske.

(2) Intendantski oficiri mogu komandovati ekonomskim jedinicama.

(3) Oficiri, koji su se školovali ili specijalisali za pojedine službe, ne mogu se upotrebljavati za službe, koje nemaju veze sa njihovim stručnom spremom.

Vidi: član 176 ovog zakona.)

Član 107.

Vreme stvarno provedeno u zatvoru po sudskoj osudi i na udaljenju od dotadanje službe, ne računa se u aktivnu službu, niti za sticanje prava za unapređenje, kao i uopšte za sticanje ostalih prava po ovom zakonu. Za ovo vreme oficir gubi i rang.

Vidi: član 214 ovog zakona.)

G. Ocenjivanje.

Član 108.

(1) Ocenjivanje oficira vrši se svake godine na osnovu Kraljeve uredbe.

(2) Pored ocena za svakog oficira vodi se i čuva »Karton ličnih i službenih odnosa«, čiji sadržaj, popunjavanje i čuvanje propisuje Ministar vojske i mornarice.

(3) Uz karton ličnih i službenih odnosa čuvaju se i ocene.

D. Bolovanje i otsustvovanje.

Član 109.

a) Oficir može bolovati bez prekida do jedne godine, računajući od dana kada je prestao dolaziti na službu, ili ukupno za dve uzastopne vremenske godine najviše 15 meseci. Za ovo vreme pripadaju mu redovne prinađležnosti njegovog čina. Posle ovog vremena, ako ne ozdravi, oficir se stavlja u penziju.

b) Oficirima pripada svake godine otsustvo na ime godišnjeg odmora i to: đeneralima šest nedelja, višim oficirima 30 dana a nižim 20 dana. Ovo otsustvo nadležne starešine odobravaće svakom pojedinom oficiru u ono doba godine, kada to službene prilike u prvom redu dozvoljavaju.

U ovo otsustvo, koje se daje na ime godišnjeg odmora uračunava se i otsustvo, koje se daje pojedincima po privatnom poslu.

(Vidi: član 112, 180, 221 i 302 ovog zakona.)

Đ. Ženidba.

Član 110.

(Izmenjen sa uredbom ĐBroj 3780/35 god.)

Ženidba oficira reguliše se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 184 ovog zakona.)

E. Penzija.

Član 111.

(¹) Oficir je u penziji kada je razrešen od aktivne službe u vojsci odnosno u mornarici, računajući od dana ukaza o penzionisanju.

(²) Oficir u penziji zadržava titulu čina koji je imao u aktivnoj službi sa dodatkom »u penziji«; uživa sva građanska prava i ima pravo nošenja uniforme za godinu dana od dana penzionisanja.

(³) Kada se oficir stavlja u penziju, ako je sposoban za službu u vojsci ili mornarici, može biti preveden u rezervu sa istim činom.

(Vidi: član 182 i 223 ovog zakona.)

Član 112.

Oficir se stavlja u penziju:

1. Kad navrši deset godina, koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi, pa moli za penziju, a molba mu se može uvažiti bez štete po interese službe;

2. Kad navrši 30 godina efektivno provedenih u aktivnoj državnoj službi, ili 35 godina koje se računaju za penziju, ili kad navrši 60 godina života. Ovakav oficir može se staviti u penziju bilo po svojoj molbi bilo po ukazanoj potrebi službe. U slučaju da sam moli, ovakav oficir se odmah stavlja u penziju;

3. Kad ima nepreporučljivu ocenu, za položaj (zvanje) na kome je, za uzastopne tri kalendarske godine, ili ukupno za šest godina u toku oficirske službe;

4. Kad je redovnim sudom osuđen za delo, koje šteti ugledu oficira, a čin nije izgubio, i to pošto presuda postane izvršna;

5. Kad posle bolovanja po članu 109 ovog zakona ne ozdravi, što se utvrđuje specijalnim lekar-
skim pregledom;

6. Kad umno ili fizički postane nesposoban za ma kakvu aktivnu službu u vojsci koja njegovom činu odgovara, što se utvrđuje specijalnim lekar-
skim pregledom;

7. Posle provedenog vremena na raspoloženju po članu 105 ovog zakona, ako za to vreme ne bude raspoređen na službu koja odgovara njegovom činu i rangu;

8. Kad nema sprema ni sposobnosti da može uspešno vršiti dodeljenu mu dužnost koja odgovara njegovom činu, i uopšte, kad njegovo vladanje ili način života štete ugledu i dostojanstvu oficira ili štete interese vojske; i

9. Kad uopšte više ne podnosi za aktivnu službu.

Penzionisanje oficira po tački 3, 4, 5, 6 i 8 ovog člana zakona biva po predlogu pretpostavljenih starešina.

(Vidi: član 114, 129, 182, 187, 223, 308, 309, 322 i 388 ovog zak.)

Član 113.

Penzionisanje oficira vrši se Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice.

(Vidi: član 182 i 223 ovog zakona.)

Član 114.

(¹) Penzionisani oficir, ako traži, može biti vraćen u aktivnu službu, ako je bio penzionisan iz uzroka predviđenih u tački 1 i 5 člana 112 ovog zakona, ili ako je to u interesu službe, a nije bio penzionisan iz uzroka predviđenih u tački 3, 4, 8 i 9 člana 112 i nije još navršio 60 godina života.

(²) U svima pomenutim slučajevima penzionisani oficir se može vratiti u aktivnu službu samo ako ima praznih mesta po formaciji, ako je prema specijalnom lekar-
skom pregledu sposoban za aktivnu službu i ako ispunjava i uslove pod I tačke 3 pod e) i ž) člana 81 ovog zakona.

(³) Vreme koje oficir provede u penziji ne računa mu se u aktivnu službu, a za toliko koliko je proveo u penziji, ako se reaktivira u istom činu u kome je penzionisan, gubi i u rang.

(Vidi: član 133, 182 i 223 ovog zakona.)

Član 115.

Penzionisani oficiri, koji nisu prevedeni u rezervu, a sposobni su još za službu, mogu se, bez obzira na njihove godine, rasporediti u narodnoj vojnoj sili, prema potrebi, a na službe i položaje koji odgovaraju njihovom činu i sposobnostima.

(Vidi: član 182 i 223 ovog zakona.)

Ž. Ostavka.

Član 116.

(¹) Oficir može da podnese ostavku na službu u vojsci, ako je ispunio obaveze prema državi.

(²) Ostavka se oficiru ne uvažava: kad nije ispunio obavezu prema državi, kad je pod sudom ili redovnom sudskom istragom, kao i za vreme pripravnog, mobilnog i ratnog stanja.

(³) No ako je oficir, koji podnosi ostavku, štetan po ugled oficirski, ili uopšte po službu u vojsci, ostavka će mu se uvažiti u svakom slučaju i bez obzira na odredbe drugog stava ovog člana zakona.

(Vidi: član 117, 129, 183, 187 i 224 ovog zakona.)

Član 117.

(¹) Oficir, kome se uvaži ostavka, razrešava se od svake aktivne službe u vojsci. Takav oficir gubi sva prava stečena u aktivnoj službi.

(²) U građanstvu on može zadržati titulu čina, koji je imao u aktivnoj službi, sa dodatkom »u ostavci«, samo ako uzrok zbog kojeg mu je ostavka uvažena nije nečastan.

(³) Oficir, kome je uvažena ostavka po prvom stavu člana 116 ovog zakona, može biti preveden u rezervu sa činom koji je imao. Ovakav oficir raspoređuje se na službe i na položaje u narodnoj vojnoj sili koji odgovaraju njegovom činu i sposobnostima, a bez obzira na godine života.

(⁴) Oficir, kome je ostavka uvažena iz razloga iznetih u trećem stavu člana 116 ovog zakona, prevodi se u odgovarajuću kategoriju vojske, i to bez čina, a raspoređuje na službe koje odgovaraju njegovim sposobnostima.

(Vidi: član 183 i 224 ovog zakona.)

Član 118.

Oficir iz ostavke može biti izuzetno vraćen u aktivnu službu, ako uzrok uvažanja njegove ostavke nije bilo njegovo neuputno i po interese vojske štetno ponašanje, ako ima praznih mesta po uredbi o formaciji vojske, ako je prema specijalnom lekarskom pregledu sposoban za aktivnu službu i ako ispunjava i uslove pod I tačke 3 pod e) i ž) člana 81 ovog zakona. U tom slučaju oficiru se vraćaju sva prava koja je ranije imao u aktivnoj službi, samo mu se vreme provedeno u ostavci ne računa u aktivnu službu i za toliko gubi u rang, ako se reaktivira u istom činu.

(Vidi: član 133, 183 i 224 ovog zakona.)

Član 119.

Ostavka se uvažava Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice.

(Vidi: član 183 i 224 ovog zakona.)

Z. Gubljenje čina.

Član 120.

(¹) Oficir gubi čin:

a) Kad je disciplinskim sudom kažnjen gubitkom čina, ili kad po presudi suda izrečena kazna povlači gubitak čina;

b) Kad u redovnom stanju nedopušteno napusti službu pa se na ovu ne vrati u roku od 15 dana, ili se, svojom krivicom, po isteku odobrenog odsustva, bolovanja ili po premeštaju ne javi na dužnost u istome roku, posle koga roka prestaje biti oficir. O ovome donosi rešenje Ministar vojske i mornarice i to službeno i objavljuje. Takav oficir podleži i dalje krivičnoj odgovornosti, kao i materijalnoj obavezi, ako ovu nije ispunio.

(²) Ko napusti službu u mobilnom i ratnom stanju, ili kada je rat u izgledu, smatra se još i za vojnog begunca.

(³) Gubljenjem čina oficir gubi i sva prava koja su vezana sa činom.

(Vidi: član 138, 184, 225 i 312 ovog zakona.)

Član 121.

(¹) Oficir, koji izgubi čin, ne može ga više dobiti u mirno vreme. On služi i dalje u odgovarajućoj kategoriji vojske, prema godinama starosti, i to bez obzira na čin koji je imao.

(²) No u ratu, za naročite zasluge i osvedočenu hrabrost, može mu se vratiti čin i prava koja su sa ovim skopčana, kao i pravo na ranije provedene godine u aktivnoj službi do dana gubitka čina, ali bez prava na ma kakve materijalne naknade za vreme od dana gubitka pa do dana povratka čina.

(Vidi: član 138, 184 i 312 ovog zakona.)

v) Starešine u vojsci iz rezerve.

1. Rezervni podoficiri.

Član 122.

Podoficirski činovi u rezervi isti su kao i u stalnom kadru po članu 58 ovog zakona.

Član 123.

(¹) Rezervni podoficir može biti:

1. Podoficir, koji je izašao iz stalnog kadra sa podoficirskim činom;

2. Rekrut-đak iz tačke 2 pod a) člana 49 ovog zakona koji položi ispit za rezervnog narednika. Ovaki daci dužni su da redovno naredne godine, a izuzetno i po rešenju Ministra vojske i mornarice najdalje u roku od tri godine po otsluženju roka u stalnom kadru, izdrže dvomesečnu vežbu, posle koje se, ako na vežbi budu povoljno ocenjeni, unapređuju u čin rezervnog narednika; i

3. Obveznik vojske uopšte, koji bude unapređen u rezervni podoficirski čin.

(²) Broj rezervnih podoficira određuje se po stvarnoj potrebi obzirom na formacijsko stanje vojske.

(Vidi: član 126 i 186 ovog zakona.)

Član 124.

(¹) Unapređivanje rezervnih podoficira vrši se po odredbama ovog zakona kao i podoficira stalnog kadra, stim, što se propisani ispiti zamenjuju revnosnim i uspešnim vršenjem službe na vežbi ili u ratu.

(²) Rang rezervnih podoficira određuje se i vodi na isti način kao i rang podoficira stalnog kadra.

(³) Rezervni podoficir mlađi je po rangi od podoficira aktivne službe istog čina.

(Vidi: član 126 i 186 ovog zakona.)

Član 125.

(¹) Rezervni podoficiri služe u kategorijama vojske prema godinama starosti, kao i ostali obveznici.

(²) Pozivanje i upućivanje rezervnih podoficira na vežbanja i na službe u vojsci, biva po odredbama ovog zakona.

Član 126.

(¹) Prema potrebi, rezervni podoficir, po izjavljenoj želji, može se primiti na službu u stalni kadar sa činom koji ima u rezervi:

1. Ako je ranije bio podoficir u aktivnoj službi, u smislu člana 72 ovog zakona.

2. Ako nije bio podoficir u aktivnoj službi, već je postao podoficir u rezervi prema članu 123 i 124 ovog zakona, dužan je prethodno da položi ispit za dotični podoficirski čin aktivne službe, stim još, da nije ženjen i da nije stariji kao podnarednik od 25 a kao narednik od 28 godina.

(²) Stupanjem u kadar, ovi podoficiri, predviđeni tačkom 2 ovog člana zakona, počinju službu na prvom roku i teku prava iz članova: 65, 70, 71, 73, 74, 75, 77 i 79 ovog zakona.

(Vidi: član 186 ovog zakona.)

Član 127.

Rezervni podoficir se razrešava od čina rezervnog podoficira:

1. Kad onesposobi za službu rezervnog podoficira;

2. Kad dobije duhovno zvanje;

3. Kad po svome zanimanju, vladanju i ponašanju šteti ugled podoficira ili interese vojske.

(Vidi: član 186 ovog zakona.)

Član 128.

Rezervni podoficir gubi čin po odredbama člana 80 ovog zakona, a koje su propisane i za gubljenje čina podoficira u stalnom kadru.

(Vidi: član 186 ovog zakona.)

2. Rezervni oficiri.

Član 129.

(Izmenjen i dopunjen sa § 33 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Rezervni oficir u vojsci može postati:

1. Oficir u penziji ili ostavci, ako iz aktivne službe nije izišao zbog okolnosti iz tačke 3, 4, 5, 6, 8 i 9 člana 112 i iz poslednjeg stava člana 116 ovog zakona.

2. Đak-narednik, koji po otsluženju đakskog roka u stalnom kadru, u trupi ili školi (kursu) za rezervne oficire, prema članu 49 ovog zakona položi ispit za rezervnog potporučnika svoga roda vojske, odnosno struke, i redovno naredne godine, a izuzetno i po rešenju Ministra vojske i mornarice najdalje za tri godine po otsluženju roka u stalnom kadru, na dvomesečnoj vežbi u svome rodu vojske, odnosno u struci, bude ocenjen od pretpostavljenih starešina, da po spremi, sposobnostima i vladanju zaslužuje da bude unapređen u čin rezervnog potporučnika, ako odgovara i ostalim uslovima pod I tačke 3 pod e), ž) i z) člana 81 ovog zakona i bude izabran.

3. Rezervni: sudski, sanitetski, apotekarski i veterinarski potporučnik, kao i rezervni potporučnik: ekonomske, artilerisko i inženjersko-tehničke struke, može postati onaj đak-narednik, koji je pored ostalih uslova predviđenih tačkom 2 ovog člana zakona svršio i odgovarajući stručni fakultet ili koju višu stručnu školu ranga fakulteta, a u vazduhoplovno-tehničkoj struci onaj koji je svršio tehnički fakultet vazduhoplovne, mašinske ili elektro-tehničke grane u zemlji ili na strani, odnosno odgovarajuću višu tehničku školu u rangi fakulteta. Za ekonomsku, sudsku i veterinarsku struku, kao i za artilerisko, inženjersko i vazduhoplovno-tehničku struku, uzimaće se prvenstveno daci oglašeni za ograničeno sposobne, a koji po svojoj stručnoj spremi ili profesiji odgovaraju dotičnim strukama.

4. Rezervni narednik ili rezervni narednik vodnik, koji je: u ovim činovima ukupno proveo najmanje četiri godine, izdržao prethodno dvomesečnu vežbu u svome rodu vojske, i strogim izborom oficira u komandi (ustanovi), gde je bio na vežbi, a shodno članu 81 pod I tačke 3 pod b), bude ocenjen da po spremi, sposobnostima i vladanju zaslužuje da se pusti na polaganje ispita za čin rezervnog potporučnika i položi ovaj ispit, a ispunjava i ostale uslove pod I tačke 3 e), ž) i z) člana 81 ovog zakona.

5. Obveznik lekar (apotekar, veterinar), koji za vreme službe u stalnom kadru nije polagao ispit za čin rezervnog sanitetskog (apotekarskog, veterinarskog) potporučnika i nije stariji od 50 godina, ako po prethodnom dvomesečnom vežbanju i pošto mu se po molbi odobri polaganje ispita, ovaj ispit naknadno položi. Za odobrenje polaganja ispita potrebna je, pored napred navedenog, preporučljiva ocena od strane pretpostavljenog starešine u pogledu spretnosti i vladanja na vežbanju dotičnog obveznika. Za unapređenje u čin rezervnog potporučnika takav obveznik, pored položenog ispita mora ispunjavati i ostale uslove pod I tačke 3 pod e), ž) i z) člana 81 ovog zakona i biti izabran.

Član 130.

Činovi rezervnih oficira idu postepeno i sa rokovima aktivnih oficira odgovarajućih rodova vojske i struka, počev kod sviju sa činom potporučnika, pa idu zaključno sa činom potpukovnika, izuzimajući aktivne više oficire, koji bi prilikom penzionisanja ili ostavke bili prevedeni u rezervu sa činom višim od potpukovničkog kao i one rezervne oficire, koje ovaj zakon zateče u većem činu od čina rezervnog potpukovnika.

Član 131.

(Dopunjen sa § 34 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Unapređivanje rezervnih oficira vrši se Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice, a po odredbama članova: 85, 86, 87, 87 a, 89, 90, 91, 92 i 93 ovog zakona, sem uslova navedenih tamo za komandovanje, odnosno upravu pojedinim ustanovama, ili vršenje specijalnih poslova koji su propisani za unapređenje aktivnih oficira. Na mesto ovih uslova, za unapređenje rezervnih oficira u čin kapetana II klase i u čin majora služiće pored položenog ispita uspešno izdržana vežba, za koje vreme dotični oficir treba da je ocenjen kao sposoban za komandovanje većom narednom jedinicom, odnosno za rukovanje poslovima, koji se od aktivnih oficira dotičnog čina traže, kao i da prema pokazanom radu na ovoj vežbi i po svojoj spremi i sposobnostima zaslužuju unapređenje u naredni čin.

(Vidi: član 189 ovog zakona.)

Član 132.

(¹) Rang rezervnih oficira određuje se na isti način kao i rang oficira aktivne službe.

(²) Rezervni oficir mlađi je u rangu od oficira aktivne službe istog čina.

(³) Za rezervne oficire vodi se u ministarstvu vojske i mornarice zasebna stručna ranglista.

(Vidi: član 190 ovog zakona.)

Član 133.

(Izmenjen sa § 35 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Rezervni oficir, koji ranije nije bio aktivni oficir, može se prema potrebi, a po izjavljenoj želji, i ako ima praznih mesta po formaciji vojske, prevesti u aktivnu službu vojske, sa činom koji je imao u rezervi i sa rangom od dana prevoda u aktivu, zaključno

sa činom kapetana I klase, ako pored toga ispunjava još i ove uslove:

1. Da je za službu aktivnog oficira fizički zdrav, što se utvrđuje specijalnim lekarskim pregledom;

2. Da kao rezervni oficir ima najmanje za poslednje dve kalendarske godine preporučljive ocene;

3. Da nije pod sudom ili redovnom sudskom istragom;

4. Da uopšte nije sudski kažnjava;

5. Da prethodno na dvomesečnoj vežbi i u praktičnom radu bude ocenjen da po svojoj spremi i sposobnosti zaslužuje da se pusti na polaganje ispita;

6. Da od strane njegove komande, jedinice ili ustanove, kod koje je bio na vežbi — radu —, bude preporučen, da obzirom na dotadanji njegov položaj i stanje u građanstvu, kao i obzirom na njegove porodične prilike, ako je ženjen, zaslužuje da uđe u red aktivnih oficira;

7. Da položi propisan ispit za čin aktivne službe, u koji se može aktivirati prema prvom stavu ovog člana, ili ako ispita po zakonu za taj čin nema, onda za prethodni niži čin aktivnog oficira, za koji se traži ispit po ovom zakonu; i

8. Da nije stariji od 32 godina niti oženjen, ako se prevodi u aktivnu službu sa činom potporučnika.

(²) Rezervni oficir, koji je ranije bio aktivni oficir pa penzionisan, može se, prema potrebi, a po njegovoj molbi, vratiti ponova u aktivnu službu i sa rangom po odredbama člana 114 odnosno člana 118 ovog zakona, a ako je imao u rezervi veći čin od čina u kome je penzionisan, onda sa rangom od dana ukaza o reaktiviranju.

(³) Onim rezervnim oficirima, koji su za vreme rata već odslužili izvesno vreme na vojnoj dužnosti u činu sa kojim se prevode, odnosno aktiviraju, računace se sve ovo vreme pri određivanju ranga.

(Vidi: član 190 ovog zakona.)

Član 134.

(¹) Obaveza služenja rezervnih oficira traje i preko 50 godina života, ako su za službu sposobni.

(²) Rezervni oficiri raspoređuju se u narodnoj vojnoj sili na službe i dužnosti, za koje imaju sposobnosti, bez obzira na godine života prema članu 9 ovog zakona.

(³) Za prevođenje rezervnih oficira iz jednog u drugi rod vojske ili struka i obrnuto, važe odredbe člana 83 ovog zakona kao i za aktivne oficire.

(Vidi: član 190 i 226 ovog zakona.)

Član 135.

(¹) Rezervni konjički oficir, za vreme obaveze služenja u narodnoj vojnoj sili, drži o svom trošku propisnog jahaćeg konja i jahaći pribor.

(²) Od ove obaveze oslobodava se onaj rezervni konjički oficir, koji prema svojoj profesiji i imovnom stanju, ili prema imovnom stanju svoje zadruge, prema odredbama odnosnih pravila, nije u mogućnosti da drži o svom trošku propisnog jahaćeg konja i jahaći pribor. Rešenje po ovome donosi Ministar vojske i mornarice i ono je izvršno.

(³) Rezervnim konjičkim oficirima, za koje ratna formacija predviđa dva konja, drugi konj dodeljuje se od popisanih konja.

(Vidi: član 233 ovog zakona.)

Član 136.

(¹) Ako rezervni oficir u miru, bez svoje krivice, na samoj službi u vojsci odnosno mornarici, ili povodom službenog posla, bude tako povređen, da zbog zadobijenih rana, povreda ili ozleda postane nesposoban za svaku dalju službu i uopšte za privredni rad, priznaje mu se da je ispunio uslov za sticanje

prava na ličnu penziju i ako nema deset godina priznate aktivne državne službe, i dobija tada penziju u visini 50 % iznosa plate koja mu prema činu pripada.

(²) Ako je rezervni oficir ujedno državni službenik, onda mu se u vreme za određivanje količine lične penzije uračunavaju sve godine priznate službe po odredbama zakona o činovnicima i još deset godina više, tako da dobija penziju u visini iznosa: plate koja mu pripada prema godinama stvarno provedenim u državnoj službi i ovim priznatim godinama i 25 % iznosa položajnog dodatka, ako sa ovim priznatim godinama nema ukupno 20 godina službe; a ako sa ovim priznatim godinama ima 20 i više godina službe, onda u iznosu koji mu pripada po odredbama ovog zakona za taj broj godina.

(³) Rezervni oficir koji nije državni službenik dobija penziju u 50 % iznosa plate, koja mu prema činu pripada.

(⁴) Ako pod navedenim okolnostima u prvom stavu ovog člana zakona rezervni oficir, državni službenik, pogine, ili bude ranjen, odnosno povređen, pa od rane odnosno povrede ili ozlede umre, priznaće se porodici za penziju kao da je imao 35 godina ulaganja u Činovnički penzioni fond na prinadležnosti koje je primao u vremenu smrti. Višak penzije u takvom slučaju pada na teret državne kase. A ako poginuli (umrli) rezervni oficir nije bio državni službenik, onda porodica, ako nema drugih prihoda, dobija pomoć u iznosu, i to: za jednog člana 30 % a za dva i više članova 40 % njegove plate koja mu je prema činu pripadala.

(⁵) Kad rezervni oficir na samoj službi u vojsci i mornarici, u ratu, bez svoje krivice onesposobi, ima pravo na državnu zaštitu i pomoć po odredbama invalidskog zakona.

(⁶) Porodica rezervnog oficira, koji umre ili pogine u ratu na samoj službi u vojsci odnosno u mornarici, ima pravo na invalidsku potporu i ostale vrste državne zaštite i pomoći po odredbama invalidskog zakona.

(Vidi: član 190 i 396 ovog zakona.)

Član 137.

(¹) Rezervni se oficir razrešava toga zvanja Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice i to u ovim slučajevima:

1. Kad onesposobi za ma kakvu službu rezervnog oficira u narodnoj vojnoj sili;
2. Kad dobije duhovno zvanje;
3. Kad moli za razrešenje, a molba mu se može uvažiti;
4. Kad nema sprema ni sposobnosti da može uspešno vršiti dužnost koja odgovara njegovom činu, i uopšte kad ne podnosi više za službu rezervnog oficira;
5. Kad po svom vladanju, ponašanju i zanimanju šteti ugled oficira i vojske; i
6. Kad pređe u strano podanstvo.

(²) Rezervni oficiri razrešeni po tački 4 i 5 ovog člana raspoređuju se kao obični obveznici u odgovarajuću kategoriju vojske.

(Vidi: član 190 ovog zakona.)

Član 138.

Odredbe člana 120 i 121 ovog zakona, važe i za rezervne oficire.

(Vidi: član 190 ovog zakona.)

TREĆI DEO.

Mornarica.

PRVI ODELJAK

Sastav i podela mornarice.

Član 139.

(¹) Mornaricu čine: ljudstvo mornarice, plovni materijal i sve vojno-mornaričke ustanove na morskoj obali, na rekama i jezerima. Glavni su delovi mornarice: flota, rečna flotila i pomorsko vazduhoplovstvo.

(²) Mornarica je ustrojena u: komande, jedinice i ustanove, čiji se naziv, sastav i jačina propisuje Uredbom o formaciji mornarice u mirno i ratno doba.

Član 140.

(¹) Ljudstvo mornarice deli se na: stalni kadar i obveznike Operativne i Rezervne mornarice.

(²) Sve ostalo, što se ovim zakonom propisuje o obavezi službe u vojsci, regrutovanju, o rokovima službe u stalnom kadru, stupanju u ovaj, o službi u njemu, o otpuštanju, opremi, kao i o potpori porodica siromašnih obveznika, — važi i za mornaricu, ukoliko se na nju odnosi.

Član 141.

Plovne jedinice dobijaju naziv i uvršćuju se u flotnu listu Kraljevim Ukazom, a brišu se iz flotne liste tako isto Kraljevim Ukazom.

Član 142.

Pojam »ratni brod« utvrđen je međunarodnim deklaracijama. Ratni brod nosi ratnu zastavu Kraljevine i pod komandom je lica mornarice.

Član 143.

(¹) U mornarici postoje:

1. Vojno pomorstvo; i

2. Struke: ekonomska, tehnička i sanitetska.

(²) Sve što je potrebno o uređenju ovih i službovanju u njima, propisuje se Kraljevim Uredbom.

1. Vojno pomorstvo.

Član 144.

(¹) Vojno pomorstvo čine: pomorski oficiri i stručni oficiri maritimnih i oružnih grana.

(²) Njihov je zadatak:

a) Pomorski oficiri komanduju i vode plovne jedinice i sastave, kao i vazduhoplovne jedinice i sastave pomorskog vazduhoplovstva; pripremaju i vrše sve poslove, koji se odnose na spremu i gotovost mornarice i pomorskog vazduhoplovstva za rat; vrše poslove opšte, pomorske, taktičke i administrativne prirode, kao i sve one poslove, koji su u vezi sa komandovanjem i upotrebom svih vrsta mornaričkog naoružanja, pomorskog vazduhoplovstva i maritimnih znanja uopšte.

b) Stručni oficiri vrše poslove, koji se odnose na one grane vojno-pomorske službe, za koje su naročito spremni, pored poslova opšte administrativne prirode u vezi sa njihovom strukom. Oni mogu i komandovati manjim plovnim i vazduhoplovnim jedinicama.

(³) Pomorski i stručni oficiri, pored komandovanja, mogu se povremeno određivati i na tehničke poslove, u koliko su stručni za iste.

2. Struke.**A. Ekonomska.**

Član 145.

Zadatak je ekonomske struke da obavlja sve poslove predviđene članom 20 ovog zakona za ekonomsku struku vojske, a u koliko se odnose na snabdevanje mornarice.

B. Tehnička struka.

Član 146.

(¹) Zadatak je tehničke struke da rukovodi svima poslovima tehničke prirode, potrebnim za gotovost mornarice.

(²) Tehničku struku čine:

1. Inženjer-oficiri,
2. Mašinski oficiri strojarske i električarske grane,

3. Tehnički činovnici vojnog reda sa stručnom tehničkom fakultetskom, sa višom i sa srednjom stručnom tehničkom spremom, i

4. Tehnički činovnici građanskog reda sa fakultetskom, sa višom i sa srednjom tehničkom spremom i službenici građanskog reda sa nižom stručnom tehničkom spremom.

(³) Njihov je zadatak:

a) Inženjer-oficiri pripremaju i vrše poslove, koji se odnose na: konstrukciju, građenje, opravku i prijem objekata i materijala u svojoj stručnosti; na studiju i izvođenje svih tehničkih radova i staranje o potrebama mornarice u svima granama pomorske tehnike.

b) Mašinski oficiri strojarske i električarske grane vrše poslove koji se odnose na vodstvo i rukovanje svih vrsta strojeva mornarice.

v) Tehnički činovnici vojnog i građanskog reda vrše tehničke poslove, prema svojoj stručnosti, i otpravljaju administrativne poslove, koji su u vezi sa njihovom službom.

V. Sanitetska struka.

Član 147.

(Dopunjen sa § 36 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Ova struka ima zadatak izložen u članu 31 ovog zakona, a u koliko se odnosi na mornaricu.

(²) Ovu struku čine sanitetski i apotekarski oficiri, sanitetski pomoćnici i službenici građanskog reda sa stručnom spremom za poslove ove struke.

DRUGI ODELJAK

A. Starešine u stalnom kadru.

I. Starešinski činovi.

Član 148.

(Izmenjen sa § 37 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Starešinski su činovi u mornarici:

Mornarički kaplar	} pod-officiri
Mornarički podnarednik II klase	
Mornarički podnarednik I klase	
Mornarički narednik II klase	
Mornarički narednik I klase	
Mornarički vodnik III klase	
Mornarički vodnik II klase	
Mornarički vodnik I klase	

(²) Uz ove činove dodaje se naziv dotične grane njihove službe.

Oficirski:

a) Komandno osoblje:

1. Poručnik korvete,	} Niži oficiri
2. Poručnik fregate,	
3. Poručnik bojnog broda II klase,	
4. Poručnik bojnog broda I klase,	
5. Kapetan korvete,	} Viši oficiri
6. Kapetan fregate,	
7. Kapetan bojnog broda,	
8. Kontra-admiral,	} Admiralitet
9. Vice-admiral,	
10. Admiral	

b) Stručno osoblje:

(¹) Stručni oficiri pomorstva i svi oficiri struka u mornarici imaju činove po članu 59 ovog zakona, kao i oficiri struka u vojsci, sa oznakom svoje struke odnosno grane službe.

(²) Inženjer-oficiri i sanitetski oficiri u mornarici počinju službu sa činom poručnika, a stručni oficiri pomorstva, kao i ostali oficiri struka u mornarici, sa činom potporučnika.

II. Starešinstvo — rang.

Član 149.

(Dopunjen sa § 38 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Odredbe člana 60 i 61 ovog zakona važe i za mornaricu, ukoliko se na nju odnose.

(²) Za odnose starešinstva između ukaznih lica vojske i mornarice vredi čin i rang. Kod jednakog čina i ranga, na vodi starije je lice mornarice, a na kopnu lice vojske.

(³) Za mornaričke podoficire vodi se posebna ranglista u štabu mornarice ili u kojoj drugoj komandi za evidenciju.

III. Mornarički kaplar.

Član 150.

(Izmenjen sa § 39 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Mornarički kaplar postoji u svima granama službe mornarice. Za unapređenje u čin mornaričkog kaplara potrebno je da mornar otслужи najmanje 8 meseci i da svrši uspešno kurs jedne grane službe, ili da bude preveden u odnosnu granu službe na osnovi komisiskog izveštaja, sem mornara palubne grane, za koje ne postoji kurs, a koji se mogu unaprediti kada otsluže najmanje 12 meseci u kadru mornarice.

(²) Pravo unapređivanja u čin mornaričkog kaplara ima komandant Mornarske komande.

(³) Regrut kadrovac, pomorac ili rečni brodar od zanata može biti unapređen u čin mornaričkog kaplara bez obzira na prednje rokove, čim sa uspehom svrši stručni vojno-brodarski kurs.

(⁴) Mornarički kaplar gubi čin po sudskoj osudi za kazne preko tri meseca strogog zatvora ili zatvora.

IV. Podoficiri.

a) Popunjavanje podoficirima.

Član 151.

Podoficiri se dobijaju:

1. Iz podoficirskih škola mornarice, i
2. Od mornara stalnog kadra.

b) Unapređivanje podoficira.

Član 152.

(Izmenjen sa § 40 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Unapređivanje podoficira u sledeće činove vrši se po starešinstvu, na prazna formacijska mesta, s tim da ispunjavaju sledeće uslove:

1. Opšte uslove po članu 65 ovog zakona.
2. Posebne uslove:

za mornaričkog podnarednika II klase: da je sa uspehom svršio jednu od podoficirskih škola mornarice, ili da je služio najmanje 12 meseci kao mornarički kaplar i uspešno svršio koji stručni kurs jedne grane službe mornarice, a mornarički kaplari, pomorci i rečni brodari od zanata, da to zaslužuju svojim stručnim znanjem i polože propisan ispit za čin podnarednika II klase;

za mornaričkog podnarednika I klase: da je u činu podnarednika II klase proslužio najmanje 3 godine u mornarici i strukama na odgovarajućoj stručnoj službi;

za mornaričkog narednika II klase: da je u činu mornaričkog podnarednika I klase sa uspehom proslužio najmanje 3 godine u mornarici i strukama na odgovarajućoj stručnoj službi i položio ispit;

za mornaričkog narednika I klase: da je u činu mornaričkog narednika II klase sa uspehom proslužio najmanje 4 godine u odgovarajućim granama službe u mornarici i na stručnoj službi;

za mornaričkog vodnika III klase: da je uspešno proslužio najmanje 4 godine u činu mornaričkog narednika I klase i položio ispit;

za mornaričkog vodnika II klase: da je uspešno proslužio najmanje 5 godina u činu mornaričkog vodnika III klase;

za mornaričkog vodnika I klase: da je uspešno proslužio najmanje 5 godina u činu mornaričkog vodnika II klase, a od toga najmanje 3 godine u odgovarajućoj stručnoj službi.

(²) Od propisanih rokova za podoficirske činove izuzimaju se pitomci vojnih škola, kao i vojnici koji služe đачki rok. Oni dobivaju ove činove prema propisima o uređenju dotičnih škola.

(³) Vreme, koje podoficir kao državni pitomac provede na školovanju u državi ili na strani ili na specijalnoj službi u inostranstvu, računa mu se kao služba u trupi.

Član 153.

(Izmenjen sa uredbom ĐBroj 3780/35 god.)

(¹) Pravo unapređivanja u činove mornaričkog podnarednika i mornaričkog narednika ima komandant Mornarske komande.

(²) Pravo unapređivanja u činove narednika vodnika ima komandant Mornarice.

(³) Odredba poslednjeg stava člana 69 zakona važi i za podoficire mornarice.

Član 154.

Odredba člana 70 ovog zakona važi i za podoficire mornarice.

v) Ponovni rok.

Član 155.

Odredbe članova: 71, 72 i 73 ovog zakona važe i za podoficire mornarice i mornaričke kaplare na ponovnim rokovima. Ponovni rokovi u mornarici traju tri godine.

g) Osiguranje podoficira.

Član 156.

(¹) Odredbe članova 74 i 75 ovog zakona o osiguranju podoficira vojske službom i penzijom, važe i za podoficire mornarice.

(²) Vreme, koje mornarički kaplari provedu na ponovnom roku ne računa im se u godine službe za sticanje prava predviđenih ovim zakonom za podoficire.

(³) Specijalna pomorska i tehnička znanja, koja stiču podoficiri mornarice, priznaju im se i u građanstvu. Ovo se reguliše naročitom uredbom, u sporazumu sa resornim Ministrima.

d) Ocenjivanje podoficira.

Član 157.

Ocenjivanje podoficira vrši se na osnovi Kraljeve uredbe.

d) Bolovanje i otsustvovanje.

Član 158.

Odredbe člana 77 ovog zakona važe i za podoficire mornarice.

e) Ženidba.

Član 159.

Za ženidbu podoficira mornarice važe odredbe člana 78 ovog zakona.

ž) Otpuštanje podoficira iz stalnog kadra.

Član 160.

Odredbe člana 79 ovog zakona o otpuštanju podoficira iz stalnog kadra vojske, važe i za podoficire u mornarici.

z) Gubljenje čina.

Član 161.

Odredbe člana 80 ovog zakona važe i za podoficire u mornarici.

V. Oficiri.

A. Popunjavanje.

Vojno pomorstvo.

Član 162.

(Izmenjen i dopunjen sa uredbom DBroj 3780/35 god.)

U vojnom pomorstvu može postati:

a) Poručnik korvete:

1. Svršeni pitomac naše Pomorske vojne akademije; i

2. Svršeni slušalac koje pomorske vojne škole na strani ravne našoj Pomorskoj vojnoj akademiji, a koji je naš državljanin, ako se u toku prve godine po svršetku ove škole javi za prijem u našu mornaricu i ako položi propisan ispit.

b) Stručni potporučnik:

Podoficir, koji:

1. U činu podoficira provede najmanje devet godina;

2. Strogim izborom pomorskih oficira komande ili nadleštva u rang u komande puka odnosno eskadre, ili samostalnog broskog sastava na moru ili na rekama, bude ocenjen, da zaslužuje da se pusti na polaganje ispita za čin stručnog potporučnika i položi ispit za ovaj čin, prema propisanom programu i pravilu;

3. Nije ženjen;

4. Nije stariji od 35 godina;

5. Najmanje za poslednje dve kalendarske godine ima preporučljive ocene i preporučljive podatke za ocenu u godini, u kojoj se vrši unapređenje.

6. Za poslednje vreme od dve godine nije sudski kažnjen, računajući od dana kada je presuda postala izvršna;

7. U vremenu kad stiče pravo na proizvodstvo nije pod redovnom sudskom istragom ili pod sudom u opšte, a tako isto nije ni pod prethodnom krivičnom istragom za dela koja povlače za sobom kaznu veću od dve godine zatvora; i

8. Koji je fizički zdrav i sposoban za službu stručnog oficira, što se utvrđuje specijalnim lekarским pregledom.

Prvenstvo na unapređenju u čin stručnog potporučnika imaju oni podoficiri koji su položili ispit za taj čin u ranijoj ispitnoj godini.

(Vidi: član 164 ovog zakona.)

Ekonomska struka.

Član 163.

Popuna ekonomske struke mornarice vrši se u svemu po odredbama člana 21 i odredbama po II članu 81 ovog zakona.

Tehnička struka.

Član 164.

(Izmenjen i dopunjen sa uredbom DBroj 3780/35 i sa § 41 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

U tehničkoj struci može postati:

a) Inženjer-oficir:

1. Oficir, koji svrši stručni tehnički fakultet u zemlji ili na strani i na dvogodišnjoj praktičnoj pripremi kod mornarice pokaže spremu i sposobnost za prijem u inženjer-oficire. On se prevodi sa činom i rangom koji je dotle imao.

2. Lice građanskog reda sa svršenim, u zemlji ili na strani, tehničkim fakultetom ili sa svršenom višom stručnom tehničkom školom, ravnom fakultetu, koje kao činovnički pripravnik na jednogodišnjem praktičnom radu kod mornaričkih ustanova bude ocenjeno kao sposobno za struku i koje ispunjava i ostale uslove iz člana 82 ovog zakona. Ono se postavlja za inženjer-poručnika, ako je za činovničkog pripravnika primljeno po svršetku škole; a ako dolazi iz koje druge grane građanske državne službe, onda se postavlja sa činom koji odgovara položajnoj grupi koju je imalo u građanskoj državnoj službi, no zaključno sa činom kapetana I klase.

b) Mašinski oficir:

(¹) Mašinski potporučnik može postati podoficir strojarske ili električarske grane, koji u činu podoficira provede najmanje devet godina i položi propisan ispit, a odgovara i ostalim uslovima pod b) člana 162 ovog zakona, stim da u strogom izboru učestvuju pored pomorskih oficira i inženjer-oficiri odgovarajuće struke i neposredno pretpostavljeni mašinski oficiri.

(²) Prvenstvo na unapređenje u čin mašinskog potporučnika imaju oni podoficiri koji su položili ispit za taj čin u ranijoj ispitnoj godini.

v) Tehnički činovnik:

1. Lice građanskog reda sa svršenim tehničkim fakultetom, ili sa svršenom višom stručnom tehničkom školom ravnom fakultetu, u zemlji ili na strani, koje kao činovnički pripravnik na jednogodišnjem praktičnom radu kod mornaričkih ustanova bude ocenjeno kao sposobno za struku i koje ispunjava i ostale uslove člana 82 ovog zakona. Ono se postavlja za nižeg vojno-tehničkog činovnika III klase, ako je za činovničkog pripravnika primljeno po svršetku škole; a ako dolazi iz koje druge grane građanske državne službe, onda se postavlja sa klasom koja odgovara položajnoj grupi koju je imalo u građanskoj državnoj službi, no zaključno sa I nižom klasom.

2. Lice građanskog reda sa svršenom srednjom stručnom školom sa završnim ispitom, ravnom potpunoj srednjoj školi, koje kao činovnički pripravnik na dvogodišnjem praktičnom radu kod mornaričkih ustanova bude ocenjeno kao sposobno za struku i položi propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase, sa kojom se klasom i postavlja, ako inače ispunjava i ostale uslove člana 82 ovog zakona.

3. Lice građanskog reda sa stručnom tehničkom fakultetskom spremom ili sa višom stručnom, ili sa srednjom stručnom tehničkom spremom, ili sa nižom stručnom spremom. Ona se postavljaju za činovnike i službenike građanskog reda, po odredbama zakona o činovnicima, a na zvanja koja su predviđena zakonom o činovnicima i uredbom o formaciji mornarice.

4. Mornarički podoficiri tehničke grane, koji su u činu mornaričkog podoficira proslužili najmanje 9 godina i koji na jednogodišnjoj pripremi pokažu spremu i sposobnost za vršenje administrativno-tehničkih poslova u struci i polože propisan ispit za nižeg vojno-tehničkog činovnika IV klase.

Sanitetska struka.

Član 165.

Za popunu sanitetske struke kod mornarice važe u svemu uslovi iz člana 32 ovog zakona.

Član 166.

Odredbe čl. 82 ovog zakona važe i za mornaricu.

B. Unapređivanje oficira.

Član 167.

(Izmenjen i dopunjen sa uredbom DBroj 3780/35 i sa § 42 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Unapređivanje oficira mornarice vrši se Kraljevim Ukazom na predlog Ministra vojske i mornarice i to:

1. Po starešinstvu — opštem rangu zaključno sa činom kapetana fregate, odnosno potpukovnika;
2. ⁽¹⁾ Za više činove od kapetana fregate, odnosno potpukovnika — po izboru, dajući pri tom prvenstvo onim oficirima istog čina, koji imaju jače kvalifikacije.

⁽²⁾ Izbor kandidata vrši izborni savet, čiji sastav određuje ministar vojske i mornarice.

3. Za činove, za koje je zakonom uslovljen i položeni ispit, prvenstvo na unapređenje imaju oni oficiri koji su položili ispit za odnosni čin u ranijoj ispitnoj godini;

4. Na prazna mesta po uredbi o formaciji mornarice, stim da ispune još i ove uslove:

I. Opšti uslovi:

Član 168.

(Izmenjen sa § 124 tač. 28 fin. zak. za 1939/40 god.)

Ovi su uslovi isti kao u članu 86 ovog zakona, zaključno sa tačkom 3, s tim, da se najmanje otsluži niže označeni broj godina i to:

a) Pomorski oficiri:

u činu poručnika korvete	3 godine
u činu poručnika fregate	3 godine
u činu poručnika bojnog broda II klase	3 godine
u činu poručnika bojnog broda I klase	5 godina
u činu kapetana korvete	4 godine
u činu kapetana fregate	4 godine
u činu kapetana bojnog broda	4 godine
u činu kontra-admirala	4 godine
u činu vice-admirala	4 godine

b) *Stručni oficiri vojnog pomorstva i oficiri struka u mornarici* služe u pojedinim činovima najmanje onaj broj godina, koliko je u članu 86 ovog zakona predviđeno za oficire struka kod vojske.

(Vidi: član 88 i 189 ovog zakona.)

II. Posebni uslovi:

Vojno pomorstvo.

Član 169.

(Izmenjen sa § 43 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

a) Za pomorske oficire:

1. ⁽¹⁾ Za poručnika fregate: da je sposoban za samostalno držanje straže na moru pod normalnim prilikama.

⁽²⁾ U pomorskom vazduhoplovstvu: da je kao poručnik korvete dobio zvanje diplomiranog hidro-pilota ili hidroizviđača.

2. ⁽¹⁾ Za poručnika bojnog broda II klase: da je kao oficir mornarice bio najmanje dve godine ukrcan na opremljenim brodovima, da je sposoban za samostalno držanje straže na moru pod svima prilikama, i ocenjen da ima spremne i sposobnosti za komandovanje manjim jedinicama do 250 tona i da je položio ispit za čin poručnika bojnog broda II klase.

(²) U pomorskom vazduhoplovstvu; da ima zvanje vojnog hidropilota ili vojnog hidroizviđača, da je ocenjen da može komandovati eskadrilom, da je u prethodnim činovima kao oficir bio dve godine ukracan na plovnim jedinicama i da je položio ispit za poručnika bojnog broda II klase.

3. (¹) Za poručnika bojnog broda I klase: da je u činu poručnika bojnog broda II klase bio ukracan najmanje šest meseci na opremljenim brodovima, da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti za komandovanje jedinicama, za čije je komandovanje po formaciji predviđen čin poručnika bojnog broda I klase.

(²) U pomorskom vazduhoplovstvu: da je kao poručnik bojnog broda II klase imao najmanje jednu godinu zvanje vojnog hidropilota ili vojnog hidroizviđača i da je uspešno komandovao eskadrilom najmanje šest meseci.

4. (¹) Za kapetana korvete: da je u činovima poručnika bojnog broda uspešno komandovao odgovarajućim plovnim jedinicama, da je najmanje šest meseci uspešno vršio dužnost prvog oficira na jedinicama preko 250 tona ili da je uspešno vršio službu na položajima, za koje je formacijom predviđen čin poručnika bojnog broda I klase; da je uspešno svršio najmanje jedan od specijalnih kurseva u mornarici, u zemlji ili na strani; da je položio propisan ispit za čin kapetana korvete i da je ocenjen kao spreman i sposoban za komandovanje većom jedinicom od 250 tona.

(²) U pomorskom vazduhoplovstvu: da je kao poručnik bojnog broda I klase imao zvanje vojnog hidropilota ili vojnog hidroizviđača najmanje godinu dana, da je u činu poručnika bojnog broda komandovao eskadrilom najmanje godinu dana, da je ocenjen kao spreman i sposoban i za komandovanje vazduhoplovnom grupom i da je položio propisan ispit za čin kapetana korvete.

5. (¹) Za kapetana fregate: da je u činovima poručnika bojnog broda I klase i kapetana korvete najmanje 18 meseci, ili u činu kapetana korvete najmanje godinu dana, uspešno komandovao većom plovnom jedinicom, za koju je uredbom o formaciji mornarice predviđen kapetan korvete, ili da je u činu kapetana korvete najmanje godinu dana bio I oficir velikog broda, za koji je formacijom predviđen I oficir čina kapetana korvete, a ostalo vreme da je bio na odgovarajućim položajima mornarice na moru ili na kopnu i da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti za komandovanje većim ratnim brodovima, kao i da je sposoban za ostale položaje, koji po uredbi o formaciji mornarice odgovaraju činu kapetana fregate.

(²) U pomorskom vazduhoplovstvu: da je u činu kapetana korvete imao zvanje vojnog hidropilota ili vojnog hidroizviđača najmanje godinu dana, da je uspešno komandovao vazduhoplovnom grupom najmanje godinu dana, a za ostalo vreme uspešno vršio poslove koji po formaciji odgovaraju činu kapetana korvete, i da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti i za komandovanje većih letećih sastava pomorskog vazduhoplovstva.

6. Za kapetana bojnog broda: da je u činu kapetana fregate najmanje godinu dana uspešno komandovao većim ratnim brodom ili odgovarajućim brodskim sastavom a za koje je po uredbi o formaciji mornarice predviđen kao komandant najmanje kapetan fregate i da je uopšte svojim dotadanjim radom pokazao da ima sprema i sposobnosti za komandovanje najvećim ratnim brodovima ili odgovarajućim sastavima.

7. Za kontra admirala: da je svršio nižu školu pomorske vojne akademije ili školu ravnu ovoj na strani, ili da je svršio višu školu pomorske vojne akademije ili školu ravnu ovoj na strani, ako nije svršio nižu školu; ili da ima više pomorsko obrazovanje o čemu donosi odluku izborni savet; da je u činu kapetana bojnog broda najmanje godinu dana

uspešno komandovao većim ratnim brodovima ili odgovarajućim brodskim sastavom na moru, a za koje je po uredbi o formaciji mornarice predviđen kao komandant najmanje kapetan bojnog broda; i da je prilikom ratnih vežbi na moru, u ulozi komandanta sastava, ocenjen od komisije koju bude odredio ministar vojske i mornarice, da zaslužuje unapređenje u čin kontra admirala.

8. Za vice admirala: da ima više pomorsko obrazovanje o čemu donosi odluku izborni savet i da je celokupnim radom i životom za vreme služenja u mornarici dokazao da mu se može poveriti komandovanje flotom ili vodstvo najvećih ustanova u mornarici.

9. Za admirala: da ima više mornaričko obrazovanje i da je svojom spremom, uspešnim radom i dotadanjim komandovanjem, autoritetom i poverenjem dokazao da može biti na čelu celokupne mornarice.

b) *Za stručne oficire:*

1. Za poručnika: da je kao potporučnik proveo u službi na brodovima najmanje dve godine, ili da je uspešno vršio dodeljene mu poslove svoje grane na položajima predviđenim formacijom.

2. Za kapetana II klase: da je u činu potporučnika i poručnika proveo u službi na brodovima ili na odgovarajućim službama na kopnu najmanje četiri godine, da je za sve vreme uspešno otpravljao dodeljene mu poslove, da je položio propisan ispit za ovaj čin i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za službe, predviđene po formaciji za čin kapetana II klase.

3. Za kapetana I klase: da je kao kapetan II klase uspešno vršio dodeljene mu poslove i službe na moru ili kopnu, predviđene po formaciji za čin kapetana II klase, i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti za samostalno vođenje poslova dotične grane predviđenih po formaciji za čin kapetana I kl.

4. Za majora: da je kao kapetan uspešno otpravljao dodeljene mu poslove i službe na moru i na kopnu, pokazao spremu i sposobnost za samostalan rad, da je položio propisan ispit za ovaj čin i da je ocenjen da ima spremu i sposobnosti i za više samostalne poslove, predviđene po formaciji za čin majora.

5. Za potpukovnika: da je uspešno vršio dodeljene mu poslove i službe po formaciji, da se svojim radom i vršenjem službe istakao i pokazao da ima spremu i sposobnosti za najviše položaje u mornarici, predviđene po formaciji za čin stručnog potpukovnika.

(Vidi: član 88, 189 i 399a ovog zakona.)

Član 170.

(¹) Za unapređivanje oficira vojnog pomorstva i mašinskih oficira, okategorisanih i upotrebljenih na kancelariske, lokalne ili administrativne službe, važe opšti uslovi iz člana 86 ovog zakona, no sa rokovima kao i za struke u vojsci.

(²) Odredbe stava poslednjeg člana 94 ovog zakona važe i za oficire vojnog pomorstva i za mašinske oficire.

Ekonomska struka.

Član 171.

(Izmenjen sa § 44 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Za oficire intendantske grane ekonomske struke na službi u mornarici važe za unapređenje uslovi iz člana 89 ovog zakona, koji vrede za unapređenje oficira intendantske grane ekonomske struke u vojsci, sa primenom na odgovarajuće službe u mornarici, s tim da se rešavanje zadataka na karti po tački 7 člana 89 ovog zakona vrši pred komisijom, čije je predsednik komandant mornarice, a članovi: jedan đeneralštabni brigadni đeneral i načelnik ekonomskog odeljenja ministarstva vojske i mornarice.

(Vidi: član 189 ovog zakona.)

Član 172.

a) *Inžinjer-oficiri:*

1. Za inžinjer-poručnika: da je ispunio uslove člana 164 ovog zakona.
2. Za inžinjer-kapetana II klase: da je uspešno vršio dodeljene mu poslove tehničke struke i da je položio propisan ispit za ovaj čin.
3. Za inžinjer-kapetana I klase: da je najmanje u toku dve godine uspešno vršio poslove kod manje konstrukcije ili uspešno i korisno radio na poslovima u pomorskom arsenalu, odnosno na kakvom brodogradilištu ili u kojoj tehničkoj ustanovi mornarice, kao i da je spreman u tehničko-administrativnoj službi.
4. Za inžinjer-majora: da je kao kapetan bio na samostalnim poslovima najmanje dve godine, da je za sve vreme u činu kapetana uspešno vršio dodeljene mu službe i poslove, da je ocenjen da ima sprema i sposobnosti: za vođenje većih poslova, za prijem objekata i mašina i za upravu tehničkim ustanovama, kao i da je položio propisan ispit za ovaj čin.
5. Za inžinjer-potpukovnika: da je u činu majora upravljao većim radionicama ili odgovarajućim tehničkim ustanovama, ili bio na odgovarajućim samostalnim tehničkim položajima u mornarici i za sve vreme pokazao uspeha u radu, kao i sposobnosti za više poslove i za izradu većih projekata u svojoj grani.
6. Za inžinjer-pukovnika: da je u činu majora i potpukovnika proveo najmanje tri godine na samostalnim položajima, koji po formaciji odgovaraju ovim činovima, da je za sve to vreme uspešno otpravljaao dodeljene mu stručne poslove i da je ocenjen od načelnika struke da ima sprema i sposobnosti za samostalno upravljanje poslovima predviđenim uredbom o formaciji mornarice za čin inžinjer-pukovnika.
7. Za inžinjer-denerala: da je kako po naučnom obrazovanju, tako i po celokupnom svom radu i ori-

ginalnim naučnim konstruktivnim radovima ocenjen od komandanta Mornarice da ima sprema i sposobnosti za upravljanje i vođenje celokupne službe dotične tehničke struke.

Inžinjer-deneral je brigadnog ranga.

b) *Mašinski oficiri:*

1. Za mašinskog poručnika: da ima sprema i sposobnosti za vođenje strojarskih i električarskih strojeva i da je u činu mašinskog potporučnika najmanje osamnaest meseci sa uspehom upravljao manjim strojarskim ili električarskim strojem.
2. Za mašinskog kapetana II klase: da je najmanje dve godine uspešno upravljao strojarskim ili električarskim strojevima i da je položio propisan ispit za ovaj čin.
3. Za mašinskog kapetana I klase: da je vršio samostalno dužnost i kod većih strojarskih ili električarskih strojeva, ili bio nastavnik u školama mornarice za mašinsku granu i da je u oficirskim činovima bio najmanje osamnaest meseci na brodskoj službi.
4. Za mašinskog majora: da ima sprema i sposobnosti za samostalno vođenje strojarskih odnosno električarskih strojeva sviju vrsta; da je najmanje dve godine samostalno upravljao ovim strojevima, da je bar šest meseci bio upravitelj strojeva na opremljenom brodu i da je položio propisan ispit za čin majora.
5. Za mašinskog potpukovnika: da je sa uspehom vršio službu tehničkog referenta u kojoj komandi ili ustanovi mornarice ili bio na odgovarajućim položajima po formaciji, da je sve dodeljene mu poslove sa uspehom otpravljaao i da je pokazao potpunu spremu da može rukovati svima poslovima svoje grane.

(Vidi: član 189 ovog zakona.)

Sanitetska struka.

Član 173.

Za unapređivanje oficira sanitetske struke u mornarici važe iste odredbe iz člana 91 ovog zakona, kao i za oficire sanitetske struke u vojsci, samo sa primenom na odgovarajuće službe u mornarici, u koliko se to članom 91 ovog zakona traži.

(Vidi: član 189 ovog zakona.)

III. Opšte odredbe:

Član 174.

(Izmenjen sa § 45 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Odredbe članova: 88, 98, 99, 100, 101, 102 i 103 ovog zakona važe analogno i za mornaricu.

V. Služba oficira.

Član 175.

(¹) Svaki oficir mornarice, prema svome činu, mora biti raspoređen na jedan od položaja (zvanja), koji je predviđen uredbom o formaciji mornarice.

(²) Na komandantske i njima ravne položaje, na kopnu i na vodi, oficiri se postavljaju Kraljevim Ukazom, a na komandantske položaje plovni jedinica ispod 250 tona, kao i na odgovarajuće niže položaje, naredbom Ministra vojske i mornarice.

Član 176.

Odredbe članova 105 i 106 ovog zakona važe i za službu oficira u mornarici.

Član 177.

(¹) Plovnim jedinicama i sastavima na moru, na rekama i na jezerima, kao i operativnim komandama i nadležnostima mornarice na kopnu i jedinicama i usta-

novama pomorskog vazduhoplovstva, mogu komandovati samo oficiri vojnog pomorstva.

(²) Izuzetno, sanitetskim brodovima u ratu komanduju sanitetski oficiri mornarice.

Član 178.

Specijalna pomorska i tehnička znanja, koja stiču pomorski i mašinski oficiri u mornarici, priznaju im se i u građanstvu. Ovo se reguliše naročitom uredbom u sporazumu sa resornim Ministrima.

G. Ocenjivanje oficira.

Član 179.

Ocenjivanje oficira vrši se na osnovu Kraljeve uredbe.

D. Bolovanje i odsustvovanje.

Član 180.

Odredbe člana 109 ovog zakona važe i za oficire mornarice.

Đ. Ženidba.

Član 181.

Odredbe člana 110 ovog zakona važe i za ženidbu oficira mornarice.

E. Penzija.

Član 182.

Odredbe iz članova 111, 112, 113, 114 i 115 ovog zakona važe i za penziju oficira mornarice.

Ž. Ostavka.

Član 183.

Odredbe članova 116, 117, 118 i 119 ovog zakona važe i za mornaricu.

Z. Gubljenje čina.

Član 184.

Odredbe članova 120 i 121 ovog zakona važe i za mornaricu.

B. Starešine u mornarici iz rezerve

1. Rezervni podoficiri.

Član 185.

Podoficirski činovi u rezervi isti su kao i u stalnom kadru, po članu 148 ovog zakona.

Član 186.

Odredbe članova: 123, 124, 125, 126, 127 i 128 ovog zakona važe analogno za mornaricu.

2. Rezervni oficiri.

Član 187.

(Dopunjen sa § 46 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Rezervni oficir mornarice može postati:

1. Oficir mornarice u penziji ili ostavci, ako iz aktivne oficirske službe nije izišao zbog okolnosti iz tačke 3, 4, 5, 6, 8 i 9 člana 112 i iz poslednjeg stava člana 116 ovog zakona.

2. Đak nautičar čina mornaričkog narednika ili narednika vodnika, sa patentom poručnika duge plovidbe, kao i đak na đачkom roku u mornarici i mornarički narednik ili narednik vodnik, koji položi propisan ispit za čin rezervnog poručnika korvete, odnosno za čin rezervnog potporučnika svoje struke, i najdalje za tri godine po otsluženju svog roka u kadru na dvomesečnoj vežbi bude uspešno vršio dužnost mornaričkog narednika ili narednika vodnika i od svojih pretpostavljenih starešina bude ocenjen da po svojoj spremi i osobinama zasluđuje da

bude unapređen u čin poručnika korvete, odnosno u čin potporučnika svoje struke, a odgovara i ostalim uslovima pod I tačke 3 pod e) ž) i z) člana 81 ovog zakona i bude izabran.

3. Rezervni mornarički narednik ili narednik vodnik, koji je u ovom činu proveo najmanje četiri godine, izdržao prethodno vežbu u mornarici, strogim izborom oficira komande ili ustanove gde je bio na vežbi ocenjen da zasluđuje da se pusti na polaganje ispita za čin rezervnog stručnog oficira mornarice, položi ovaj ispit, a ispunjava i ostale uslove pod I tačke 3 pod e), ž) i z) člana 81 ovog zakona.

Član 188.

Činovi rezervnih oficira u mornarici idu postepeno kao i činovi aktivnih oficira, počev sa činom poručnika korvete, odnosno sa činom potporučnika, pa zaključno sa činom kapetana fregate, odnosno potpukovnika, izuzimajući aktivne više oficire mornarice, koji bi prilikom penzionisanja ili ostavke bili prevedeni u rezervu sa činom višim od kapetana fregate odnosno potpukovnika, kao i one rezervne oficire mornarice, koje ovaj zakon zateče u većem činu od čina rezervnog kapetana fregate, odnosno potpukovnika.

Član 189.

Unapređivanje rezervnih oficira mornarice vrši se Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice, a po odredbama članova: 168, 169, 171, 172 i 173 ovog zakona, stim, da u pogledu uslova za komandovanje, odnosno upravu pojedinim ustanovama ili vršenje specijalnih poslova, važe odredbe člana 131 ovog zakona ukoliko se odnose i na mornaricu.

Član 190.

Članovi 132, 133, 134, 136, 137 i 138 ovog zakona važe analogno i za mornaricu.

ČETVRTI DEO

A. Komandovanje i uprava u mirno doba.**a) Ministarstvo vojske i mornarice.**

Član 191.

(¹) Ministarstvo vojske i mornarice najviša je komandna, upravna i administrativna vojna vlast.

(²) Uređenje Ministarstva vojske i mornarice propisuje se Uredbom.

Član 192.

(¹) Ministar vojske i mornarice u miru, a uz pomoć Glavnog đeneralštaba, komanduje vojskom i mornaricom u ime Kralja i odgovoran je za gotovost i spremu vojske, mornarice i zemlje za rat.

(²) Ministar upravlja, organizuje i administruje vojskom i mornaricom, vojnim ustanovama i svima sredstvima narodne vojne sile i propisuje pravila i propise komandne, disciplinske i administrativne prirode.

b) Glavni đeneralštab.

Član 193.

Glavni đeneralštab je organ Ministra vojske i mornarice, a zadatak mu je:

1. Da potpomaže Ministra vojske i mornarice u spremi vojske, mornarice i države za rat;

2. Da predlaže i izrađuje organizaciju, formaciju i dislokaciju vojske i mornarice;

3. Da proučava pitanja koja se odnose na naoružanje i materijalnu spremu vojske i mornarice uopšte i da u tome pogledu čini potrebne pretstavke Ministru vojske i mornarice;

4. Da proučava celokupnu našu državu u vojnom pogledu, da prikuplja potrebne statističke podatke i da izrađuje projekte za spremu države u vojnom pogledu;

5. Da se stara o održavanju na savremenoj visini naučne spreme viših komandanata i ostalih oficira i o njihovom usavršavanju u komandovanju i vođenju; zatim, da proučava naučnu i moralnu spremu naše i stranih vojsaka, da utiče na celokupnu nastavu u vojsci i mornarici i da po tome čini potrebne pretstavke Ministru vojske i mornarice;

6. Da izrađuje ratne i operacijske planove i sve što je u vezi s tim;

7. Da izrađuje sve poslove koji se odnose na mobilizaciju i demobilizaciju narodne vojne sile i sve što je u vezi sa ovim;

8. Da proučava sa vojnog gledišta strane države i da prikuplja sve podatke u tome pogledu; i

9. Da izrađuje istoriju naših ratova i da čuva i sređuje ratnu arhivu.

Član 194.

Sve ostalo o Glavnom đeneralštabu propisuje se uredbom o formaciji vojske i uredbom o Glavnom đeneralštabu in o đeneralštabnoj struci.

(Vidi: član 19 ovog zakona.)

v) Trupne Inspekcije.

Član 195.

(¹) Za pojedine glavne rodove vojske i struke postoje, po potrebi, inspekcije. One su organi Ministra vojske i mornarice, kome su neposredno i potčinjene, no u pogledu nastave potčinjene su neposredno načelniku Glavnog đeneralštaba.

(²) Sve ostalo o inspekcijama propisuje se formacijom i Kraljevom uredbom.

g) Vojni Komiteti.

Član 196.

(¹) Za proučavanje i ocenu pitanja iz vojne i pomorske tehnike, vojne intendature i vojnog saniteta,

postoje, po potrebi, komiteti, kao organi Ministra vojske i mornarice.

(²) Sve ostalo o komitetima propisuje se formacijom i Kraljevom uredbom.

d) Komande i ustanove.

Član 197.

U vojsci i mornarici postoje komande, jedinice i ustanove, čiji se naziv i sastav propisuje formacijom vojske i mornarice.

đ) Vojne škole.

Član 198.

(¹) Za spremanje starešinskog kadra i stručnog osoblja postoje vojne škole.

(²) Škola ima oficirskih i podoficirskih, kao i stručnih, za niže stručno osoblje.

(³) Sem toga, prema potrebi, mogu se ustanoviti razni centri za obuku starešina i trupa.

Član 199.

(¹) Oficirske su škole ove:

1. Vojna Akademija, sa višom i nižom školom,
2. Pomorska Vojna Akademija,
3. Viša Vazduhoplovna Škola,
4. Intendantska Akademija, sa višom i nižom školom,
5. Oficirske škole za glavne rodove vojske,
6. Vojne i mornaričko-tehničke škole, i
7. Škole za rezervne oficire rodova vojske i struka.

(²) Prema potrebi, mogu se otvarati i druge škole i kursevi za vojsku i mornaricu.

(Vidi: član 201 ovog zakona.)

Član 200.

(¹) Podoficirske su škole: za rodove vojske, za mornaricu i za struke.

(²) Prema potrebi, u jedinicama pojedinih rodova vojske kao i u mornarici, otvaraju se trupne škole za spremu podoficira.

Član 201.

Uređenje škola iz članova 199 i 200 ovog zakona i centara za obuku propisuje se Kraljevom uredbom.

e) Ispiti za pojedine činove.

Član 202.

(Izmenjen sa § 47 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Polaganje ispita za pojedine činove (klase) predviđene ovim zakonom zaključno sa ispitom za čin majora (kapetana korvete, višeg vojnog činovnika IV klase), može biti svega tri puta, bez obzira na prelaz u drugi vid, rod vojske ili struku — granu službe, s tim da učestvovanje na kursovima, koji prethode polaganju ispita za one činove za koje ovi kursevi postoje, može biti samo jedanput za odgovarajući čin.

(²) Učestvovanje na komandantskim tečajevima kao i rešavanje zadataka na karti, u koliko su predviđeni članom 87, 88, 89 i 91 ovog zakona može biti samo jedanput za odgovarajući čin (klasu) bez obzira na prelaz u drugi vid, rod vojske ili struku — granu službe.

(³) Polaganje ispita za čin potporučnika odnosno nižeg vojnog činovnika IV klase računa se nezavisno od broja polaganja ispita za čin vodnika III klase.

(⁴) Bliže odredbe o polaganju ispita uopšte i učestvovanju na kursovima (tečajevima) propisuju se uredbom, a pravila i programe propisuje ministar vojske i mornarice.

ž) Pitomci u školama u zemlji i na strani.

Član 203.

(¹) Radi specijalisanja u rodovima vojske i u mornarici, kao i u strukama, Ministar vojske i mornarice može slati pitomce na školovanje u odgovarajuće škole ili na praktične radove u trupe, zavode i ustanove u zemlji i na strani.

(²) Ovi pitomci mogu biti iz vojske i mornarice ili iz građanstva.

Član 204.

(¹) Slanje pitomaca na školovanje vrši se po izboru, na osnovi objavljenog stečaja. Izbor pitomaca vrši komisija koju određuje Ministar vojske i mornarice. Pred komisijom se polaže ispit, ako je stečajem uslovljen.

(²) Izbor se vrši na osnovi bolje ispunjenih uslova.

Član 205.

Bliže odredbe o pitomcima u zemlji i inostranstvu propisuje se Kraljevom uredbom.

B. Komandovanje i uprava u ratu.

a) Ministarstvo vojske i mornarice.

Član 206.

(¹) Ministarstvo vojske i mornarice djeluje u ratno doba, kao i u miru.

(²) Kad se mobiliše Vrhovna komanda, ili samo komanda Operativne vojske, na nju prelaze: komandovanje, operacije, saobraćaj, disciplina, sanitet, sudstvo i ekonomsko snabdevanje, — sve u granicama vojnog dela, a po naročitim opredeljenjima odgovarajućih zakona i uredba.

b) Vrhovna Komanda.

Član 207.

(¹) Vrhovna komanda počinje djelovati po oglasu opšte mobilizacije i djeluje do svršetka demobilizacije.

(²) Glavni đeneralštab ulazi, ukoliko je potrebno, u sastav štaba Vrhovne komande, kao njezin organ za komandovanje i upravu u operacijama celokupne vojske i mornarice na ratištu.

(³) Uređenje Vrhovne komande, njena prava, vlast i nadležnost, propisuje se Kraljevom uredbom.

Član 208.

Formiranje vojske i mornarice u ratu propisuje se ratnom formacijom, koja nosi karakter uredbе.

PETI DEO.

Ostalo osoblje vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici.

Član 209.

(¹) U vojsci i mornarici postoje vojni činovnici i državni službenici građanskog reda.

(²) *Vojni su činovnici:*

1. Stalni vojni profesori: Vojne Akademije, Pomorske Vojne Akademije, Intendantske Akademije i drugih vojnih škola ranga ovih;

2. Vojni kontrolori;

3. Vojno-tehnički činovnici struka;

4. Stalni vojni sveštenici;

5. Kapelnici;

6. Sanitetski i veterinarski pomoćnici; i

7. Vojni pisari.

(3) *Državni su službenici građanskog reda u vojsci i mornarici:*

1. Činovnici građanskog reda;
2. Činovnički pripravnici;
3. Zvaničnici; i
4. Služitelji.

(4) Činovnici i službenici građanskog reda u vojsci i mornarici mogu biti: stalni, kontraktualni i honorarni.

(Vidi: 210 i 226 ovog zakona.)

A. Popunjavanje.

Član 210.

(Dopunjen sa § 48 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(1) *Stalni vojni profesori:* Vojne Akademije, Pomorske Vojne Akademije i Intendantske Akademije, kao i drugih ravnih vojnih škola, mogu postati samo lica sa svršenim fakultetom ili sa svršenom višom stručnom školom, koja ima rang fakulteta u zemlji ili na strani, koja su se inače istakla svojom spremom i originalnim naučnim radovima. Ona se primaju sa klasom nižeg ili višeg stalnog vojnog profesora one klase, koja odgovara položajnoj grupi u kojoj su bili u državnoj službi u građanstvu, ako ispunjavaju i ostale uslove člana 82 ovog zakona.

(2) *Ostali vojni činovnici* struka u vojsci i mornarici iz člana 209 ovog zakona mogu postati lica, koja ispunjavaju uslove koji se po odredbama ovog zakona traže za prijem u odgovarajuću struku, a pored ovih još i uslove iz tačke 3 pod e), ž) i z) pod I člana 81, ako su iz vojske, a ako su iz građanstva, onda uslove iz člana 82 ovog zakona.

(3) *Stalni činovnici, činovnički pripravnici i službenici građanskog reda* iz člana 209 ovog zakona primaju se na službu kod vojske i mornarice po odredbama zakona o činovnicima i na njih se imaju

primeniti sve odredbe toga zakona, u koliko pojedine odredbe nisu izuzete odredbama ovog zakona. Oni se primaju i postavljaju na zvanja predviđena rasporedom zvanja po zakonu o činovnicima i uredbom o formaciji vojske odnosno o formaciji mornarice.

(4) Kakve se traže škole, kakva sprema i sposobnost činovnika i službenika građanskog reda za pojedina zvanja u vojsci i mornarici, propisuje Ministar vojske i mornarice.

(5) *Kontraktualni činovnici* uzimaju se na rad koji vrše činovnici, ali ne i za položaje, za koje je vezana funkcija računopolagača.

(6) *Dnevničari* se uzimaju na rad koji vrše zvaničnici i služitelji.

(7) Kontraktualni činovnici i dnevničari primaju se na rad u službi kod vojske i mornarice po odredbama zakona o činovnicima i na njih se imaju primeniti sve odredbe toga zakona, a na kontraktualne kapelnike i muzičare imaju se primeniti još i odredbe ovog zakona. Bliže odredbe za primanje kontraktualnih činovnika i dnevničara propisuje Ministar vojske i mornarice.

(8) Kontraktualni činovnici mogu preći u aktivnu državnu službu i biti postavljeni: za vojne činovnike ili za činovnike građanskog reda, ako ispunjavaju i sve ostale uslove ovog zakona i zakona o činovnicima. Pri ovome prelazu odnosno postavljenju, kontraktualni činovnik može dobiti najviše onu klasu vojnog činovnika, odnosno položajnu grupu činovnika građanskog reda, koju bi mogao imati po ovome zakonu, odnosno po zakonu o činovnicima, da je sve vreme kontraktualne službe, po odbitku jedne godine na ime pripravnike službe, proveo u aktivnoj službi u vojsci i mornarici, a pod uslovom, da je ovaj prelaz neposredan, bez ikakva prekida.

(9) *Honorarni službenici:* nastavničko osoblje po školama, lekari, veterinari, apotekari, hemičari i dr.,

kao i *nadničari* (kvalifikovani in nekvalifikovani radnici i druga lica), primaju se po propisima Ministra vojske i mornarice, koji određuje i veličinu honorara odnosno nadnice.

(Vidi: član 81, 82 i 209 ovog zakona.)

Član 211.

Vojni činovnici, kao i činovnici i službenici i ostala lica građanskog reda, koja stupaju na službu u vojsku i mornaricu iz građanstva, dužna su prethodno da otsluže svoj propisan rok u stalnom kadru, odnosno da regulišu svoju vojnu obavezu, sem ženskih lica.

Član 212.

Vojni činovnici i činovnici i službenici građanskog reda u vojsci i mornarici mogu biti samo naši državljani. Strani državljani se mogu primiti samo kao kontraktualni činovnici, kao honorarni službenici, kao dnevničari ili kao nadničari.

B. Kategorije vojnih činovnika kao i ostalih lica građanskog reda na službi u vojsci i mornarici.

Član 213.

(¹) Vojnih činovnika ima nižih i viših. Nižih ima četiri klase: IV, III, II i I, koje odgovaraju činovima nižih oficira u vojsci: potporučniku, poručniku, kapetanu II i I klase; viših ima četiri klase: IV, III, II i I, koje odgovaraju činovima: majora, potpukovnika, pukovnika i brigadnog đenerala.

(²) Osoblje građanskog reda u vojsci i mornarici ima zvanja po rasporedu zvanja prema zakonu o činovnicima i prema uredbi o formaciji vojske odnosno mornarice, a grupiše se u položajne grupe prema njegovim kvalifikacijama, po odredbama zakona o činovnicima.

V. Rang.

Član 214.

(¹) Odredbe člana 60, 61 i 107 ovog zakona važe i za vojne činovnike kao i za činovnike i službenike građanskog reda na službi u vojsci i mornarici.

(²) Vojni činovnici mlađi su po rangi od oficira odgovarajućih činova, sa kojima su jednovremeno unapređeni.

(³) Činovnici građanskog reda sa istom platom i istim položajnim dodatkom oficira i vojnih činovnika mlađi su po rangi od ovih.

(⁴) Starešinstvo među činovnicima i službenicima građanskog reda određuje se po odredbama zakona o činovnicima.

(⁵) Za vojne činovnike i činovnike i službenike građanskog reda vode se u ministarstvu vojske i mornarice zasebne opšte rangliste kao i za oficire aktivne službe. Bliže odredbe za vođenje ovih ranglista propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 215.

Sve osoblje građanskog reda na službi u vojsci i mornarici potpada pod vojnu disciplinu i vojne sudove.

G. Unapređivanje.

Član 216.

(Sa unetom dopunom po uredbi DBroj 3780/35 god.)

Unapređivanje vojnih činovnika vrši se:

1. Po starešinstvu — rangi u dotičnoj struci zaključno sa III višom klasom, a za više naredne klase od ove po izboru, dajući pri tom prvenstvo onim vojnim činovnicima iste klase, koji imaju jače kvalifikacije;

2. Za klase, za koje je zakonom uslovljen i položen ispit, prvenstvo na unapređenje imaju oni

činovnici koji su položili ispit za odnosnu klasu u ranijoj ispitnoj godini;

3. Na prazna mesta po formaciji stim, da ispune još i ove uslove:

a) Opšte uslove:

Za unapređivanje vojnih činovnika u pojedine klase važe opšti uslovi člana 86 ovog zakona, a sa rokovima kao kod struka u vojsci, i to:

1. Stalni vojni profesori: Vojne Akademije, Pomorske Vojne Akademije, Intendantske Akademije i drugih vojnih škola ranga ovih; vojni kontrolori sa svršenom višom školom Vojne Akademije ili višom školom Intendantske Akademije; i vojno-tehnički činovnici struka sa fakultetskom spremom ili sa višom stručnom spremom ravnom fakultetskoj — zaključno sa I višom klasom.

2. Vojni kontrolori: sa svršenom nižom školom Vojne Akademije, sa svršenom Pomorskom Vojnom Akademijom, sa svršenom nižom školom Intendantske Akademije ili sa svršenim stručnim vojnim školama u zemlji ili na strani ravnim našoj nižoj školi Vojne Akademije, Pomorskoj Vojnoj Akademiji ili nižoj školi Intendantske Akademije, kao i stalni vojni sveštenici (referenti za veroispovesti) — zaključno sa II višom klasom.

3. Vojni kapelnici sa svršenim konzervatorijumom ili sa višom stručnom muzičkom spremom — zaključno sa II višom klasom. — U ovoj klasi može biti samo referent za muziku.

4. Vojno-tehnički činovnici struka i ostali vojni činovnici sa svršenom srednjom školom sa položenim ispitom zrelosti, ili sa svršenom srednjom tehničkom ili drugom srednjom stručnom školom sa završnim ispitom, a koje su ranga potpune srednje škole — zaključno sa IV višom klasom.

5. Svi ostali vojni činovnici sa nepotpunom srednjom školom, kao i vojni kapelnici sa svršenom našom

muzičkom školom i dirigentskim kursom — zaključno sa I nižom klasom.

b) Posebne uslove:

Posebni su uslovi za unapređenje u pojedine klase vojnih činovnika:

1. Uspešno vršenje dodeljene im službe na položajima po formaciji, kao i njihova stručna sprema i sposobnost za vršenje poslova njihove struke;

2. Za II nižu i IV višu klasu, pored ostalih uslova da je položio i propisan ispit. Od ovog se ispita izuzimaju stalni vojni profesori i stalni vojni sveštenici;

3. Za I višu klasu da se još svojim radom i dotadanjem službom kao i svojim originalnim i naučnim radovima vidno istakao u svojoj struci.

Član 217.

(¹) Činovnici, činovnički pripravnici i ostali službenici građanskog reda na službi u vojsci i mornarici unapređuju se u istom zvanju po položajnim grupama, kao i u druga zvanja predviđena rasporedom zvanja po zakonu o činovnicima i uredbom o formaciji vojske odnosno o formaciji mornarice: ako ima praznih mesta po formaciji, ako za napredovanje ispunjavaju uslove zakona o činovnicima, opšte uslove iz člana 86 i posebne uslove iz tačke 1 pod b) člana 216 ovog zakona, ukoliko se ti uslovi na njih odnose.

(²) Koje će više stručne ispite za unapređenje u više grupe polagati činovnici građanskog reda, propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 218.

(¹) Odredbe člana 104 ovog zakona važe i za vojne činovnike, kao i za činovnike i službenike građanskog reda u vojsci i mornarici.

(²) Postavljanje i unapređivanje vojnih činovnika biva Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice, a činovnika i službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici po odredbama zakona o činovnicima.

Član 219.

Odredbe člana 105 ovog zakona važe i za vojne činovnike, a za činovnike i službenike građanskog reda važe odredbe zakona o činovnicima.

D. Ocenjivanje.

Član 220.

Ocenjivanje vojnih činovnika vrši se na osnovi Kraljeve uredbe, a ostalih činovnika i službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici po odredbama zakona o činovnicima i propisima Ministra vojske i mornarice.

Đ. Bolovanje i odsustvovanje.

Član 221.

Za bolovanje i odsustvovanje vojnih činovnika važe odredbe člana 109 ovog zakona, kao i za oficire, a za činovnike, službenike i ostala lica građanskog reda vojske i mornarice važe odredbe zakona o činovnicima.

E. Ženidba.

Član 222.

Odredbe o ženidbi vojnih činovnika propisuju se Kraljevom uredbom.

Ž. Penzionisanje.

Član 223.

(¹) Odredbe člana 111, 112 i 113 ovog zakona važe u svemu i za vojne činovnike kao i za oficire;

no ako je slučaj iz tačke 3, 4, 8 i 9 člana 112 ovog zakona, a nema deset godina aktivne državne službe, te nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju, takav se vojni činovnik otpušta iz državne službe.

(²) Odredbe člana 114 i 115 ovog zakona važe i za vojne činovnike.

(³) Penzionisanje i otpuštanje činovnika i službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici biva prema odredbama zakona o činovnicima i na njih se u tom pogledu imaju primeniti sve odredbe toga zakona. Isto tako, činovnik i službenik građanskog reda, na službi kod vojske i mornarice, kod koga nastupi slučaj iz tačke 4, 8 i 9 člana 112 ovog zakona, otpušta se iz državne službe, ako nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju.

(Vidi: član 308 ovog zakona.)

Z. Ostavka.

Član 224.

(¹) Za ostavku vojnih činovnika važe odredbe člana 116, 117, 118 i 119 ovog zakona.

(²) Za ostavku činovnika i službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici važe odredbe zakona o činovnicima.

Član 225.

(Dopunjen sa § 49 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Vojni činovnici gube zvanje po odredbama člana 120 ovog zakona.

(²) Odredba člana 121 ovog zakona važi i za vojne činovnike.

(³) Činovnici i službenici građanskog reda na službi u vojsci i mornarici gube zvanja, odnosno službu, po odredbama zakona o činovnicima i na njih se u tom pogledu imaju primeniti sve odredbe toga zakona.

Vojni činovnici u rezervi.

Član 226.

(Dopunjen sa § 50 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Vojni činovnik, po strukama u vojsci i mornarici, prema članu 209 ovog zakona, može u rezervi postati:

1. Lice, koje je i ranije bilo u aktivnoj službi kao vojni činovnik prema članu 209 ovog zakona. Ovakva se lica raspoređuju po odredbama člana 134 ovog zakona, prema zvanju i klasi koje su i u aktivnoj službi imala, kao i obzirom na njihove sposobnosti.

2. ⁽¹⁾ *Đaci ograničeno sposobni*: sa nezavršnim fakultetom ili nezavršenim višim stručnim školama ranga fakulteta ili sa svršenim srednjim školama sa ispitom zrelosti ili sa završnim srednjim stručnim školama ranga potpune srednje škole sa završnim ispitom, koji se po završetku regrutske obuke u stalnom kadru prevode radi spremlje ili na specijalne kurseve ili u odgovarajuće kancelarije i ustanove struka, gde ostaju šest meseci. Pri kraju ove spremlje, u devetom mesecu službe, kandidati polažu propisan ispit i to: za rezervnog sanitetskog odnosno rezervnog veterinarskog pomoćnika, za rezervnog vojno-tehničkog činovnika odnosno tehničke struke, za rezervnog vojnog kontrolora i za rezervnog vojnog činovnika ekonomske struke, posle čega se unapređuju u čin rezervnog podnarednika dotične struke sa kojim se činom i otpuštaju iz kadra.

⁽²⁾ Rezervni podnarednici dotične struke pozivaju se redovno naredne godine, ili izuzetno, a po rešenju Ministra vojske i mornarice, najdalje za tri godine po otsluženju roka u stalnom kadru, na dvomesečnu vežbu u jedinice i ustanove struka, za koje su se spremali. U čin rezervnog narednika unapređuju se pre poziva na vežbu. Oni koji uspešno završe ovu vežbu i budu povoljno ocenjeni od svojih pretpostavljenih starešina, a inače ispunjavaju i ostale

uslove iz tačke 2 i 3 člana 86 ovog zakona a budu izabrani, unapređuju se za nižeg rezervnog vojnog činovnika IV klase odgovarajuće struke.

3. ⁽¹⁾ Po potrebi i u nedostatku rezervnih oficira, kao i rezervnih vojnih činovnika po tački 1 i 2 ovog člana zakona, mogu se na njihova mesta u mobilno i ratno doba raspoređivati na službe u vojsci i mornarici i lica iz građanstva, državni činovnici, koja imaju stručne spremlje i sposobnosti za ove poslove. Ovakva se lica raspoređuju prema njihovoj spremlji i sposobnostima na odgovarajuće položaje i kategorije vojske.

⁽²⁾ Za vojne sveštenike u rezervi raspoređuju se sveštenici mirskog reda u zemlji, zakonom priznatih veroispovesti, koji su naši državljani, a koji su otslужili i rok u kadru kao đaci — bogoslovi — i sa ovim rangom: diviziski sveštenici I niže a pukovski II niže klase vojnih činovnika i sa svima pravima i prinađležnostima rezervnih vojnih činovnika dotičnih klasa.

4. Odredbe člana 136, 137 i 138 ovog zakona važe i za rezervne vojne činovnike.

ŠESTI DEO.

Materijalna obaveza.

I Vojnica

Član 227.

Vojnica je novčana obaveza za sve naše državljane, koji lično ne služe u vojsci i mornarici, a nije im služba u vojsci i mornarici odložena po odredbama ovog zakona.

Član 228.

⁽¹⁾ Plaćanju vojnice podleže:

1. Stalno i privremeno nesposobni;

2. Zadruga, imanja, radnje ili prihodi onih lica, koja ma na koji način izbegnu služenje svog obaveznog roka u vojsci i mornarici; i

3. Zadruga, imanja, radnje ili prihodi onih lica, koja zbog izdržavanja sudske osude, ili zbog toga što ne uživaju građansku čast, ne mogu lično služiti u vojsci i mornarici.

(²) Vojnica iznosi:

Za lica pod 1. — 20 % godišnjeg neposrednog poreza na deo imanja, radnje ili prihoda, koji pada na njihov deo.

Za lica pod 2. i 3. — 50 % godišnjeg neposrednog poreza na deo imanja, radnje ili prihoda, koji njima pripada.

Za lica, za koja se utvrdi da su se namerno osakatila, te su usled toga postala stalno ili privremeno nesposobna za službu u vojsci i mornarici, određuje se vojnica po stopi kao i za lica pod 2. i 3. ovog člana.

(³) Vojnica se plaća od navršene dvadesete do navršene pedesete godine starosti.

Član 229.

Od plaćanja vojnice oslobodavaju se:

1. Lica koja uživaju invalidninu;
2. Lica nenamerno onesposobljena na vojnoj dužnosti;
3. Lica umobolna, gluvonema, slepa i sakata, koja su nesposobna za ma kakav rad i privredu, a plaćaju 120 dinara ili manje neposredne poreze prema članu 53 ovog zakona.

Član 230.

Vojnica se naplaćuje uz porez po spiskovima vojnih okruga i unosi se u Remontsko-komorski fond.

(Vidi: član 242 ovog zakona.)

Član 231.

Roditelji, odnosno starešine zadruga, odgovorni su za plaćanje vojnice za neodeljene zadrugare.

Član 232.

Sve ostalo o vojnici propisuje Ministar vojske i mornarice sporazumno sa Ministrom finansija.

II Popunjavanje vojne sile stokom i prenosnim sredstvima.

Član 233.

(¹) Pored državne stoke, državnog pribora i državnih prenosnih sredstava sa pripadajućom opremom, vojna sila popunjava se svima ovim sredstvima iz naroda, kad god je to potrebno.

(²) Popunjavanje iz naroda vrši se popisivanjem sposobne i upotrebljive stoke i prenosnih sredstava sa pripadajućom opremom, a obavezna su da ih za popunu vojne sile daju: sva lica, imanja i preduzeća u zemlji, koja ih imaju na licu, bez obzira da li podleže ili ne podleže ličnoj obavezi u ma kojoj kategoriji vojne sile.

(³) Od ovog se izuzimaju:

1. Stoka i prenosna sredstva sa opremom koja pripadaju Kralju i Članovima Kraljevskog Doma, stranim diplomatskim i konzularnim licima i ustanovama.

2. Konji sa opremom aktivnih i rezervnih oficira, i to broj koji je za njih predviđen uredbom o furaži odnosno članom 135 ovog zakona.

3. Stoka i prenosna sredstva sa opremom oslobođena: u interesu omogućenja industrijske i poljoprivredne delatnosti, pravilnog razmnožavanja stoke, kao i radi obezbeđenja opstanka i interesa pojedinih siromašnih građana kojima je stoka jedini izvor za

održavanje života, prema pravilu koje propisuje Ministar vojske i mornarice.

(Vidi: član 243 ovog zakona.)

III Obaveza davanja stoke i prenosnih sredstava u naturi.

A. Za konjicu i ostale koji vrše službu na konjima.

Član 234.

1. ⁽¹⁾ Svaki rezervni konjički oficir i obveznik konjanik (podoficir, kaplar ili redov), koji prema svom odnosno zadružnom imovnom stanju i zanimanju ima za to mogućnosti, dužan je da u roku od tri meseca nabavi i u svako doba, za sve vreme svoje obaveze služenja u vojnoj sili, drži propisnog jahaćeg konja i opremu. Rok nabavke se računa: za rezervne oficire od dana unapređenja u oficirski čin, a za obveznike od dana upisa u rezervu.

⁽²⁾ Ovo važi i za ostale rezervne oficire i obveznike koji su raspoređeni da vrše službu na svojim konjima, računajući im rok za nabavku konja sa opremom od dana saopštenja rasporeda.

2. ⁽¹⁾ Ko od rezervnih konjičkih oficira i obveznika konjanika (podoficira, kaplara ili redova), kao i ostalih oficira i obveznika koji su raspoređeni da vrše službu na svojim konjima, u određenom roku ne nabavi propisnog konja i opremu, od njega, odnosno od njegove zadruge iz koje je regrutovan, naplatiće se vrednost propisnog jahaćeg konja i opreme, uz porez, u toku jedne godine, u korist Remontsko-komorskog fonda. Vrednost jahaćeg konja i opreme određuje Ministar vojske i mornarice, povremeno a obzirom na pijačne cene.

⁽²⁾ Rešenja po ovom donosi nadležni komandant diviziske oblasti. Po donetim rešenjima poreske uprave vrše odmah naplatu i po izvršenoj celokupnoj naplati novac šalju Remontsko-komorskom fondu.

⁽³⁾ Žalbe protiv ovih rešenja podnose se u roku od 15 dana, od dana saopštenja rešenja, nadležnom komandantu vojnog okruga. Žalbe docnije podnete smatraće se kao neblagovremene i neće se uzimati u postupak. Rešenja po žalbama donosi Ministar vojske i mornarice, čija su rešenja izvršna.

⁽⁴⁾ Po potpuno izvršenoj naplati određene sume novca, nadležni komandant diviziske oblasti, na osnovi izveštaja uprave Remontsko-komorskog fonda, izdaje dotičnom uplatiocu, odnosno njegovoj zadruzi, uverenje o tome.

⁽⁵⁾ Uplaćena svota novca daje pravo uplatiocu da mu država, za sve vreme njegove obaveze služenja u narodnoj vojnoj sili, daje jahaćeg konja i opremu, u slučaju vežbe, mobilizacije i rata.

⁽⁶⁾ Naplaćene sume novca ne vraćaju se iz kase Remontsko-komorskog fonda onima od kojih su naplaćene, već sa ostalim prihodima Remontsko-komorskog fonda služe za svrhe predviđene u tački 2 člana 242 ovog zakona.

3. ⁽¹⁾ Imućnost rezervnih konjičkih oficira, obveznika konjanika (podoficira, kaplara ili redova) i ostalih oficira i obveznika koji su raspoređeni da vrše službu na svojim konjima, odnosno imućnost njihovih zadruga, ceniće se i opredeljivati prema veličini njihovog neposrednog poreza i ostalim privrednim i finansijskim okolnostima.

⁽²⁾ Bliže odredbe po ovome propisuje Ministar vojske i mornarice.

4. Ako bi se zadruga htela podeliti pre nego što je za njenog zadrugara prestala obaveza služenja u vojnoj sili, a tom deobom rezervni konjički oficir ili obveznik konjanik (podoficir, kaplar ili redov) ili rezervni oficir i obveznik, raspoređen da vrši službu na svome konju, prestaje biti imućan, prema izloženome u tački 3 ovog člana, zadruga je dužna da određenu sumu za propisnog jahaćeg konja i opremu u novcu pre deobe položi odjednom nadležnoj pore-

skoj upravi za Remontsko-komorski fond. U protivnom, deoba se neće odobriti, a ako se bez odobrenja izvrši, pored kazne po odredbama tačke 5 člana 243 ovog zakona, određena suma novca naplatiće se naknadno srazmerno od svih zadrugara.

5. ⁽¹⁾ Ako se materijalno stanje zadruga rezervnog konjičkog oficira odnosno obveznika konjanika (podoficira, kaplara ili redova), odnosno rezervnog oficira i obveznika koji je raspoređen da vrši službu na svome konju, tako pogorša, da se po odredbama tačke 3 ovog člana više ne može smatrati imućnim i nije u mogućnosti da ispunjava obaveze po odredbama ovog člana zakona, oslobodiće se ove obaveze po podnetoj molbi sa dokazima o pogoršanom stanju, ako i nadležna opština donese u njegovu korist povoljnu odluku po tački 3 ovog člana zakona.

⁽²⁾ Rešenja po ovakvim molbama donosi komandant diviziske oblasti. Oslobodeni može se ili prevesti u drugi rod vojske ili se na njega primenjuje tačka 6 ovog člana zakona, prema potrebi.

6. Ukoliko se pri regrutovanju i upisu u rezervu ne bi moglo naći dovoljno lica iz tačke 1 ovog člana, bilo stoga što takvih imućnih lica nema, bilo što se za ovu službu traži izvesna stručna sposobnost, upisiće se od siromašnijih, a potrebni konji sa opremom za njih popisivaće se u narodu od onih, koji imaju konje i opremu, a nisu obveznici sa svojim konjima, ili im služba u vojnoj sili nije na jahaćim konjima. Ukoliko se ne bi moglo naći jahaćih konja i opreme popisom u narodu, nedostatak daće država.

7. ⁽¹⁾ Imućni rezervni konjički oficiri, obveznici konjanici (podoficiri, kaplari i redovi) i ostali rezervni oficiri i obveznici raspoređeni na službe koje imaju da vrše na svojim konjima, odnosno starešine njihovih zadruga, koji se po tački 3 ovog člana smatraju imućnim i u okolnostima su da mogu da nabave i drže propisnog jahaćeg konja sa opremom, pa to ne učine u određenom roku po odredbama ovog člana

i člana 243 ovog zakona, kazniće se u miru zatvorom od 1—30 dana ili odgovarajućom novčanom kaznom (računajući za jedan dan zatvora 100 dinara) u korist Remontsko-komorskog fonda, a pored toga izvršiće se i naplata određene sume za konja i pribor po propisu tačke 2 ovog člana zakona.

⁽²⁾ Kazne izriče nadležni komandant diviziske oblasti.

⁽³⁾ Protiv izrečene kazne kažnjeni se može žaliti u roku od 15 dana, od dana saopštenja rešenja, Ministru vojske i mornarice, čije je rešenje izvršno.

(Vidi: član 53 — deoba zadruga; član 240, 242 i 243 ovog zak.)

B. Za artileriju.

Član 235.

1. Stoku za artileriju: jahaću, tegleću i tovarnu, sa pripadajućom opremom, kao i traktore, delom daje država, a delom se popisuje u narodu gde se nađe.

2. ⁽¹⁾ Opremu državnih jahaćih konja, celokupnu opremu za vuču topova, kara i ostalih specijalnih državnih vozova, kao i specijalnu opremu tovarne stoke, koja se oprema ne može naći u narodu, nabavlja država iz Remontsko-komorskog fonda, redovnih budžetskih sredstava i vanrednih kredita.

⁽²⁾ Sva ostala oprema za jahaću, tegleću i tovarnu stoku uzima se popisom u narodu, gde se i koliko nađe, a nedostatak nabavlja država.

⁽³⁾ Koju će i kakvu od napred izložene opreme dati država, a koja će se uzimati popisom u narodu, propisuje se odnosnim uredbama o ratnoj opremi i pravilima.

3. ⁽¹⁾ Za popunu i osiguranje vojne sile krupnijom i boljom rasom konja kupovaće se, po potrebi, dobra pasmina iz zemlje, pa će se obrazovati naročiti vojno-konjski depo-i ili ergelski zavodi.

⁽²⁾ Uređenje ovih depo-a ili zavoda propisaće se uredbom.

(³) Pored toga, ustupaće se, po potrebi, narodu državne kobile na upotrebu, čuvanje i priplod, po pravilniku koji propisuje Ministar vojske i mornarice.

(Vidi: član 238 i 240 ovog zakona.)

V. Za komoru.

Član 236.

(¹) Svu komorsku stoku i ostala prenosna sredstva na suvu, vodi i u vazduhu, kao i opremu jahaće, tegleće i tovarne stoke; sve vrste stočnih vozova sa opremom; sve vrste mehaničkih i motornih vozova sa opremom; bicikle i motorcikle sa opremom; motorne čamce i ostala plovna sredstva; aeroplane sa opremom i t. d., daju za potrebe vojne sile ona lica, imanja i preduzeća u zemlji koja ih imaju, pa bilo da podleže ili da ne podleže obavezi služenja u ma kojoj kategoriji vojne sile.

(²) Nedostatak napred označene stoke i prenosnih sredstava za potrebe vojne sile nabavlja država.

(Vidi: član 238 i 240 ovog zakona.)

Član 237.

(¹) Železnice, parobrodska društva i vlasnici brodova i plovnih sredstava dužni su, u slučaju potrebe, da stave na raspoloženje vojsci i mornarici sve svoje objekte, a za ovo dobijaju naknadu prema odeljku VI ovog zakona.

(²) Bliže odredbe o ovome propisuju se Kraljevom uredbom.

(Vidi: član 238 ovog zakona.)

Član 238.

Sva ona lica, koja po članovima: 235, 236 i 237 ovog zakona daju stoku i prenosna sredstva u naturi, ako podleže službi u vojnoj sili a pri tom: nisu služila u kadru ili su okategorisana za neboračke službe, ili su služila skraćeni rok, upisuju se i raspoređuju

sa svojom stokom i prenosnim sredstvima po komorskim jedinicama. Pored ovih, raspoređuju se sa svojom stokom i prenosnim sredstvima i obveznici koji su otslužili pun rok službe u kadru, a koji su iz zadruga sa više boraca, i to po jedan na svaka tri borca iz zadruge raspoređuje se za teraoca odnosno rukovaoca sa svojom stokom i prenosnim sredstvima, bez obzira u kome je rodu vojske dotični otslužio svoj rok službe u kadru.

Član 239.

(¹) Sopstvenici motornih vozova, plovnih i vazduhoplovnih sredstava, koji su vični rukovanju istim a obveznici su neborci, određuju se na službe sa svojim voznim sredstvom. Ako sopstvenik nije vičan rukovanju sa svojim voznim sredstvom, tada se određuje njegov šofer, mehaničar ili uopšte njegov nameštenik, ako je ovaj vojni obveznik, a sposoban je za rukovanje dotičnim sredstvom.

(²) Od ovog se izuzimaju lica sa naročitom spremom, koja su kao takva raspoređena na druge službe.

Član 240.

(¹) Stoka i prenosna sredstva uzimaće se od svih lica po članovima: 234 i 235 ovog zakona, kao i od imanja i preduzeća po članu 236 ovog zakona, bez obzira kojoj kategoriji vojske i mornarice sopstvenik pripada, pa će se najboljim najpre popuniti Operativna, potom Rezervna vojska. Davaoci stoke odnosno prenosnih sredstava, ako su sa njima lično upisani, oslobodavaju se da lično u mirno vreme teraju, odnosno voze, već mesto sebe mogu sa stokom i prenosnim sredstvima slati svoga rodaka, slugu ili ma koga pouzdanog, koji bi bio sposoban za tu službu.

(²) Ovo ne vredi za slučaj mobilizacije i rata. Tada su svi upisani obveznici dužni lično da služe sa svojom stokom i prenosnim sredstvima u jedinicama Operativne ili Rezervne vojske u koje su raspoređeni i bez obzira na godine života.

Član 241.

Ako lica, koja daju stoku, ne služe sa ovom, niti su upisana sa svojom stokom i prenosnim sredstvima, bilo stoga što po svom položaju ili po naročitoj spremi zauzimaju kakav drugi položaj u vojsci i mornarici, ili su privremeno, prema svom redovnom građanskom položaju, oslobođena od ličnog služenja u vojsci i mornarici, ili su najzad prešla godine obaveze služenja u narodnoj vojnoj sili, — onda će za vozara, konjovodca ili rukovaoca uz njihovu stoku i prenosna sredstva određivati drugo lice, prvenstveno od njihove rodbine s tim, da ovi budu iz iste opštine iz koje su davaoci. U slučajevima gde to apsolutno nije moguće, s toga, što je u dotičnoj opštini brojno stanje stoke i prenosnih sredstava mnogo veće od brojnog stanja ljudstva, onda se za teraoce odnosno rukovaoce određuju lica iz najbližih opština.

IV Remontsko-komorski fond.

Član 242.

1. Za čuvanje i rukovanje novcem, koji se dobija za nabavku stoke, pribora i prenosnih sredstava po odredbama ovog zakona i naročitom dotacijom iz redovnog budžeta, postoji pri Ministarstvu vojske i mornarice »Remontsko-komorski fond«, sa naročitom svojom upravom, koja se naziva »Uprava Remontsko-komorskog fonda«. Ova rukuje i odgovorna je za imovinu ovog fonda, kao i za to, da se ona troši samo na svrhu ovim zakonom namenjenju.

2. Novac ovog fonda troši se isključivo za nabavku nedostajuće stoke, pribora i prenosnih sredstava po odredbama ovog zakona, za njihovo održavanje u ispravnom stanju, kao i za davanje naknada za uzetu stoku i prenosna sredstva za službu u vojnoj sili.

3. U Remontsko-komorski fond po ovom zakonu ulazi i sav do sada prikupljeni novac za ovu svrhu

po odredbama ranijeg zakona, a koji se nalazi u istom fondu.

4. Sve ostalo o ovom fondu propisuje se uredbom.
(Vidi: član 234 ovog zakona.)

V Popis i upis stoke i prenosnih sredstava i držanje smotre.

Član 243.

1. Da bi se prema dosadašnjim odredbama ovog zakona, sva stoka i prenosna sredstva u zemlji, koja se nalaze na licu mesta, mogla popisati, pregledati i prema odgovarajućim uslovima rasporediti, kao i da bi se popisano i potrebno stanje moglo i dalje stalno održavati, vršiće se, prema potrebi, u celoj zemlji ili na pojedinim delovima državne teritorije, svake godine, periodično ili kad bude potrebno, a u podesno vreme, vojnička smotra, uz sudelovanje opštinskih i policiskih vlasti, ili nad svom stokom i prenosnim sredstvima, ili samo nad izvesnom kategorijom stoke i prenosnih sredstava koja se u zemlji nalaze. Od ovog pregleda izuzeta su samo stoka i prenosna sredstva iz tačke 1 člana 233 ovog zakona.

2. ⁽¹⁾ Ko na ovaj način bude upisan, bilo da lično sa svojom stokom i prenosnim sredstvima služi, bilo da je inače daje za vojsku i mornaricu, dužan će biti da upisanu stoku i prenosna sredstva čuva i održava svagda u ispravnom stanju, tako da se na određenu mu vojnu službu može u svako doba upotrebiti.

⁽²⁾ U slučajevima kada sopstvenik ma iz kojih razloga ostane bez stoke ili prenosnih sredstava, kao i prilikom ponovne nabavke, dužan je da odmah, a najdalje u roku od 15 dana od kad je nastupila promena izvesti o tome svoju opštinsku vlast, radi njene dalje nadležnosti.

⁽³⁾ Sopstvenik, koji ma iz kojih razloga ne može više da nabavi i drži stoku ili prenosna sredstva, dužan je takođe u roku od 15 dana, od dana kad je

nastupila promena, izvestiti svoju opštinsku vlast, koja će dalje postupiti po odredbama odnosnih pravila. Ovo ne važi za imućne rezervne konjičke oficire i obveznike konjanike (podoficire, kaplare i redove) u pogledu jahaćih konja sa opremom, koje oni, shodno čl. 234 ovog zakona, obavezno moraju imati za njihovu službu u vojnoj sili.

3. (1) Rezervni konjički oficiri i obveznici konjanici (podoficiri, kaplari i redovi) mogu takođe svoje konje prodavati i menjati, ali u svakom slučaju: otuđivanja, onesposobljenja ili uginuća grla, odnosno upropašćenja opreme, dužni su da u roku od tri meseca od dana kad je nastupila promena, nabave drugo grlo i sa opremom privedu nadležnoj opštinskoj vlasti na pregled i dalji postupak.

(2) Ako rezervni konjički oficir i obveznik konjanik (podoficir, kaplar ili redov), ma iz kojih razloga, nije više u mogućnosti da nabavi i drži propisnog jahaćeg konja i opremu, dužan je da o tome, u roku od 15 dana od dana kad je nastupila promena, izvesti svoju opštinsku vlast, koja dalje postupi po odredbama tačke 5 člana 234 ovog zakona.

(3) Odredbe prvog i drugog stava ove tačke važe i za ostale rezervne oficire i obveznike koji su raspoređeni da vrše službu na svome konju i obavezni su po ovom zakonu da ga imaju.

4. Da bi se osiguralo tačno i trajno vođenje evidencije stoke i prenosnih sredstava, sopstvenik je dužan: da o svakoj promeni koja bude nastupila kod njegove stoke i prenosnih sredstava, i to: u pogledu povećanja brojnog stanja (kupovinom, oždrebljenjem ili makar kojim drugim načinom), kao i u pogledu smanjivanja brojnog stanja (prodajom, uginućem, upropašćenjem ili makar kojim drugim načinom), a tako isto i o svakoj zameni, izvesti odmah, a najdalje u roku od 15 dana od dana kad je nastupila promena, svoju opštinsku vlast, koja dalje postupi po odredbama ovog zakona i odnosnih pravila.

5. (1) Sopstvenik koji svaku promenu koja je nastupila kod njegove stoke i prenosnih sredstava po napred izloženome, ne prijavi nadležnoj opštinskoj vlasti odmah, a najdalje u roku od 15 dana od dana kad je nastupila promena, pa se za to ne opravda punovažnim dokazima, biće kažnjen u miru zatvorom od 1—30 dana ili odgovarajućom novčanom kaznom (računajući za jedan dan zatvora 100 dinara) u korist Remontsko-komorskog fonda.

(2) Isto tako podleži kazni po prethodnom stavu i sopstvenik ili određeni teralac-rukovalac, odnosno starešina zadruga, koji na poziv vojnih vlasti ne dođe ili ne dovede u određeno vreme i na određeno mesto stoku i prenosna sredstva; koji ošteti ili izgubi isprave primljene za stoku i prenosna sredstva i uopšte koji ne vrši svoje dužnosti i radi protivno odredbama ovog zakona i odnosnih pravila i propisa, pa se za to ne opravda punovažnim dokazima.

(3) Opštinske vlasti takođe su odgovorne i podleže napred označenoj kazni, ako naređenja vojnih vlasti ne izvršuju na vreme ili nikako i ako uopšte pokažu nehat u vršenju svojih dužnosti po odredbama ovog zakona i pravila, koja se odnose na popis i vođenje evidencije stoke i prenosnih sredstava, pa se za to ne opravdaju.

(4) Ove kazne izriču komandanti diviziskih oblasti.

(5) Protiv izrečene kazne kažnjeni se može, u roku od 15 dana po saopštenju rešenja, žaliti redovnim putem Ministru vojske i mornarice, čije je rešenje izvršno.

(6) Odgovorni organi policiskih i drugih vlasti, koji pokažu nehat u vršenju dužnosti po odredbama ovog zakona i odnosnog pravila, pa se za to ne opravdaju, biće kažnjeni disciplinski novčanom kaznom po zakonu o činovnicima, takođe u korist Remontsko-komorskog fonda. Kazne izriče nadležni ministar, kome se radi toga dostavlja predmet krivice.

6. Kad se naredi: pripravno stanje ili mobilizacija, popis ili smotra po tački 1 ovog člana, ili poziv

na vežbu, niko ne sme svoju stoku i prenosna sredstva otuđivati.

7. ⁽¹⁾ Ostala stoka i prenosna sredstva, koja se na ovom pregledu nađu sposobna za službu u vojsci i mornarici, a ne budu uzeta i raspoređena na službu u narodnoj vojnoj sili, upisaće se i voditi po spiskovima i stajati na raspoloženju za eventualnu upotrebu.

⁽²⁾ Sopstvenici ove stoke i prenosnih sredstava mogu ih po volji otuđivati, no ako posle tri meseca ne nabave drugu stoku, odnosno prenosna sredstva, i uopšte ne nameravaju ih više držati, dužni su o tome izvestiti svoju opštinsku vlast, a ova vojnu, te da se iz spiskova izbrišu.

8. Bliže odredbe i detaljan postupak po svemu napred izloženom propisuje Ministar vojske i mornarice. (Vidi: član 56, 233 i 234 ovog zakona.)

VI Naknade za poslugu stokom i prenosnim sredstvima.

Član 244.

U redovnom i pripravnom stanju, za potrebe vojne sile, može se uzimati na poslugu stoka i prenosna sredstva od svih onih koji ih imaju na licu i bez obzira da li su obveznici-davaoci ovih ili nisu. Za ovu poslugu država daje naknadu sopstvenicima. Naknada se određuje po danima, a veličinu naknade određuje Ministar vojske i mornarice, u granicama budžeta i u saglasnosti sa Ministarskim savetom.

(Vidi: član 253 ovog zakona.)

Član 245.

⁽¹⁾ U redovnom i pripravnom stanju, prilikom davanja stoke i prenosnih sredstava na poslugu vojske i mornarice, kao i prilikom pozivanja na vežbu uzimanje od sopstvenika vrši se po komisiskoj proceni. U komisiju ulazi i pretstavnik dotične opštine ili jedan od prisutnih davalaca, zajednički za svu dovedenu stoku.

⁽²⁾ Bliže odredbe o ovome, kao i postupak propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 246.

⁽¹⁾ Ako se pri službenoj upotrebi u vojsci i mornarici stoka, voz ili ma koje uzeto sredstvo upropasti, odnosno onesposobi, država nadoknađuje sopstveniku štetu po proceni.

⁽²⁾ Način isplate naknade propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 247.

U mobilnom i ratnom stanju za uzetu stoku i ostala prenosna sredstva, država plaća naknadu sopstvenicima iz Remontsko-komorskog fonda, po komisiskoj proceni, počev prvo sa najsiromašnijim obveznicima i onima kojima je ona jedini izvor izdržavanja. Ako se isplata za uzetu stoku i prenosna sredstva ne bi mogla izvršiti iz redovnih, platiće se iz vanrednih kredita, koji se za to budu odobrili, ili će se isplata izvršiti posle rata.

VII Naknada štete pričinjene od strane vojske.

Član 248.

⁽¹⁾ U redovnom, pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, za pričinjenu štetu po službenoj potrebi privatnim imanjima u zemlji država daje sopstvenicima istih naknadu u novcu po komisiskoj proceni.

⁽²⁾ Sve ostalo što se odnosi na ove naknade, kao i postupak za izvršenje, propisuje Ministar vojske i mornarice.

SEDMI DEO

Vežbanja i manevri.

Član 249.

Delovi vojske i mornarice mogu se pozivati na vežbanja svake godine, a prema odredbama ovog zakona.

Član 250.

(¹) Rezervni oficiri, rezervni vojni činovnici i obveznici vojske i mornarice mogu se pozivati na vežbanja svake godine i to:

a) Za vreme dok su raspoređeni na službe u Operativnoj vojsci i Operativnoj mornarici do 4 nedelje godišnje; i

b) Za vreme dok su raspoređeni na službe u Rezervnoj vojsci i Rezervnoj mornarici do 2 nedelje godišnje.

(²) Ograničenja pod a) i b) ne odnose se na one koji se po svojoj molbi pozivaju na vežbu radi spremne za polaganje ispita kao i radi pripreme za prelaz u aktivnu službu u vojsci i mornarici. Trajanje vežbe u takvim slučajevima određuje Ministar vojske i mornarice prema službenoj potrebi i budžetskim sredstvima.

Član 251.

Nastavno, školsko osoblje, kao i đaci koji su odslužili đачki rok u kadru, pozivaće se na vežbanja za vreme školskog odmora ako naročita potreba ne bude zahtevala da se ovo vrši i u koje drugo vreme.

Član 252.

(Dopunjen sa § 124 tač. 34 fin. zak. za 1939/40 god.)

Kad se pojavi hitna potreba, Ministar vojske i mornarice, u saglasnosti sa Ministarskim savetom, može zadržati na vežbanju i vojnike po odsluženju obaveznog roka u stalnom kadru, kao i rezervne oficire, rezervne vojne činovnike i obveznike pozvati na vežbanje, preko vremena određenog za vežbanje. I tako isto, ministar vojske i mornarice može preduzeti i sve druge mere, koje se pokažu kao potrebne.

Član 253.

(¹) Obveznici sa svojom stokom ili prenosnim sredstvima i teraoci sa popisanom stokom i prenos-

nim sredstvima, kada je to potrebno, mogu se pozivati na vežbu. Za ovako pozvatu stoku i prenosna sredstva na vežbu ne plaća se naknada po članu 244 ovog zakona.

(²) Vreme trajanja ovih vežbanja isto je kao i za obveznike dotične kategorije vojske.

Član 254.

Troškovi oko upućivanja na vežbanja: rezervnih oficira, rezervnih vojnih činovnika, obveznika, stoke i prenosnih sredstava kao i pri otpuštanju sa ovih, snose se po članu 55 ovog zakona.

Član 255.

Pozivanje na vežbanje rezervnih oficira, rezervnih vojnih činovnika, obveznika i komore, vrši se Kraljevim Ukazom, na predlog Ministra vojske i mornarice.

OSMI DEO.

Prinadležnosti.

Član 256.

Prinadležnosti oficira, vojnih činovnika, podoficira, muzičara, kaplara, redova i mornara ove su:

1. Plata; i
2. Dodaci.

Član 257.

Ministar vojske i mornarice ima mesečnu platu i lični dodatak na skupoću po zakonu o činovnicima, a kao oficir zadržava pravo na prijem: dodatka na momka, dodatka na konja i na drva.

Član 258.

Vojvoda ima mesečnu platu u iznosu 9000 dinara, lični dodatak na skupoću u 2000 dinara mesečno i dodatke: na momka, na konja i na drva.

Plata.

Član 259.

Mesečne plate oficira i vojnih činovnika su ove:

Čin	Plata	Plata sa periodskim povišicama			
		1	2	3	4
Armiski đeneral i admiral	4000				
Diviziski đeneral i vice-admiral	3500	3750			
Brigadni đeneral, kontra-admiral, inženjer-đeneral i viši vojni činovnik I klase	3000	3250			
Pukovnik, kapetan bojnog broda i viši vojni činovnik II klase	2550	2700	2850	3000	
Potpukovnik, kapetan fregate i viši vojni činovnik III klase	1750	1950	2150	2350	2550
Major, kapetan korvete i viši vojni činovnik IV klase	1450	1550	1650	1750	
Kapetan I klase, poručnik bojnog broda I klase i niži vojni činovnik I klase	1150	1250	1350	1450	
Kapetan II klase, poručnik bojnog broda II klase i niži vojni činovnik II klase	910	970	1030	1090	1150
Poručnik, poručnik fregate i niži vojni činovnik III klase	730	790	850	910	
Potporučnik, poručnik korvete i niži vojni činovnik IV klase	575	625	675	730	

(Vidi: član 262, 269, 301 i 384 ovog zakona.)

Član 260.

(Izmenjen sa § 51 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Mesečne plate podoficira vojske i mornarice su ove:*

Čin	Plata	Plata sa periodskim povišicama		
		1	2	3
Vodnik I klase	825	905	985	1065
Vodnik II klase	700	750	825	
Vodnik III klase	600	650	700	
Narednik I klase	500	550	600	
Narednik II klase	400	450	500	
Podnarednik I klase	340	370	400	
Podnarednik II klase	280	310	340	

* Napomena — Prema članu 399g ovog zakona, plate po ovom članu imaju teći od 1 aprila 1941 godine, a dotle se imaju isplaćivati po dosadašnjoj tablici i to:

Čin	Plata	Plata sa periodskim povišicama			
		1	2	3	4
Narednik vodnik I klase	825	875	925	975	1065
Narednik vodnik II klase	675	725	775	825	
Narednik vodnik III klase	575	625	675		
Narednik	360	400	440	480	
Podnarednik	280	320	360		

Član 261.

Mesečne plate muzičara su ove:

K l a s a	Plata	Plata sa periodskim povišicama			
		1	2	3	4
Viši muzičar I klase	720	760	800	840	880
Viši muzičar II klase	600	640	680	720	
Viši muzičar III klase	480	520	560	600	
Niži muzičar I klase	320	360	400	440	480
Niži muzičar II klase	240	280	320		
Niži muzičar III klase	120				

(Vidi: član 262, 264, 301, 325 i 384 ovog zakona.)

Član 262.

(¹) Periodske povišice plata, predviđene u članu 259, članu 260 i članu 261 ovog zakona, dobijaju se posle svake tri godine efektivne službe provedene u dotičnom činu — klasi, a diviziski đeneral — vice admiral, brigadni đeneral — kontra admiral — inženjer-đeneral i viši vojni činovnik I klase dobijaju prvu periodsku povišicu posle pet godina efektivne službe provedene u dotičnom činu — klasi.

(²) Periodske povišice u činu — klasi određuju se po službenoj dužnosti.

(Vidi: član 301 i 384 ovog zakona.)

Član 263.

(Izmenjen sa § 124 tač. 29 pod 3 fin. zak. za 1939/40 god.)

(¹) Redov, odnosno mornar, kaplar i podnarednik na otsluženju kadrovskog roka primaju mesečnu platu i to:

Redov i mornar 10 dinara

Redov u vazduhoplovstvu i mornar u mornarici posle 18 meseci službe u kadru 20 dinara

Kaplar na obaveznom roku 30 dinara

Kaplar u vazduhoplovstvu i mornarici posle 18 meseci službe u kadru 40 dinara

Kaplar na ponovnom roku 50 dinara

Podnarednik na obaveznom roku . . 120 dinara

(²) Podnarednik iz trupe na ponovnim rokovima prima platu po članu 260 zakona, bez prava periodske povišice.

Član 264.

(¹) Pitomci vojnih škola imaju ovu mesečnu platu:

1. Vojne Akademije, Pomorske Vojne Akademije i Intendantske Akademije:

Redov i kaplar 30 dinara,

Podnarednik 45 dinara,

Narednik 60 dinara.

Pitomci pripremno kursa Vojne Akademije primaju platu kao redovi i kaplari redovnog kursa.*

2. Podoficirskih škola vojske i mornarice, sanitetske, veterinarske, potkivačke, muzičke i drugih škola ranga ovih, dok su u školi, imaju mesečnu platu u iznosu 10 dinara bez obzira na čin.

(²) Po svršetku škole primaju platu kao podnarednici po članu 260 odnosno kao muzičari III klase

* N a p o m e n a. — Pripremni kurs ukinut uredbom o Vojnoj Akademiji ĐBroj 22643 od 3. novembra 1933 god. — služ. voj. list str. 1675.

po članu 261 ovog zakona od prvog dana narednog meseca po stupanju na službu kod jedinica i ustanova vojske i mornarice kod kojih budu raspoređeni.

(³) Vreme provedeno u školi u činu podnarednika računa se u rok za sticanje prava na periodske povišice iz člana 260 ovog zakona. Za muzičare računa se vreme za periodske povišice od dana unapređenja u II nižu klasu.

(Vidi: član 265 ovog zakona.)

Član 265.

(¹) Pitomci vojnih škola iz tačke 1 i 2 člana 264 ovog zakona, koji su u škole stupili iz stalnog kadra sa platom većom od napred propisane za pitomce vojnih škola, zadržavaju dotadašnju svoju platu, dok ne steknu pravo na veću platu po odredbama ovog zakona.

(²) Pitomci vojnih škola iz tačke 1 i 2 člana 264 ovog zakona, koji budu otpušteni iz škole pre završetka iste, pa upućeni u trupu na otsluženje punog obaveznog roka, odnosno na otsluženje obaveznog vremena prema uredbi o ustrojstvu dotične škole, primaju za sve to vreme platu koji su i u školi imali. Kao podoficiri, na platu po odredbama člana 260 ovog zakona imaju pravo tek posle otsluženog obaveznog vremena (koje su u školi proveli), i to ako se budu javili i bude im odobren dalji ostanak u kadru radi napredovanja.

Član 266.

Pitomci vojno-zanatliskih škola, za vreme trajanja škole, imaju mesečnu platu:

Pitomci	I godine		15 dinara
Pitomci	II godine		30 dinara
Pitomci	III godine		45 dinara

Pitomci	IV godine		60 dinara
Pitomci	V godine		75 dinara
Pitomci	VI godine		90 dinara

Član 267.

Daci za sve vreme služenja obaveznog dačkog roka po članu 49 ovog zakona, bez obzira na čin, imaju mesečnu platu 10 dinara.

Član 268.

Licima vojnog i građanskog reda, izabranim za pitomce ministarstva vojske i mornarice na strani, kao i vojnim izaslanicima i ostalim oficirima, činovnicima i službenicima vojnog i građanskog reda, upućenim po službenoj potrebi u inostranstvo, određuje dnevnice, odnosno specijalne prinadležnosti za izdržavanje i školovanje, Ministarski savet na predlog Ministra vojske i mornarice, a u saglasnosti sa Ministrom finansija. Specijalne prinadležnosti pitomaca ministarstva vojske i mornarice na našim univerzitetima u zemlji određuje Ministar vojske i mornarice.

Član 269.

(Izmenjen sa § 1 uredbe MSBroj 928/40 god.)

(¹) Rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici u vojsci i mornarici, kada su na vežbi i uopšte na službi u vojsci i mornarici u redovnom, pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, imaju za to vreme sledeće mesečne prinadležnosti: platu, položajni dodatak i lični dodatak na skupoću po odredbama člana 259, 271, 272 i 274 ovog zakona kao i aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici istog čina odnosno klase. Plata sa periodskim povišicama i položajni dodatak raču-

na im se prema vremenu provedenom u činu odnosno u klasi u kojima su, računajući od dana ukaza.

(²) Rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, koji su aktivni državni ili samoupravni činovnici i službenici, penzioneri i uopšte oni koji uživaju ma kakvu pomoć od države ili samoupravnih tela, ako su njihove odnosne prinadležnosti, penzije ili pomoći — plata, položajni dodatak i lični dodatak na skupoću kod činovnika i službenika, penzija i lični dodatak na skupoću kod penzionera i ukupna pomoć kod ostalih — manje od opredeljenih prinadležnosti u prednjem stavu, dobijaju od vojne sile samo razliku između odnosnih svojih prinadležnosti, penzije ili pomoći i prinadležnosti opredeljenih im po prethodnom stavu. Ako su im pak njihove odnosne prinadležnosti, penzije ili pomoći veće od ovde opredeljenih im prinadležnosti kao rezervnim oficirima i vojnim činovnicima, onda zadržavaju dotadanje svoje prinadležnosti.

(³) Prinadležnosti rezervnim oficirima i rezervnim vojnim činovnicima po ovome članu zakona pripadaju od dana polaska od kuće na vežbu, odnosno na službu, pa do povratka kući po svršenoj vežbi, odnosno razrešenju od službe.*

(⁴) Odredbe ovog člana ne važe za rezervne oficire upotrebljene za službe aktivnih oficira u graničnoj trupi, ni za rezervne oficire na pripremi i usavršavanju za prelaz u žandarmerisku struku, pošto su njihove prinadležnosti opredeljene odnosnim zakonima.

(⁵) Oficiri iz člana 115 ovog zakona, koji budu pozvani na službu u vojsci i mornarici, primaju za

* Napomena. — Po § 3 iste uredbe »pravo na ove prinadležnosti pripada počev od 1 jula 1940 godine.«

to vreme one prinadležnosti, koje bi im pripadale da su u svoje vreme prevedeni u rezervu.

(⁶) Za vojne sveštenike u rezervi prinadležnosti se opredeljuju kao i za odgovarajuće klase rezervnih vojnih činovnika shodno članu 226 tač. 3 drugi stav ovog zakona.

Član 270.

(Izmenjen i dopunjen sa § 2 uredbe MSBroj 928/40 god.)

(¹) Rezervni podoficiri, kaplari, mornari i obveznici za vreme vežbe u miru, a tako isto i za vreme trajanja rata, ne dobijaju ni platu ni ostale dodatke predviđene za aktivne podoficire. Za vreme rata, tako isto ne će imati nikakvu platu kaplari, redovi i mornari stalnog kadra, ako ih je rat zatekao na otsluženju obaveznog roka.

(²) Svima licima iz prethodnog stava i to: rezervnim podoficirima, kaplarima, mornarima i obveznicima, kao i kaplarima, redovima i mornarima stalnog kadra koje mobilno ili ratno stanje zatekne na otsluženju obaveznog roka ili koji budu pozvani u kadar, pripada u mobilnom i ratnom stanju ratni dodatak u novcu, čiju veličinu određuje ministarski savet na predlog ministra vojske i mornarice.

(³) Ovaj ratni dodatak služi za održavanje odela i sprema u ispravnosti, kao i za podmirenje drugih ličnih potreba u mobilnom i ratnom stanju, pored sredstava i materijala koje dobijaju u naturi.

Dodaci.

Položajni dodatak.

Član 271.

Položajni dodatak pripada svima aktivnim oficirima vojske i mornarice i to u ovom mesečnom iznosu:

Položajni dodatak oficira:

Čin		Svega dinara
Armiskom đeneralu i admiralu		3500
Diviziskom đeneralu i vice-admiralu	Posle 5 god. službe u činu diviziškog đenerala — vice-admirala	3100
	Do 5 god. službe u činu diviziškog đenerala — vice-admirala	2700
Brigadnom đeneralu, kontra-admiralu i inženjer-đeneralu	Posle 5 godina službe u činu brigadnog đenerala — kontra-admirala — inženjer-đenerala	2120
	Do 5 godina službe u činu brigadnog đenerala — kontra-admirala — inženjer-đenerala	1720
Pukovniku i kapetanu bojnog broda	Posle 9 god. službe u činu pukovnika — kapetana bojnog broda	1520
	Do 9 godina službe u činu pukovnika — kapetana bojnog broda	1420
Potpukovniku i kapetanu fregate	Posle 9 god. službe u činu potpukovnika — kapetana fregate	1320
	Do 9 god. službe u činu potpukovnika — kapetana fregate	920
Majoru i kapetanu korvete	Posle 5 godina službe u činu majora — kapetana korvete	800
	Do 5 godina službe u činu majora — kapetana korvete	700
Kapetanu I klase i poručniku bojnog broda I klase	Posle 9 god. službe u činu kapetana I kl. — poručnika bojnog broda I kl.	650
	Do 9 god. službe u činu kapetana I kl. — poručnika bojnog broda I kl.	500
Kapetanu II kl. i poručniku bojnog broda II kl.		500
Poručniku i poručniku fregate		400
Potporučniku i poručniku korvete		400

Član 272.

Položajni dodatak aktivnim vojnim činovnicima pripada u ovom mesečnom iznosu:

Klasa		Svega dinara
Višem vojnom činovniku I klase	Posle 5 godina službe u I klasi višeg vojnog činovnika	2120
	Do 5 godina službe u I klasi višeg vojnog činovnika	1720
Višem vojnom činovniku II klase	Posle 9 god. službe u II klasi višeg vojnog činovnika	1520
	Do 9 god. službe u II klasi višeg vojnog činovnika	1420
Višem vojnom činovniku III klase	Posle 9 god. službe u III klasi višeg vojnog činovnika	1320
	Do 9 god. službe u III klasi višeg vojnog činovnika	920
Višem vojnom činovniku IV klase	Posle 5 god. službe u IV klasi višeg vojnog činovnika	800
	Do 5 god. službe u IV klasi višeg vojnog činovnika	700
Nižem vojnom činovniku I klase	Posle 9 god. službe u I klasi nižeg vojnog činovnika	650
	Do 9 godina službe u I klasi nižeg vojnog činovnika	500
Nižem vojnom činovniku II klase		500
Nižem vojnom činovniku III klase		400
Nižem vojnom činovniku IV klase		300

Specijalni vojni dodatak

Član 273.

Specijalni vojni dodatak pripada svima aktivnim oficirima vojske i mornarice u mesečnom iznosu i to:

1. Svima đeneralima — admiralima, pukovnicima — kapetanima bojnog broda i potpukovnicima — kapetanima fregate, po 800 dinara;
2. Majorima — kapetanima korvete, po 500 din; i
3. Svima ostalim nižim oficirima po 400 dinara.

Lični dodatak.

Član 274.

(Izmenjen sa uredbom Broj 37500/I—1935 god. i njenim izmenama MSBroj 792/37 god.)

Aktivnim oficirima i aktivnim vojnim činovnicima vojske i mornarice pripada mesečni lični dodatak po ovoj tablici:

Č i n	Sa periodskom povišicom	Razred skupoće		
		I	II	III
		dinara		
Brigadni đeneral, kontra-admiral, inženjer-đeneral i viši vojni činovnik I klase	1	100	—	—
	—	220	—	—
Pukovnik, kapetan bojnog broda i viši vojni činovnik II klase		340	100	—
Potpukovnik, kapetan fregate i viši vojni činovnik III klase		600	350	250
Major, kapetan korvete i viši vojni činovnik IV klase		650	400	300
Kapetan I klase, poručnik bojnog broda I klase i niži vojni činovnik I klase		700	450	350
Kapetan II klase, poručnik bojnog broda II klase i niži vojni činovnik II klase		750	500	400
Poručnik, poručnik fregate, niži vojni činovnik III klase, potporučnik, poručnik korvete i niži vojni činovnik IV klase		775	525	425

Vidi: član 284 i 321 ovog zakona.)

Član 275.

(Izmenjen sa § 94 stav prvi fin. zak. za 1937/38 god.)

(¹) U prvi razred skupoće ulazi Beograd sa Zemunom, Zagreb, Ljubljana, Novi Sad, Sarajevo, Split, Sušak, Skoplje, Niš, Cetinje, Dubrovnik i Banja Luka.

(²) U drugi razred skupoće ulaze sva mesta u kojima je sedište sreskog načelstva.

(³) U treći razred skupoće ulaze sva ostala mesta.

Član 276.

(Izmenjen sa § 52 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Aktivnim podoficirima i aktivnim muzičarima vojske i mornarice pripada mesečni dodatak na skupoću, po ovoj tablici:*

Čin — Klasa	Ženjen, udovac i razveden sa decom			Neženjen, udovac i razveden bez dece
	I	II	III	
	Razred skupoće			Bez obzira na razred skupoće
Vodniku I klase	500	350	300	180
Vodniku II i III klase i višem muzičaru I, II i III klase	460	320	280	180
Naredniku I i II klase i nižem muzičaru I klase	420	300	265	180
Podnaredniku I i II klase i nižem muzičaru II klase	—	—	—	90
Nižem muzičaru III klase	—	—	—	30

(²) Pitomci vojnih škola, bez obzira na čin, nemaju pravo na ovaj dodatak.

* Napomena. — Prema članu 399g ovog zakona, dodatak na skupoću po ovom članu ima teći od 1 aprila 1941 godine, a dotle se ima isplaćivati po dosadašnjoj tablici i to:

Čin — Klasa	Lični dodatak na skupoću	
	ženjen	neženjen
Naredniku vodniku I klase	305	180
Naredniku vodniku II i III klase i višem muzičaru I, II i III klase	280	180
Naredniku i nižem muzičaru I klase	265	180
Podnaredniku i nižem muzičaru II klase	175	90
Nižem muzičaru III klase	—	30

Dodatak na momka i drva.

Član 277.

(¹) Aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici, bez razlike čina ili klase, imaju dodatak na momka po 50 dinara mesečno. Pored toga aktivni oficiri imaju 27 kubnih metara i 250 kubnih desimetara a aktivni vojni činovnici 18 kubnih metara drva godišnje.

(²) Rezervnim oficirima, koji budu upotrebljeni u mirno doba, stalno ili privremeno, na službe aktivnih oficira kod vojske i mornarice, pripadaju ovi dodaci kao i aktivnim oficirima. Ostalim rezervnim oficirima i rezervnim vojnim činovnicima ne pripadaju ovi dodaci ni u mirno doba, za vreme izdržavanje vežbe, ni u mobilno i ratno doba.

Član 278.

Oženjeni aktivni podoficiri i aktivni muzičari imaju po 12 kubnih metara drva na godinu. Ova količina drva pripada i onim oženjenim aktivnim podoficirima i oženjenim aktivnim muzičarima, koji su zakonskim putem od žene odvojeni, ako imaju bar jedno zakonito ili pozakonjeno dete pod svojim staranjem, kao i podoficirima i muzičarima udovcima, ako imaju zakonitu ili pozakonjenu decu na koju primaju lični dodatak na skupoću.

Dodatak na odelo.

Član 279.

Dodatak na odelo pripada svima aktivnim oficirima Kraljeve Garde, kao i vojnim kapelnicima Kraljeve Garde, dok su na službi u Kraljevoj Gardi i obavezni da nose propisanu odeću za oficire Kraljeve Garde bez obzira na čin — klasu in položaj, po 500 dinara mesečno.

(Vidi: član 383 ovog zakona.)

Član 280.

Rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici i penzionisani oficiri i penzionisani vojni činovnici, koji po ratnom rasporedu budu određeni i upotrebljeni na službe u vojsci i mornarici — dobijaju od države odeću za vreme vežbe i u ratu. Bliže odredbe po ovome propisaće Ministar vojske i mornarice.

Dodatak na konja.

Član 281.

(¹) Dodatak na konja imaju svi oni aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici, koji po uredbi o furaži imaju pravo držanja službenog konja na državnoj furaži, i to za svakog sopstvenog konja po 100 dinara mesečno.

(²) Rezervni oficiri imaju pravo na ovaj dodatak samo u miru i to ako su stalno ili privremeno upotrebljeni na službe — položaje aktivnih oficira kod vojske, ako za dotičnu službu — položaj konj pripada i ako imaju svoga sopstvenog propisnog konja za službu. Za vreme vežbe, pripravnog, mobilnog i ratnog stanja ovaj im dodatak ne pripada.

(³) Bliže odredbe o pravu na držanje sopstvenih službenih konja na državnoj furaži propisuje uredba o furaži.

Član 282.

Službeni konji aktivnih oficira i aktivnih vojnih činovnika imaju od države besplatnu hranu, smeštaj, negu i potkov. Kad ovi konji boluju, imaju besplatno lečenje od države u marvenim bolnicima i izvan ovih. Ovo važi i za konje rezervnih oficira i rezervnih vojnih činovnika, kad su na službi u vojsci, u miru i ratu, a konj im po uredbi o formaciji vojske pripada i ako imaju svog sopstvenog konja za službu.

Porodični dodatak.

Član 283.

(Izmenjen sa uredbom Broj 37500/I—1935 god. i njenim izmenama MSBroj 792/37 god.)

(¹) Porodični dodatak pripada za svako dete rođeno u zakonitom braku ili pozakonjeno i iznosi 140 dinara mesečno bez obzira na razred skupoće.

(²) Rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, kada su na vežbi i uopšte na službi kod vojske i mornarice, nemaju pravo na porodični dodatak, ako nisu državni činovnici, službenici i penzioneri.

(³) Odredba stava prvog ne važi za podoficire i muzičare u vojsci i mornarici. U pogledu porodičnog dodatka za ženu i decu za ove službenike ostaju i dalje na snazi dosadašnji propisi.*

Član 284.

(¹) Dodaci na skupoću za oficire, vojne činovnike, podoficire i muzičare, kojima ovaj pripada po članu 274, 276 i 283 ovog zakona, mogu se prema potrebi povećavati, smanjivati i ukidati. Ovo se propisuje uredbom Ministarskog saveta na predlog Ministra vojske i mornarice i Ministra finansija.

(²) U pogledu sticanja i gubljenja prava na lični i porodični dodatak, važi i za oficire, vojne činovnike i podoficire uredba o dodacima na skupoću državnih službenika građanskog reda.

(Vidi: član 321 i 334 ovog zakona.)

* N a p o m e n a. — 1) Dosadašnji propisi člana 283 ovog zakona i uredbе Broj 10990/I—1932 god. glase:

»Porodični dodatak na skupoću za ženu i svako dete je 140 dinara mesečno, i pripada svima oženjenim aktivnim podoficirima i muzičarima.«

2) Prema odredbi člana 3 uredbе o vanrednom dodatku državnih službenika i penzionera MSBroj 1017/40 god. pripada, počev od 1. septembra 1940 god., za svako dete još i

»vanredni porodični dodatak od 50 mesečno.«

Član 285.

(¹) Sem dodataka predviđenih u članovima: 271, 272, 273, 274, 276, 277, 278, 279, 281 i 283 ovog zakona, postoje još i *naknade*, koje se oficirima i vojnim činovnicima, podoficirima i muzičarima izdaju prilikom premeštaja — selidbe po potrebi službe i prilikom službenog putovanja, i *dodaci*: na letenje (u vazduhoplovstvu) i na ukrcanje (u mornarici).

(²) Ove naknade i dodaci određuju se posebnim zakonom.

(³) U mobilno i ratno doba naknade i dodaci predviđeni ovim članom zakona ne sleduju, već sleduju naknade koje tada odredi Ministarski savet na predlog Ministra vojske i mornarice, a ukoliko nisu predviđene specijalnim zakonima i propisima.

(Vidi: član 289 ovog zakona.)

Ostale odredbe.

Član 286.

Činovnici, činovnički pripravnici i ostali službenici građanskog reda na službi u vojsci i mornarici imaju prinadležnosti po odredbama zakona o činovnicima.

Član 287.

(¹) Kontraktualni činovnici i dnevničari na službi kod vojske i mornarice dobijaju novčanu nagradu u jednoj sumi za razliku od plate i ostalih prinadležnosti koje dobijaju redovni državni službenici. Nagrada se daje prema spremi i sposobnostima, a obzirom na službu za koju se primaju. Nagrada kontraktualnih činovnika određuje se ugovorom, a nagrada dnevničara odlukom — rešenjem — o prijemu.

(²) Nagrade kontraktualnih činovnika i dnevničara računaju se od dana stupanja na dužnost.

(³) Bliže odredbe po ovome, u duhu odredaba zakona o činovnicima propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 288.

(¹) Honorarni službenici i nadničari (kvalifikovani i nekvalifikovani radnici i druga lica) kod vojske i mornarice dobijaju na ime ukupnih novčanih prinadležnosti *honorar* odnosno *nadnicu* prema njihovim kvalifikacijama i poslovima za koje se uzimaju na rad. Veličina honorara odnosno nadnice određuje se prema honorarima i nadnicama, koje se za takve radove obično plaćaju u mestu komande, nadleštva, koja ih uzima na rad.

(²) Bliže odredbe po ovome propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 289.

Činovnicima i službenicima građanskog reda, kontraktualnim i honorarnim službenicima, dnevničarima i nadničarima na službi kod vojske i mornarice pripadaju naknade putnih i selidbenih troškova i dodaci na letenje i na ukrcanje, kao i oficirima i ostalim vojnim činovnicima i službenicima njihovog ranga — prema plati, a po odredbama zakona kojim su ovi dodaci i naknade određeni za oficire i ostale vojne službenike.

(Vidi: član 285 ovog zakona.)

Član 290.

Nastavnicima-profesorima, pomoćnicima nastavnika-profesora i učiteljima u vojnim školama, ako nisu stalni-redovni, kao i drugom osoblju vojnog i građanskog reda, koji pored svoje redovne dužnosti i poslova budu određeni da otpravljaju i druge razne dužnosti i poslove kod vojske i mornarice, pripada honorar za vreme dok ove dužnosti i poslove vrše.

Honorar se izdaje mesečno. Bliže odredbe o veličini i izdavanju honorara propisuje Ministar vojske i mornarice. Potrebne sume za ove honorare predviđaju se svake godine budžetom.

Član 291.

Za naročite obavljene službe i radove, koji su skupčani sa izvanrednim teškoćama i opasnostima po život, ili sa osobitim kvalifikacijama, odgovornostima i naporom, pripada naročita nagrada. Ove službe i radove ceni i veličinu nagrade određuje Ministar vojske i mornarice. Potrebne sume za ove nagrade obezbeđuju se svake godine budžetom.

Član 292.

(Dopunjen sa § 53 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici imaju besplatno: lekove propisane vojnom farmakopejom i lečenje za sebe i za svoje članove porodice, kad boluju kod svojih kuća. Na ovo imaju pravo i oženjeni aktivni podoficiri i aktivni muzičari, ako se zbog stanja i prirode bolesti ili u nedostatku praznih mesta u vojnim bolnicama ne mogu da leče u ovima. Porodice oženjenih aktivnih podoficira i aktivnih muzičara imaju, kao i porodice aktivnih oficira i aktivnih vojnih činovnika, besplatno lekove i lečenje kad boluju kod svojih kuća. U porodicu računaju se zakonita žena i deca.

(²) U vojnim bolnicama imaju besplatan smeštaj, lekove i negu-lečenje: aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici. Aktivni podoficiri i aktivni muzičari, kaplari, mornari i redovi na otsluženju roka, pitomci vojnih i mornaričkih škola, pitomci vojnih tehničkih i zanatlijskih škola u vojsci i mornarici, muzički pripravnici i vojno-državni pitomci za vreme lečenja u vojnim bolnicama dobijaju hranu u bolnici.

(3) U mestima gde nema vojnih bolnica, lečiće se sva gore pomenuta lica u javnim bolnicama na račun ministarstva vojske i mornarice, a kontraktualni muzičari na sopstveni trošak.

(4) U vojnim bolnicama imaju besplatan smeštaj, lekove i negu-lečenje i porodice svih lica iz prvog stava ovog člana zakona, ako se zbog operacija i uopšte zbog stanja i prirode bolesti moraju lečiti u vojnim bolnicama.

(5) Aktivni oficiri i aktivni vojni činovnici, oženjeni aktivni podoficiri i oženjeni aktivni muzičari koji primaju hranu u novcu, kao i kontraktualni muzičari (oženjeni ili neženjeni), za vreme lečenja u bolnici plaćaju hranu za sebe i za svoje članove porodice u iznosu koji odredi Ministar vojske i mornarice. Lično za sebe, ženjeni podoficiri i muzičari plaćaju hranu u granicama polovine određenog obroka u novcu, koji su primali pri stupanju u bolnicu.

(6) Neženjeni aktivni podoficiri i muzičari koji primaju hranu u novcu, od dana kad stupe u bolnicu, pa za sve vreme lečenja u bolnici, primaju hranu u bolnici u naturi, a za to vreme ne primaju hranu u novcu kod svoje komande.

(7) Prava, koja po prethodnim stavovima pripadaju aktivnim: oficirima, vojnim činovnicima, podoficirima, kaplarima i redovima, uživaju pod istim uslovima lično za sebe i rezervni: oficiri, vojni činovnici i podoficiri, kao i obveznici, dok su na vojnoj dužnosti.

(8) Aktivni: oficiri, vojni činovnici, podoficiri i muzičari, kao i njihovi članovi porodice, imaju besplatan smeštaj u onim banjama, sanatorijumima i klimatskim mestima, gde ima vojno-državnih zgrada namenjenih za ovu svrhu, a pod uslovima koje propiše Ministar vojske i mornarice.

Član 293.

(1) Penzionisani oficiri i penzionisani vojni činovnici, koji su kao oficiri odnosno kao vojni činovnici učestvovali u ratu, a koji sem penzije nemaju drugih prihoda, imaju, kao i aktivni oficiri i vojni činovnici, lično za sebe pravo samo u pogledu besplatnih lekova i lečenja po vojnim bolnicama, a za sebe i članove svoje porodice i pravo na besplatan smeštaj po vojno-državnim zgradama u banjama, sanatorijumima i klimatskim mestima, gde ima vojno-državnih zgrada namenjenih za ovu svrhu.

(2) Ovo isto pravo imaju i rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, koji su kao takvi učestvovali u ratu, ako nisu aktivni državni službenici i penzioneri građanskog reda i ako su siromašnog stanja.

Član 294.

Pravo na besplatan smeštaj, hranu, lekove i lečenje po vojnim bolnicama imaju i prosuti regruti, koji bi se po svom pristanku, a pre stupanja u kadar, uputili u vojne bolnice na operaciju.

Član 295.

(1) Oboleli oficiri, vojni činovnici, podoficiri i muzičari, kao i penzionisani i rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, ako su u pomenutim svojstvima učestvovali u ratu i ako je bolest posledica rata, imaju pravo i na novčanu pomoć za lečenje po banjama, sanatorijumima i u klimatskim mestima.

(2) Na ovu pomoć imaju pravo i oficiri, vojni činovnici i podoficiri, kaplari, redovi i mornari, koji za vreme službe u miru, bez svoje krivice, zadobiju rane, ozlede i povrede i koji usled ovih postanu nesposobni za vojnu službu i uopšte za svaki privredni rad.

(³) Ova se pomoć obezbeđuje svake godine budžetom, a njenu veličinu, u granicama suma odobrenih budžetom, kao i uslove pod kojima se daje, propisuje Ministar vojske i mornarice.

(⁴) Sva lica iz prethodnih stavova ovog člana zakona uživaće i naročite povlastice za lečenje po svima državnim i samoupravnim banjama, a pod uslovima, koje sporazumno propišu Ministar vojske i mornarice i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

Član 296.

Lica vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici mogu, bilo sama, bilo sa porodicom, stanovati u vojno-državnim zgradama. Veličinu zakupne cene i način plaćanja propisuje Ministar vojske i mornarice. Zakupninu ne plaćaju vojno-državni službenici u inostranstvu koji uživaju stan u naturi.

Član 297.

(¹) Državni službenik vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici, od kad se stavi pod redovnu krivičnu istragu, odnosno u pritvor, za krivično delo koje povlači naknadu štete državi, prima i to: neženjen 25% od celokupnih svojih novčanih prinadležnosti, a ženjen ceo porodični dodatak na skupoću i 50% od celokupnih svojih novčanih prinadležnosti. Ostatak se obustavlja za naknadu štete.

(²) Isto tako službenik vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici, koji bude kažnjen sudski zatvorom do jedne godine, prima od dana kad se stavi u zatvor pa za sve vreme koje stvarno provede u zatvoru 50% celokupnih svojih novčanih prinadležnosti i ceo porodični dodatak na skupoću, ako mu ovaj po zakonu pripada.

(³) Oficir i vojni činovnik, kažnjen od strane vojno-disciplinskog suda udaljenjem od službe, od dana

kada počne kaznu da izdržava pa do isteka ove, prima 75% svojih novčanih prinadležnosti i ceo porodični dodatak na skupoću, ako mu ovaj pripada.

(⁴) Obustavljene prinadležnosti predaju se kasi Remontsko-komorskog fonda, ako osuđeni ne odgovara za naknadu štete po prvom stavu ovog člana zakona.

(Vidi: član 304 ovog zakona.)

Član 298.

(Dopunjen sa § 103 tač. a) fin. zak. za 1936/37 god.)

(¹) Državna potraživanja od državnih službenika vojnog i građanskog reda na službi kod vojske i mornarice, a koja proističu iz službenog odnosa, utvrđuju se administrativnim putem po odredbama zakona o administraciji vojske i mornarice.

(²) Za državna potraživanja po prethodnom stavu može se staviti zabrana administrativnim putem do visine 50% svih novčanih ličnih aktivnih i 30% penziskih prinadležnosti.

(³) Za privatna potraživanja državnim službenicima vojnog i građanskog reda, aktivnim ili u penziji, na službi kod vojske i mornarice, može se staviti zabrana na jednu trećinu njihovih novčanih prinadležnosti, osim ličnog i porodičnog dodatka na skupoću i dodatka na momka, konja i drva, ukoliko im i ovi pripadaju, i to sudskim putem ili po njihovom pristanku, ako to i ukoliko zakon o izvršenju i obezbeđenju drugojačije ne propisuje.

(⁴) Odredbe prethodnih stavova važe i za državna potraživanja iz službenog odnosa prema kontraktualnim činovnicima, honorarnim službenicima, dnevničarima i nadničarima na radu u službi države.

(⁵) Državna potraživanja iz službenog odnosa zastarevaju za 10 godina računajući od dana kojeg je otvorena računaska godina u kojoj je isplata izvršena.

Član 299.

(¹) Podoficiri, muzičari, kaplari, mornari, redovi, pitomci svih vojnih škola kod vojske i mornarice i muzički pripravnici ne primaju platu i lični dodatak na skupoću, ukoliko im ovaj pripada, dok su:

a) na odsustvu, a podoficiri i muzičari samo za odsustvo preko onog koje im pripada po članu 77 ovog zakona;

b) u begstvu; i

v) u zatvoru po disciplinskoj kazni.

(²) Oženjeni podoficiri i muzičari za vreme izdržavanja disciplinske kazne zatvora primaju 50% svojih mesečnih novčanih prinadležnosti, u koje se ne uračunava porodični dodatak na skupoću. Ostatak se šalje kao prihod Činovničkom penzionom fondu.

Član 300.

(¹) Prilikom unapređenja u čin potporučnika, odnosno u zvanje nižeg vojnog činovnika IV klase, u čin podnarednika i II nižu klasu muzičara, prinadležnosti teku od dana ukaza odnosno naredbe o unapređenju, ako je unapređenje dobijeno u prvoj polovini meseca, a ako je unapređenje dobijeno u drugoj polovini meseca onda od prvog dana narednog meseca. Prilikom daljih unapređenja u veći čin, odnosno klasu, aktiviranja i vraćanja u aktivnu službu iz penzije ili ostavke, po ponovnom prijemu i stupanju u kadar podoficira i muzičara po članu 72 ovog zakona, kao i u slučaju dobijanja periodske povišice, prinadležnosti teku od prvog narednog meseca.

(²) Ako oficir ili vojni činovnik bude premešten pa premeštaj utiče na veličinu ličnog dodatka na skupoću, s obzirom na promenu mesta službovanja, novi dodatak oficiru, odnosno vojnom činovniku, pripada

od prvog dana narednog meseca po razrešenju sa dotadanje dužnosti.

(³) Porodični dodatak pripada oficiru, vojnom činovniku, podoficiru i muzičaru od prvog dana narednog meseca po ispunjenju uslova koji mu daju pravo na ovaj dodatak

(Vidi: član 387 ovog zakona.)

Član 301.

Oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar koji dobije slabu — nepreporučljivu ocenu, gubi za narednu periodsku povišicu predviđenu članom 259, 260, 261 i 262 ovog zakona za dotični čin — klasu, jednu celu godinu.

(Vidi: član 385 ovog zakona.)

Član 302.

(¹) Oficir i vojni činovnik na odsustvu po privatnom poslu, dužem od ukupno dva meseca u jednoj kalendarskoj godini, nema pravo na prinadležnosti za vreme preko dva meseca.

(²) Odsustvo radi usavršavanja smatra se kao odsustvo po privatnom poslu, osim slučaja, kad se oficiru odobri odsustvo radi usavršavanja u interesu državne službe. Ovo odsustvo odobrava Ministar vojske i mornarice.

Član 303.

Oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar, koji se svojevoljno udalji sa službe, gubi pravu na sve prinadležnosti od dana kada je službu napustio.

Član 304.

(¹) Ako se protiv oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara otvori krivično isledenje za zločinstvo, ili za kakvo drugo nečasno delo, ili uopšte za

delo sudski kažnjivo, od dana kad se stavi pod redovnu krivičnu istragu, zaustavlja se kretanje po periodskim povišicama, sve dotle, dok se njegovo delo definitivno ne raspravi.

(²) Ako oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar, protiv koga je vođen krivični postupak, bude po donetoj sudskoj presudi kažnjen, zaustavljeno kretanje po periodskim povišicama, prema prethodnom stavu ovog člana, produžava se i za sve vreme stvarnog trajanja izdržavanja kazne po sudskoj osudi i za sve to vreme prima prinadležnosti u smislu propisa člana 297 ovog zakona.

(³) Ako oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar, protiv koga je vođen krivični postupak, bude po donetoj sudskoj presudi oslobođen krivice, vraća mu se pravo na računanje vremena koje mu je bilo privremeno zaustavljeno u smislu odredbe prethodnog stava i naknadno određuje i isplaćuje periodska povišica, računajući od dana kad je na ovu imao pravo po odredbama ovog zakona.

(Vidi: član 385 ovog zakona.)

Član 305.

(¹) Po smrti oficira, vojnog činovnika, oženjenog podoficira i muzičara, aktivnog ili penzionisanog, izdaće se, na ime sahrane, jednomesečne celokupne prinadležnosti umrlog. Pored ovog izdaće se zakonitoj ženi ili zakonitoj deci, na ime pomoći, dvomesečne celokupne prinadležnosti, ako nemaju drugih prihoda sem penzije.

(²) U jednomesečne prinadležnosti i dvomesečnu pomoć, koje se imaju izdati po prethodnom stavu, ne računaju se: drva, dodatak na odelo, dodatak na momka i konja, ako je i ukoliko umrli službenik primao i ove dodatke. Na izdate prinadležnosti ne naplaćuje se mesečni ulog za Činovnički penzioni fond.

Član 306.

(¹) Oficiri i vojni činovnici oslobodavaju se plaćanja dekretnih i svih ostalih taksa za prestavke ili traženja, koja se odnose na lična i porodična prava po ovom zakonu i po zakonu o činovnicima.

(²) Prinadležnosti oficira, vojnih činovnika, podoficira i muzičara oslobodavaju se svih samoupravnih prireza.

Član 307.

Pravo na prinadležnosti aktivnog oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara teče do kraja meseca u kome je dotični razrešen odnosno do kraja meseca u kome je umro.

DEVETI DEO.

Penzije.

A. Oficira i vojnih činovnika.

Član 308.

Oficir i vojni činovnik ispunjava uslov za sticanje prava na ličnu penziju kad navršši deset godina, koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi, i može se staviti u penziju i to: oficir po odredbama čl. 112 a vojni činovnik po odredbama čl. 223 ovog zakona.

(Vidi: član 309—315, 323, i 389 ovog zakona.)

Član 309.

Oficir kod koga nastupi slučaj iz tačke 3, 4, 5, 6, 8 i 9 člana 112 ovog zakona, kao i vojni činovnik kod koga nastupi slučaj iz tačke 5 i 6 istog člana, stavlja se u penziju i pre navršenih deset godina aktivne državne službe po propisu člana 308 ovog zakona.

Član 310.

U rok propisan u članu 308 ovog zakona oficiru i vojnom činovniku računa se:

1. Vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi u vojsci i mornarici od dana unapređenja u čin podnarednika;

2. Vreme, koje je po navršenoj 18 godini života, a pre aktiviranja, odnosno pre prevoda ili prijema na službu u vojsci i mornarici, stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi kao državni službenik građanskog reda u državnim nadležnostima, zavodima i ustanovama;

3. Vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj službi u vojsci i mornarici kao privremeni činovnik, odnosno kao činovnik pripravnik, a pre unapređenja odnosno prijema za oficira ili za vojnog činovnika, ako je unapređenje odnosno prijem bio neposredan, bez ikakva prekida;

4. Vreme, koje je stvarno proveo na raspoloženju po članu 105 ovog zakona;

5. Vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi pre ostavke, ako se docnije vratio u aktivnu službu, a koje se vreme po odredbama tačke 1, 2, 3 i 4 ovog člana računa u rok propisan u članu 308 ovog zakona za sticanje prava na ličnu penziju; i

6. Vreme, koje mu se kao onesposobljenom na službi ili povodom službenog posla, priznaje po propisu člana 315 i 316 ovog zakona.

(Vidi: član 312, 318 i 320 ovog zakona.)

Član 311.

U rok propisan u članu 308 ovog zakona ne računa se stvarno provedeno vreme na otsluženju obaveznog roka u vojsci, kao ni vreme koje je oficir i vojni činovnik stvarno proveo na radu u službi države u svojstvu kontraktualnog činovnika i dnevničara.

Član 312.

(Dopunjen sa § 63. fin. zak. za 1935/36 god.)

Oficiru i vojnom činovniku, koji ispuni uslov iz člana 308 ovog zakona, za određivanje količine lične penzije priznaje se:

1. Vreme, koje se po članu 310 ovog zakona priznaje u rok za sticanje prava na ličnu penziju;

2. Vreme, koje je stvarno proveo u samoupravnoj službi banovina, kao i vreme koje je proveo u samoupravnoj službi uopšte, a u zvanjima za koja se traži fakultetska sprema, i to u oba slučaja pod uslovom prelaza najdalje u roku od trideset dana;

3. Vreme, koje je vojni sveštenik stvarno proveo u duhovnoj službi priznate veroispovesti pre nego što je postavljen za stalnog vojnog sveštenika;

4. Ranije priznato vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj službi do gubitka čina, odnosno zvanja, po odredbama člana 120 ovog zakona, ako je čin odnosno zvanje ponova dobio u ratu po odredbama člana 121 ovog zakona, a koje se vreme, po propisu ovog člana, računa u vreme za određivanje količine lične penzije;

5. Sve ranije priznato vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj službi do gubitka čina, odnosno zvanja, ako su mu krivice, koje su bile uzrok gubitka čina ili zvanja, oproštene i predate zaboravu;

6. Vreme, koje je oficir i vojni činovnik proveo stvarno na radu u službi države u svojstvu kontraktualnog činovnika, ako je prelaz iz kontraktualne u aktivnu službu bio neposredan i bez ikakvog prekida.

(Vidi: član 313—315 i 389 ovog zakona.)

Član 313.

(¹) Za određivanje količine penzije, pored vremena iz člana 312 ovog zakona, aktivnom oficiru i aktivnom vojnom činovniku računa se još i:

1. Vreme provedeno u ratu, i to tako, da se za svaku godinu u kojoj je bilo rata računa još po jedna

godina, bez obzira na vreme trajanja rata u dotičnoj godini. Na ovo imaju pravo i rezervni oficiri i rezervni vojni činovnici, koji budu učestvovali u ratu pa budu aktivirani, a isto tako na ovo imaju pravo i penzionisani oficiri i penzionisani vojni činovnici, koji kao takvi u toku rata budu iz penzije upotrebljeni na službe u vojsci i mornarici.

2. Vreme stvarno provedeno u službi na opremljenim ratnim brodovima i u službi letećeg osoblja kod vazduhoplovstva, i to tako, da se za svakih prosluženih osam meseci računa cela godina.

3. Vreme stvarno provedeno na službi u Južnoj Srbiji i Crnoj Gori od 1 januara 1921 godine pa zaključno do 30 jula 1923 godine, i to tako, da se za svakih prosluženih osam meseci računa cela godina; a vreme provedeno od 31 jula 1923 godine pa zaključno do 31 jula 1930 godine računa se i to: vreme provedeno u Južnoj Srbiji dvostruko, a vreme provedeno u Crnoj Gori svakih prosluženih osam meseci u celu godinu.

(²) Vreme pod 1, 2 i 3 ovog člana ne računa se u vreme koje je potrebno za sticanje prava na ličnu penziju po propisu člana 308 ovog zakona.

(Vidi: član 314, 315, 324, 329 i 389 ovog zakona.)

Član 314.

Oficir i vojni činovnik, koji je ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju po odredbama člana 308 ovog zakona, ne gubi ga ni pri prevodu u građansku službu, kao što ne gubi ni vreme koje je stvarno proveo u aktivnoj službi u vojsci i mornarici kao oficir i vojni činovnik, a koje mu se po odredbama člana 312 i 313 ovog zakona računa za određivanje količine lične penzije.

Član 315.

(¹) Oficiru i vojnom činovniku, koji u miru, bez svoje krivice, bude na samoj službi ili povodom služ-

benog posla tako povređen, da zbog zadobijenih rana, povreda ili ozleda postane nesposoban za svaku dalju službu u vojsci i mornarici, priznaje se da je ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju i ako nema deset godina priznate aktivne državne službe po članu 308 ovog zakona; a u vreme za određivanje količine lične penzije po propisu člana 318 i 319 računaće mu se sve godine službe po odredbama člana 312 i 313 ovog zakona i još deset godina više. Položajni dodatak uračunava mu se u penziju po propisu člana 320 ovog zakona, ako sa ovim priznatim godinama ima 20 i više godina koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi; a ako ima manje od 20 godina priznate službe, onda mu se u penziju uračunava samo 25 % položajnog dodatka koji je dotle primao.

(²) Na slučaj da zbog zadobivene rane, povrede ili ozlede ostane potpuno nesposoban ma za kakav privredni rad uopšte, onda mu pripada lična penzija po članu 319 i 320 ovog zakona, u visini 95 % penziskog osnova i 95 % položajnog dodatka čina, odnosno klase, u kojoj je bio u vremenu penzionisanja. Ovo važi i za oficire i vojne činovnike vazduhoplovstva koji zadobiju povredu u službenom letenju.

(³) Ocena nesposobnosti utvrđuje se specijalnim lekarskim pregledom. Ocena je definitivna i protivu iste nema mesta žalbi.

(Vidi: član 310, 316, 331 i 336 ovog zakona.)

Član 316.

(¹) Oficiru i vojnom činovniku, koji u ratu zbog zadobijenih rana, ozleda ili povreda potpuno onesposobi za svaku službu u vojsci i mornarici i ma za kakav privredni rad uopšte, priznaje se za određivanje količine lične penzije po odredbama člana 319 i 320 ovog zakona kao da je stvarno proveo 35 godina u aktivnoj državnoj službi, a pored toga ima pravo i na državnu zaštitu i pomoć po odredbama invalid-

skog zakona. Ovo utvrđivanje nesposobnosti ima se izvršiti najdalje za jednu godinu po svršenom ratu.

(²) Ocena nesposobnosti vrši se po propisu poslednjeg stava člana 315 ovog zakona.

(Vidi: član 310 i 331 ovog zakona.)

Član 317.

Za određivanje količine lične penzije oficiru i vojnom činovniku ne priznaje se:

1. Vreme, koje je proveo u vojsci i mornarici pre unapređenja u čin podnarednika, kao i vreme koje je proveo pre navršene 18 godine života u državnoj službi kao državni službenik građanskog reda, a pre stupanja odnosno prijema u vojsku;

2. Vreme, koje je proveo u stanju udaljenja od službe;

3. Vreme, koje je proveo u ostavci, na slučaj ponovnog stupanja u aktivnu službu;

4. Vreme, provedeno u zatvoru po sudskoj osudi; i

5. Vreme, koje je proveo u penziji na slučaj ponovnog stupanja iz penzije u aktivnu službu u vojsci i mornarici.

Član 318.

(¹) Osnov za određivanje količine lične penzije oficira je: plata, specijalni vojni dodatak i položajni dodatak, koji su mu pripadali u vremenu penzionisanja.

(²) Osnov za određivanje količine lične penzije vojnog činovnika je: plata i položajni dodatak, koji su mu pripadali u vremenu penzionisanja.

(³) Položajni dodatak služi kao osnov za penziju tek kada oficir i vojni činovnik navrši dvadeset godina koje je stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi, a koja mu se služba, prema članu 310 ovog zakona, računa u rok za sticanje prava na ličnu penziju.

(Vidi: član 315 i 319 ovog zakona.)

Član 319.

(¹) Oficiru i vojnom činovniku, koji ispunjava uslove ovog zakona za sticanje prava na ličnu penziju, od plate i specijalnog vojnog dodatka oficira, odnosno od plate vojnog činovnika, kao penziskog osnova iz člana 318 ovog zakona, pripada za prvih deset godina priznate službe, po odredbama ovog zakona, 50 %. Za svako dalje pola godine pripada mu po 0,90 %, tako da za 35 godina priznate službe, po odredbama ovog zakona, dobije 95 % od penziskog osnova. No ako oficir ili vojni činovnik bude stavljen u penziju pre navršenih 50 godina života ili pre navršenih 30 godina priznate službe po odredbama ovog zakona, pripada mu i to: oficiru od plate i specijalnog vojnog dodatka, a vojnom činovniku od plate, kao penziskog osnova za svako dalje pola godine, i to:

U slučaju da nije navršio 15 godina priznate službe ili nije navršio 35 godina života 0,50 %;

U slučaju da nije navršio 20 godina priznate službe ili nije navršio 40 godina života 0,60 %;

U slučaju da nije navršio 25 godina priznate službe ili nije navršio 45 godina života 0,70 %;

U slučaju da nije navršio 30 godina priznate službe ili nije navršio 50 godina života 0,80 %.

(²) Započeto pola godine službe, pri određivanju procenta za količinu lične penzije, računa se kao celo.

(Vidi: član 315, 316 i 321 ovog zakona.)

Član 320.

Od položajnog dodatka, koji je oficir odnosno vojni činovnik imao u času penzionisanja, pripada mu na ime penzije i to 50 % posle dvadeset, 60 % posle dvadeset i pet, 70 % posle trideset i 95 % posle trideset i pet godina službe koje se prema članu 310 ovog zakona računaju u rok za sticanje prava na ličnu penziju.

(Vidi: član 315 i 316 ovog zakona.)

Član 321.

(Dopunjen sa § 62 fin. zak. za 1932/33 god. i izmenjen sa uredbama Broj 37600/I—1935 god. i MSBroj 792/37 god.)

(1) Penzionisani oficir i penzionisani vojni činovnik, pored penzije, ima pravo na lični dodatak, koji se određuje po istom procentu, po kome se određuje i penzija po propisu člana 319 ovog zakona, uzimajući za osnov lični dodatak, koji je oficiru odnosno vojnom činovniku pripadao u vremenu penzionisanja, po odredbama člana 274 ovog zakona.*

(2) Pored ličnog dodatka penzionisanom oficiru i vojnom činovniku pripada i porodični dodatak, koji iznosi po 140 dinara mesečno za svako dete.

(3) Odredba člana 284 važi i za lične i porodične dodatke penzionisanih oficira i vojnih činovnika.

Član 322.

(1) Oficir, odnosno vojni činovnik, stavljen u penziju po odredbama tačke 5 i 6 člana 112 ovog zakona, ako nema deset godina priznate aktivne državne službe po odredbama ovog zakona, dobija na ime penzije 50 % od ukupnog iznosa njegove plate i položajnog dodatka, koje je primao u vremenu penzionisanja, a bez prava na lični i porodični dodatak na skupoću.

(2) Oficir stavljen u penziju po odredbama tačke 3, 4, 8 i 9 člana 112 ovog zakona, ako nema deset godina

* Napomena: 1. Odredba, da ovaj dodatak ne može biti manji od 550 — 500 — 450 dinara, odnosno prema uredbi Broj 11330/I—1932 god. manji od 300 — 250 — 150 dinara, izostavljena je u smislu odredaba člana 6 stav četvrti uredbe Broj 37600/I—1935 god. pošto je sa istima lični dodatak i penzionisanim oficirima i vojnim činovnicima na novo regulisan.

2. »Vanredni lični dodatak« i »vanredni porodični dodatak od 50 dinara za svako dete mesečno«, predviđeni uredbom MSBroj 1017/40 god., — pripadaju u smislu člana 3 iste uredbe i penzionisanim oficirima i vojnim činovnicima.

priznate aktivne državne službe po odredbama ovog zakona, dobija na ime pomoći 25 % od ukupnog iznosa samo njegove plate, koju je primao u vremenu penzionisanja, a bez prava na lični i porodični dodatak na skupoću. Vojni činovnik u ovom slučaju otpušta se iz državne službe.

(Vidi: član 346 ovog zakona.)

Član 323.

(1) Oficir, odnosno vojni činovnik, koji je ispunio uslove za sticanje prava na ličnu penziju po propisu člana 308 ovog zakona, gubi pravo na ličnu penziju:

1. kad sudskom osudom izgubi čin odnosno službu, časna prava odnosno vojničku čast;

2. kad podnese ostavku na državnu službu i ova mu bude uvažena;

3. kad svojevoljno napusti službu;

4. kad istupi iz državljanstva; i

5. smrću.

(2) Penzionisani oficir i penzionisani vojni činovnik gubi pravo na ličnu penziju po odredbama zakona o činovnicima.

B. Podoficira i muzičara.

Član 324.

Podoficir i muzičar ispunjava uslov za sticanje prava na ličnu penziju kad navrši deset godina, koje je stvarno proveo u aktivnoj službi u vojsci i mornarici kao podoficir, odnosno kao muzičar, i može se staviti u penziju po odredbama člana 75 ovog zakona.

Član 325.

Podoficir i muzičar, kod koga bi nastupio slučaj iz tačke 2 i 3 člana 75 ovog zakona, a nema deset godina aktivne podoficirske službe odnosno službe

muzičara u vojsci i mornarici, te nije ispunio uslov za sticanje prava na ličnu penziju po članu 324 ovog zakona, otpustiće se iz kadra, a na ime pomoći izdaće mu se jednom za svagda ceo godišnji iznos njegove plate i polovina godišnjeg iznosa ličnog dodatka na skupoću, koji su mu pripadali po članu 260, 261 i 276 ovog zakona u vremenu otpusta iz kadra. Ova pomoć se dodeljuje istim rešenjem, kojim se podoficir, odnosno muzičar, otpušta iz kadra.

Član 326.

U rok propisan u članu 324 ovog zakona podoficiru i muzičaru računa se:

1. Vreme, koje je kao podoficir, odnosno muzičar, stvarno proveo u aktivnoj službi u vojsci i mornarici od dana unapređenja u čin podnarednika, odnosno u II nižu klasu muzičara;

2. Vreme, koje je po navršenoj 18 godini života, a pre stupanja u vojsku i mornaricu, stvarno proveo u aktivnoj državnoj službi kao državni službenik građanskog reda u državnim nadležnostima, zavodima i ustanovama; i

3. Vreme, koje mu se kao onesposobljenom priznaje po članu 331 ovog zakona.

(Vidi: član 328 ovog zakona.)

Član 327.

U rok propisan u članu 324 ovog zakona ne računa se:

1. Vreme, koje je podoficir proveo van stalnog kadra, na slučaj izlaska i ponovnog stupanja u stalni kadar, prema članu 72 ovog zakona; i

2. Vreme, koje je muzičar proveo u svojstvu kontraktualnog muzičara.

Član 328.

Podoficiru i muzičaru, koji ispuni uslov iz člana 324 ovog zakona, za određivanje količine lične penzije priznaje se:

1. Vreme, koje se po članu 326 ovog zakona priznaje u rok za sticanje prava na ličnu penziju.

2. Vreme, koje je muzičar stvarno proveo u svojstvu kontraktualnog muzičara, ako je prelaz iz kontraktualne u aktivnu službu bio neposredan i bez ikakvog prekida.

3. Ranije priznato vreme koje je podoficir i muzičar stvarno proveo u aktivnoj službi pre gubitka čina, pa ovaj naknadno dobije u ratu i bude vraćen u aktivnu službu prema članu 80 ovog zakona.

4. Sve ranije priznato vreme, koje je stvarno proveo u aktivnoj službi do gubitka čina, ako su mu krivice, koje su bile uzrok gubitku čina, oprostene i predate zaboravu.

(Vidi: član 330, 333 i 389 ovog zakona.)

Član 329.

Odredbe člana 313 ovog zakona važe i za aktivne podoficire i muzičare na službi u vojsci i mornarici, s tim, da se vreme po tački 3 člana 313 ovog zakona za podoficire i muzičare ima računati samo za period od 31 jula 1923 pa zaključno do 31 jula 1930 godine.

(Vidi: član 330, 333 i 389 ovog zakona.)

Član 330.

Podoficiru i muzičaru provedeno vreme u aktivnoj službi u vojsci i mornarici, a koje se po odredbama člana 328 i 329 ovog zakona računa za određivanje količine lične penzije, priznaje se i pri prelazu u državnu građansku službu po odredbama zakona o činovnicima.

Član 331.

(Dopunjen sa § 124 tač. 29 pod 4 fin. zak. za 1939/40 god.)

(¹) Odredbe člana 315 i 316 ovog zakona važe i za podoficire i muzičare, kao i za podoficire vazduhoplovstva, koji zadobiju povredu u službenom letenju, a u koliko se odnose na priznanje godina službe, određivanje procenata količine lične penzije i ocenu nesposobnosti.

(²) Penzija se određuje prema osnovu predviđenom u članu 333 ovog zakona.

(³) Podnarednici iz trupe na ponovnim rokovima, koji se onesposobe po stavu prvom člana 315 ili 325 ovog zakona, otpuštaju se iz stalnog kadra sa nagradom predviđenom u članu 71 ovog zakona za dotični rok.

(Vidi: član 326 ovog zakona.)

Član 332.

Za određivanje količine penzije podoficiru i muzičaru ne priznaje se:

1. Vreme, koje je u vojnim školama vojske i mornarice proveo do dana unapređenja u čin podnarednika, odnosno unapređenja u II nižu klasu muzičara;

2. Vreme, koje je proveo po izlasku iz stalnog kadra do ponovnog stupanja u aktivnu službu;

3. Vreme, koje je proveo u zatvoru po sudskoj osudi;

4. Vreme, koje je proveo u samovoljnom udaljenju od službe; i

5. Vreme, koje je proveo u penziji, na slučaj ponovnog stupanja u aktivnu službu.

Član 333.

(¹) Osnov za određivanje količine lične penzije podoficira i muzičara jeste plata, koja mu je pripadala u vremenu penzionisanja, i od penziskog osnova pripada mu za prvih deset godina priznate službe po

odredbama ovog zakona 50 %, a za svako dalje pola godine po 0,90 %, tako da za 35 godina priznate aktivne državne službe, koja se po članu 328 i 329 ovog zakona računa za određivanje količine penzije, dobije 95 % od penziskog osnova. No ako podoficir ili muzičar bude stavljen u penziju pre navršenih 50 godina života ili pre navršenih 30 godina priznate službe po odredbama ovog zakona, pripada mu od plate kao penziskog osnova za svako dalje pola godine, i to:

U slučaju da nije navršio 15 godina priznate službe ili nije navršio 35 godina života 0,50 %;

U slučaju da nije navršio 20 godina priznate službe ili nije navršio 40 godina života 0,60 %;

U slučaju da nije navršio 25 godina priznate službe ili nije navršio 45 godina života 0,70 %;

U slučaju da nije navršio 30 godina priznate službe ili nije navršio 50 godina života 0,80 %.

(²) Započeto pola godine službe, pri određivanju procenta za količinu lične penzije, računa se kao celo.

(Vidi: član 331 i 334 ovog zakona.)

Član 334.

(Dopunjen sa § 62 fin. zak. za 1932/33 god. i izmenjen sa uredbama Broj 37600/I—1935 god. i MSBroj 792/37 god.)

(¹) Penzionisani podoficir i muzičar, pored penzije, ima pravo na lični dodatak, koji se određuje po istom procentu, po kome se određuje i penzija od plate kao penziskog osnova po članu 333 ovog zakona.*

* N a p o m e n a. — 1. Odredbe o veličini ličnog dodatka koji se ima uzimati za penziski osnov i odredbe o veličini najmanjeg penziskog ličnog dodatka izostavljene su u smislu odredaba člana 6 stav četvrti uredbe Broj 37600/I—1935 god., pošto je sa istima lični dodatak i penzionisanim podoficirima i muzičarima na novo regulisan.

2. »Vanredni lični dodatak« i »vanredni porodični dodatak od 50 dinara za svako dete mesečno«, predviđeni uredbom MSBroj 1017/40 god., — pripadaju u smislu člana 3 iste uredbe i penzionisanim podoficirima i muzičarima.

(²) Pored ličnog dodatka oženjenom penzionisanom podoficiru i muzičaru pripada i porodični dodatak, koji iznosi po 140 dinara mesečno za ženu i svako dete.

(³) Odredba člana 284 važi i za lične i porodične dodatke penzionisanih podoficira i muzičara.

Član 335.

(¹) Podoficir i muzičar, koji ispuni uslov za sticanje prava na ličnu penziju po propisu člana 324 ovog zakona, gubi pravo na ličnu penziju:

1. kad bude otpušten iz kadra po tački 5 člana 79 ovog zakona;

2. kad izgubi čin po odredbama člana 80 ovog zakona;

3. kad bude osuđen na gubitak časnih prava odnosno vojničke časti;

4. kad istupi iz državljanstva; i

5. smrću.

(²) Penzionisani podoficir i muzičar gubi pravo na ličnu penziju po odredbama zakona o činovnicima.

Član 336.

(Dopunjen sa § 36. fin. zak. za 1934/35 god. i § 124 tač. 29 pod 5 fin. zak. za 1939/40 god.)

(¹) Podnarednik iz trupe na otsluženju obaveznog roka i na ponovnim rokovima, kao i kaplar, mornar i redov na otsluženju obaveznog roka službe u stalnom kadru u vojsci odnosno mornarici, i pito-mac vojne škole, koji se bez svoje krivice na službi tako povredi ili povodom službenog posla bude tako povređen, da usled zadobijenih rana, povreda ili ozleda, postane potpuno nesposoban ma za kakav privredni rad u opšte, dobija na ime pomoći, i to:

a) ako je potpuno nesposoban ma za kakav privredni rad u opšte, a uz to da mu je za običan život

potrebna i tuđa pomoć i siromašnog je stanja, po 500 dinara mesečno;

b) ako je nesposoban ma za kakav privredni rad uopšte, ali mu za običan život nije potrebna i tuđa pomoć, a siromašnog je stanja, po 250 dinara mesečno.

(²) Ocena nesposobnosti vrši se po propisu poslednjeg stava člana 315 ovog zakona.

(³) Odluku o dodeljivanju ove pomoći donosi Ministar vojske i mornarice, koji i propisuje bliže odredbe u pogledu izdavanja, trajanja i gubljenja prava na ovu pomoć.

(⁴) Pored ove novčane pomoći, osakaćeni dobijaju besplatno od države proteze i druga ortopedska pomoćna sredstva i besplatan smeštaj i lečenje u vojnim bolnicama, a isto tako i besplatan smeštaj po banjama, sanatorijumima i u klimatskim mestima, gde bude vojno-državnih zgrada za tu svrhu.

(⁵) Odredbe ovog člana zakona važe u svemu i pod istim uslovima i za podoficire, kaplare i obveznike iz rezerve, koji za vreme izdržavanja vežbe kod vojske i mornarice na službi potpuno onesposobe za ma kakav privredni rad uopšte.

(Vidi: član 396 ovog zakona.)

Član 337.

(¹) Vreme za određivanje količine lične penzije oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara računa se do dana ukaza odnosno rešenja o stavljanju u penziju, a penziske prinadležnosti teku od prvog dana narednog meseca posle meseca u kome je oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar razrešen od dužnosti.

(²) Količina lične penzije određuje se po službenoj dužnosti. Rešenje po ovome donosi se najdalje u roku od 15 dana od dana ukaza ili rešenja o penzionisanju.

Član 338.

Uverenje o vremenu službovanja svih lica vojske i mornarice, kako za utvrđivanje ispunjavanja uslova za sticanje prava na ličnu penziju, tako i radi određivanja količine penzije, lične i porodične i dodataka, na skupoću, izdavaće se po zvaničnoj dužnosti najdalje u roku 5 dana od dana penzionisanja, odnosno od smrti službenika, na osnovi podataka iz kartona ličnih i službenih odnosa, odnosno iz službeničkog lista.

Član 339.

Penzija će se isplaćivati oficirima, vojnim činovnicima, podoficirima i muzičarima odmah po rešenjima, kojima su im regulisane penzije, i to privremeno, dok se po tim rešenjima ne donesu i konačne odluke od nadležnih organa državne uprave. Ovo isto važi i za penzije porodica umrlih aktivnih oficira, vojnih činovnika, podoficira i muzičara.

V. Porodica oficira, vojnih činovnika, podoficira i muzičara.

Član 340.

(Dopunjen sa § 124 tač. 29 pod 6 fin. zak. za 1939/40 god.)

Oficiri, vojni činovnici, podoficiri i muzičari, bili oženjeni ili neženjeni, dužni su za porodičnu penziju ulagati u »Činovnički penzioni fond«, ustanovljen po odredbama zakona o činovnicima. Ovo važi i za oficire i vojne činovnike na raspoloženju i za oficire, vojne činovnike, podoficire i muzičare u penziji. Podnarednici iz trupe na otsluženju kadrovskog roka, kao i na prvom i drugom ponovnom roku ne ulažu u činovnički penzioni fond.

Član 341.

(¹) Osnov za ulaganje u Činovnički penzioni fond kod oficira je: plata, položajni dodatak i specijalni vojni dodatak; kod vojnih činovnika: plata i položajni dodatak, a kod podoficira i muzičara plata.

(²) Mesečni ulog iznosi 5 % od osnova za ulaganje.

Član 342.

U prvomesečne prinadležnosti, koje prema tački 1 § 134 zakona o činovnicima ulaze kao prihod u Činovnički penzioni fond, računaju se celokupne novčane prinadležnosti oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara koje im po ovom zakonu pripadaju.

Član 343.

Prvomesečna razlika između novih i dotadanih prinadležnosti, koja prema tački 2 § 134 zakona o činovnicima ulazi kao prihod u Činovnički penzioni fond, naplaćuje se od oficira, vojnih činovnika, podoficira i muzičara u svima slučajevima u kojima se ta razlika, usled napredovanja, pojavljuje kod plate, periodske povišice, položajnog dodatka, specijalnog vojnog dodatka i ličnog dodatka na skupoću.

Član 344.

U disciplinske novčane kazne, koje prema tački 5 § 134 zakona o činovnicima ulaze kao prihod u Činovnički penzioni fond, računaju se disciplinske kazne »oduzimanje plate«, predviđene uredbom o vojnoj disciplini za oficire (aktivne i rezervne), vojne činovnike, podoficire i muzičare.

Član 345.

Za sve ostalo što se odnosi na Činovnički penzioni fond, kao i u pogledu sticanja prava, određivanja količine porodične penzije, dodatka na skupoću

i gubljenje prava na porodičnu penziju — važe u svemu odredbe zakona o činovnicima i odredbe ostalih propisa koje iz toga zakona proističu, a u koliko to odredbama ovog zakona nije drukčije regulisano.

Član 346.

Porodici oficira i vojnog činovnika, koji uživa penziju po odredbama prvog stava člana 322 ovog zakona, u slučaju njegove smrti, izdavaće se na ime pomoći 25 % od poslednje njegove plate i položajnog dodatka, koje je primao kao aktivni oficir, odnosno kao aktivni vojni činovnik u vremenu penzionisanja, ako porodica nema drugih prihoda i ako je umrli oficir odnosno vojni činovnik imao najmanje tri godine aktivne državne službe.

Član 347.

(Izmenjen sa § 114 tač. 5 fin. zak. za 1938/39 god.)

Porodici oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara, koji na službi ili povodom službenog posla, u miru, bez svoje krivice pogine ili bude ranjen ili povređen, pa od tih rana, povreda, i ozleda umre, priznaće se za porodičnu penziju kao da je imao 35 godina ulaganja u Činovnički penzioni fond na prinadležnosti koje je primao u času smrti. Ovo pravo za porodičnu penziju priznaje se i porodici oficira, vojnog činovnika, podoficira i muzičara, koji u ratu pogine ili umre od zadobivenih rana, povreda i ozleda, a pored ovog u ovom slučaju priznaje se još i pravo na invalidsku potporu i ostale vrste državne zaštite i pomoći po odredbama invalidskog zakona.

G. Činovnika i službenika građanskog reda na službi u vojsci i mornarici.

Član 348.

Činovnici i službenici građanskog reda na službi u vojsci i mornarici ispunjavaju uslove za sticanje

prava na ličnu i porodičnu penziju po odredbama zakona o činovnicima i na njih se u tome pogledu imaju primeniti sve odredbe istog zakona, kao i odredbe ostalih propisa koji iz tog zakona proističu.

DESETI DEO.

Snabdevanje vojske i mornarice.

Član 349.

Kakvo će i koje naoružanje, odećnu i ostalu ratnu spremu imati vojska i mornarica, kao i kako će se njima snabdevati, propisuje se Kraljevom uredbom.

Član 350.

Obveznicima, kad su na službi u vojsci i mornarici, oružje, potrebnu ratnu spremu, hranu, odelo, obuću, posteljnu, logorsku i ličnu spremu, kao i smeštaj, ogrev, osvetljenje i lečenje daje država.

Član 351.

(¹) Svu stoku i vozove za stalni kadar daje država.

(²) Stoka obveznika, kad je na službi u vojsci, ima od države besplatan smeštaj, hranu, negu, lečenje i potkov. Bliže odredbe po ovome propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 352.

Sve potrebno naoružanje, brodovlje, artiljerisku, inženjersku, vazduhoplovnu, pomorsku, ekonomsku, sanitetsku i veterinarsku spremu i materijal, potreban za vojsku i mornaricu u miru i ratu, nabavlja država.

Član 353.

Zemljište za vežbališta, logore, za podizanje vojnih zgrada i vojnih ustanova, zgrada za smeštaj vojnih i mornaričkih komanada, ustanova i nadležstava, kao

i za smeštaj obveznika i njihove stoke, kad su na vežbi i službi, daju država i samoupravna tela.

Član 354.

(¹) U redovnom, pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, u oskudici vojno-državnih zgrada za smeštaj obveznika i njihove stoke i vozova, kad su na vežbi i službi kod vojske i mornarice, mogu se uzimati i zgrade državnih i samoupravnih tela, kao i privatnih lica, ustanova i preduzeća.

(²) Za smeštaj po državnim zgradama i po zgradama samoupravnih tela ne daju se nikakve naknade. Za smeštaj po zgradama privatnih lica, ustanova i preduzeća, država daje sopstvenicima u redovnom i pripravnom stanju naknadu u novcu, a u mobilnom i ratnom stanju ne daje im se nikakva naknada.

Član 355.

Bliže odredbe o osiguranju zemljišta i zgrada za potrebe vojske i mornarice, pravo naređivanja smeštaja i veličinu naknade, shodno članu 353 i 354 ovog zakona, kao i sve ostalo, što se odnosi na nastanjivanje vojske i mornarice u redovnom, pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, propisuje zakon o nastanjivanju vojske i mornarice.*

Član 356.

Osiguranje potrebnog zemljišta za podizanje utvrđenja i građevinskih postroja, namenjenih za odbranu zemlje ili granice vrši se po odredbama zakona o utvrđivanju.

* Napomena. — Zakon o nastanjivanju DBroj 24500 od 28 novembra 1933 god. (Služ. nov. broj 282—LXXXIII od 8 decembra 1933 godine), — izmenjen i dopunjen sa § 63 fin. zak. za 1935/36 god. i uredbom MSBroj 1391 od 26 oktobra 1939 god. (Služb. nov. broj 252—LXXXVII od 3 novembra 1939 god.)

Član 357.

(¹) Podizanje vojnih zgrada propisuje se Kraljevom uredbom.

(²) Potreban nameštaj i ostale potrebe u vojnim zgradama, kao i za život posade brodova mornarice, daje država, a šta u to ulazi propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 358.

(¹) Za podizanje zgrada za stanove oficira, vojnih činovnika, ženjenih podoficira, muzičara i ostalih ženjenih vojnih službenika, kao i zgrada za smeštaj i lečenje njihovo i njihovih porodica po banjama i klimatskim mestima u zemlji, postoji pri ministarstvu vojske i mornarice naročiti fond.

(²) Bliže odredbe o ovom fondu propisuje se Kraljevom uredbom.

(³) Uslovi pod kojima se vojnim licima daju stanovi i sve bliže odredbe po ovom, propisuje Ministar vojske i mornarice.

Član 359.

(Izmenjen sa § 54 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Za snabdevanje vojne sile u pripravnom, mobilnom i ratnom stanju može se po potrebi naređivati i rekvizicija.

(²) Vršenje rekvizicije i sve ostalo o njoj propisuje zakon o rekviziciji.*

Član 360.

(¹) Pitomci škola u zemlji i na strani dobijaju od države školske predmete i sav potrošni materijal.

(²) Bliže odredbe po ovome propisuje Ministar vojske i mornarice.

* Napomena — Uredba sa zakonskom snagom o rekviziciji MSBroj 1661 od 23 decembra 1939 god. — (Služ. nov. broj 298—CV od 28 decembra 1939 god.)

Član 361.

Sve ostalo o snabdevanju vojske i mornarice, o pravima i dužnostima odgovornih lica pri nabavljanju, rukovanju i kontrolisanju upotrebe državne imovine za svrhe vojne sile u redovnom, pripravnom, mobilnom i ratnom stanju, propisuje zakon o administraciji vojske i mornarice.

JEDANAESTI DEO.

Potpore porodicama siromašnih obveznika na službi u narodnoj vojnoj sili.

Član 362.

(¹) Zadruga — porodice — siromašnih obveznika, za vreme dok su njihovi hranioći, kao obveznici, na službi u narodnoj vojnoj sili, dobijaju od svojih opštinskih vlasti potporu u novcu i u naturi, dovoljnu za život, a prema prilikama i uslovima života u dotičnom mestu.

(²) Veličinu ove potpore, za svaki poseban slučaj, određuje naročitim rešenjem opštinski sud iz svojih sredstava.*

* Napomena. — a) Uredba o potpori porodicama lica pozvanih na vojnu dužnost MSBroj 1237 od 3 oktobra 1939 god. — (Služ. nov. broj 227—LXXIX od 5 oktobra 1939 god.);

b) Uputstva za izvršenje uredbe o potpori porodicama lica pozvanih na vojnu dužnost, — Služ. nov. broj 232—LXXXI od 11 oktobra 1939 god.;

v) Tumačenja čl. 1, 4, 9 i 12 uredbe o potpori porodicama lica pozvanih na vojnu dužnost S. n. za p. r., broj 1671 od 19 oktobra 1939 god. — (Služ. nov. broj 241—LXXXV od 21 oktobra 1939 god.)

g) Tumačenja čl. 1 u vezi čl. 12 uredbe o potpori porodicama lica pozvanih na vojnu dužnost S. n. za p. r., broj 2027 od 14 decembra 1939 god. — (Služ. nov. broj 296—CIV od 26 decembra 1939 god.)

Član 363.

Staranjem opštinskih vlasti imaju se blagovremeno obraditi zemljoradnička imanja siromašnih i inokosnih obveznika, ako služba ovih obveznika u narodnoj vojnoj sili pada u vreme poljskih radova. Vojne vlasti, ni operativne ni pozadinske, nemaju prava snabdevati se hranom sa ovakvih i na ovaj način obrađenih imanja.

Član 364.

(¹) Nadzor nad pravilnim i tačnim dodeljivanjem i davanjem ove potpore, kao i nad obradom imanja, vrše u prvom redu sreske vlasti, a u drugom redu i nadležne komande vojnih okruga i divizijskih oblasti.

(²) Za nemarno davanje ove potpore i nemarno obrađivanje imanja, kao i za nemarno kontrolisanje ovog, nadležne građanske vlasti podleže kažnjavanju po odredbama člana 56 ovog zakona, a vojne po § 41 vojnog krivičnog zakonika.

Prelazna naređenja.

Član 365.

Odredbe člana 45 ovog zakona imaju se primeniti na sve naše državljane na strani, koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona budu nalazili van Otadžbine, u Evropi (sem zemalja u našem neposrednom susedstvu) i u prekomorskim zemljama, a koji nisu otslužili svoj obavezni rok službe u stalnom kadru, niti su regulisali svoju vojnu obavezu, pod uslovom: da se prijave i regulišu svoju vojnu obavezu i to: oni koji žive u Evropi (sem zemalja u našem neposrednom susedstvu) — do 31 decembra 1932 godine, a oni van Evrope, u prekomorskim zemljama, do 31 decembra 1933 godine. Svi oni koji u označenom roku to ne učine, kao i oni iz preposlednjeg

stava člana 45 ovog zakona, snosiće posledice predviđene u istom članu zakona.

Član 366.

Odredbe tačke 2 pod a) člana 49 imaju se primeniti na đake, koji budu regrutovani u 1932 godini, a za đake regrutovane do zaključno sa 1931 godinom važe odredbe dosadanjeg zakona.

Član 367.

Odredbe drugog stava člana 54 imaju se primeniti na sve đake regrutovane na đачki rok u 1930 i 1931 godini, koji imaju uslova za odlaganje službe u kadru, a kojima ma iz kojih razloga, do stupanja na snagu ovog zakona, nadležnim rešenjem nije odložena služba u stalnom kadru do završetka školovanja. Svi takvi đaci imaju podneti molbe za odlaganje službe u stalnom kadru najdalje do 1 aprila 1932 godine. Docnije podnete molbe smatraće se kao neblagovremene i neće se uzimati u postupak.

Član 368.

(¹) 1. Sadanje vođe III, II i I klase u vazduhoplovstvu, koji se u tome činu zateknu na dan stupanja na snagu ovog zakona, prevode se u narednike vodnike odgovarajućih klasa.

2. Sadašnji narednici vodnici rodova vojske i struka, koji se u tome činu zateknu na dan stupanja na snagu ovog zakona, prevešće se:

a) U narednike vodnike III klase — sadašnji narednici vodnici koji su u činu narednika vodnika proslužili manje od tri godine;

b) U narednike vodnike II klase — sadašnji narednici vodnici koji su u činu narednika vodnika proslužili najmanje tri pa do šest godina, ako ispunjavaju i opšte uslove iz člana 65 ovog zakona; i

v) U narednike vodnike I klase — sadašnji narednici vodnici koji su u činu narednika vodnika proslužili preko šest godina, ako ispunjavaju i opšte uslove člana 65 ovog zakona.

(²) Prevođenje narednika vodnika u narednike vodnike III, II i I klase, po odredbama ovog člana, izvršiće se na dan 1 januara 1932 godine.

(³) Narednici vodnici iz tačke b) i v) pod 2 ovog člana, koji ne ispunjavaju opšte uslove člana 65 ovog zakona, prevešće se i to: oni iz tačke b) u narednike vodnike III klase, a oni iz tačke v) u narednike vodnike II klase, i u ovim klasama ostaće sve dotle, dok te uslove ne ispune, kada će se unaprediti u narednike vodnike II odnosno I klase.

(⁴) Dalje unapređivanje narednika vodnika biva po odredbama člana 65 i poslednjeg stava člana 69 ovog zakona.

(Vidi: član 384 ovog zakona.)

Član 369.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prevode se:

1. U mornare — sadašnji mornari II klase;
2. U mornaričke kaplare — sadašnji mornari I klase; i
3. U mornaričke narednike vodnike III, II i I klase — sadanje mornaričke vođe odgovarajućih klasa.

Član 370.

(¹) Danom stupanja na snagu ovog zakona prevešće se:

a) U muzičare III niže klase — sadašnji muzičari IV niže klase, koji su u toj klasi u prvoj godini službe;

b) U muzičare II niže klase — sadašnji muzičari IV niže klase, koji su u IV nižoj klasi proslužili više od jedne godine dana;

v) U muzičare I niže klase — sadanji muzičari III niže klase, koji su u IV i III nižoj klasi proslužili ukupno najmanje četiri godine, kao i svi sadanji muzičari II niže klase, ako ispunjavaju i opšte uslove člana 65 ovog zakona;

g) Sadanji muzičari I niže klase ostaju u toj klasi, dok ne ispune uslove ovog zakona za unapređenje u III višu klasu; i

d) Sadanji muzičari III, II i I više klase ostaju u dosadanjim klasama, dok ne ispune uslove ovog zakona za unapređenje u narednu višu klasu.

(²) Prevođenje muzičara u klase po odredbama ovog člana, izvršiće se na dan 1 januara 1932 godine.

(³) Niži muzičari iz tačke v) ovog člana, koji ne ispunjavaju opšte uslove člana 65 ovog zakona, ostaće u III odnosno u II nižoj klasi sve dotle, dok te uslove ne ispune, kada će se unaprediti u I nižu klasu.

(⁴) Dalje unapređivanje muzičara biva po odredbama člana 66 i poslednjeg stava člana 69 ovog zakona.

(⁵) Po izvršenom prevođenju muzičari zadržavaju kaplarske i podoficirske činove u kojima se budu zatekli na dan prevođenja i sve dotle, dok unapređenjem u veću klasu ne steknu pravo na nošenje oznake većeg čina po odredbama ovog zakona.

(Vidi: član 384 ovog zakona.)

Član 371.

Sadanji đeneralštabni oficiri vodiće se i na dalje kao đeneralštabni oficiri.

Član 372.

Sa danom stupanja na snagu ovog zakona prevešće se u intendantske oficire:

1. (¹) Sadanji vojni činovnici ekonomske struke, koji su to postali od ranijih administrativnih oficira

ekonomske struke vojske i mornarice a imaju svršeni fakultet sa diplomskim ispitom, ili koju svršenu višu stručnu školu sa završnim ispitom, ranga fakulteta, a koji su ocenjeni kao potpuno sposobni za upravu odnosno za otpravljanje intendantskih poslova.

(²) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

2. (¹) Sadanji oficiri rodova vojske koji su ranije bili administrativni oficiri ekonomske struke vojske i mornarice, a koji imaju svršenu kadetsku školu, i žele ovaj prevod, no pod uslovom: da su proveli najmanje pet godina na poslovima ekonomske struke, i da su ocenjeni kao sposobni za otpravljanje poslova ekonomske struke.

(²) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

Član 373.

1. (¹) Vojni činovnici struka, koji su to postali od ranijih administrativnih oficira, a koji su pre prevoda, odnosno pre aktiviranja, odnosno pre prijema u administrativne oficire, imali čin rezervnog oficira u rodovima vojske ili u mornarici, bez obzira da li su u ranije administrativne oficire prevedeni od vojno-administrativnih činovnika i vojnih pisara, ili aktivirani ili primljeni iz građanstva, vratiće se u raniji rod vojske, odnosno u mornaricu, sa činom koji odgovara klasi koju sada imaju kao vojni činovnici, i sa rangom koji su i do sada imali.

(²) Svi ovi, kao i ranije prevedeni administrativni oficiri u oficire rodova vojske odnosno mornarice, zadržaće se i dalje na administrativnim službama u svojim strukama, a njihovo dalje unapređivanje po rodovima vojske i u mornarici biće po odredbama poslednjeg stava člana 94, i sa rokovima služenja kao kod oficira struka po članu 86 ovog zakona.

2. (¹) Vojni činovnici ekonomske struke koji su to postali od ranijih administrativnih oficira, mogu

se, po potrebi službe a po izjavljenoj želji, prevesti u vojne kontrolore odgovarajuće klase, i to oni koji ispunjavaju uslove tačke 1 pod b) člana 21 ovog zakona odmah a ostali kad te uslove ispune.

(²) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

3. (¹) Vojni činovnici ekonomske struke u mornarici, koji su to postali od ranijih administrativnih oficira, a koji su ranije i pre prevoda u administrativne oficire stručno školovane za razne grane oružja odnosno službe u mornarici, mogu se, po potrebi službe i po izjavljenoj želji, prevesti u stručne oficire odgovarajućih grana, a prema svojim kvalifikacijama, spremi i sposobnosti, i to sa činom koji odgovara klasi iz koje se prevode.

(²) Dalje njihovo unapređivanje kao stručnih oficira biva po odredbama ovog zakona.

Član 374.

(¹) Sadanji vojno-tehnički činovnici struka, činovnici građanskog reda i kontraktualni činovnici, a koji su diplomirani inženjeri tehničkog fakulteta i diplomirani vazduhoplovni inženjeri, i koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona zateknu na službi kod vojske i mornarice, mogu se po potrebi, a po izjavljenoj želji, postaviti za inženjer-oficire odnosno za vazduhoplovne inženjer-oficire po odredbama člana 24, 26 i 28 ovog zakona i to:

1. Vojno-tehnički činovnici — za inženjer-oficire onog čina, koji odgovara klasi koju imaju i sa rangom koji su i do sada imali. Vreme provedeno u klasi, iz koje se postavljaju u odgovarajući čin inženjer-oficira, priznaje se radi daljeg unapređenja kao vreme provedeno u dotičnom činu i kao služba koja odgovara tome činu.

2. Inženjeri: činovnici građanskog reda i kontraktualni činovnici, mogu se postaviti najviše u onaj

čin inženjer-oficira, koji bi mogli dobiti po ovom zakonu, da su bili primljeni u čin inženjer-poručnika odmah po završenom fakultetu i po otsluženju obaveznog roka, a po odbitku jedne godine na ime priprave službe, i da su proslužili u pojedinim činovima onaj broj godina koji je propisan u tački 4 pod b) člana 86 ovog zakona.

(²) Oni pak od ovih koji su postavljeni Ukazom, mogu biti postavljeni za inženjer-oficira onog čina, koji je formacijom propisan za dotični položaj, no zaključno sa činom potpukovnika.

(³) Za kontraktualne činovnike važi još i uslov da prelaz iz kontraktualne službe u inženjer-oficire bude neposredan, bez ikakva prekida.

(⁴) Vojno-tehničkim činovnicima i činovnicima građanskog reda, koji su bili privremeni činovnici, a koji po odredbama ovog člana zakona budu postavljeni u inženjer-oficire, vreme koje su proveli kao privremeni činovnici, računa se u vreme pripravne službe.

(⁵) Odredbe prvog stava tačke pod 2 važe i za postavljenje — prevođenje inženjera — činovnika građanskog reda u vojno-tehničke činovnike struka vojske i mornarice.

(⁶) Dalje unapređivanje inženjer-oficira i vojno-tehničkih činovnika biva po odredbama ovog zakona.

Član 375.

(¹) Sadanji činovnici građanskog reda, koji su ranije bili tehničke poslovođe mornarice i stručno su školovani u mornarici, a neprekidno su služili po mornaričkim arsenalima i položili sve propisane stručne ispite, mogu se, po potrebi, a prema njihovoj spremi i sposobnosti prevesti u vojno-tehničke činovnike, i to u onu klasu koja odgovara položajnoj grupi koju imaju kao činovnici građanskog reda.

(²) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

Član 376.

(¹) Narednici, koji su pre stupanja na snagu ovog zakona stupili po izboru i uspešno završili jednogodišnji kurs pri Artilerisko-tehničkom zavodu, a koji budu želeli da ispit polažu i ovaj polože po ranije propisanom programu, unaprediće se za vojno-tehničke činovnike IV klase artilerisko-tehničke struke.

(²) Oni od ovih narednika, koji su položili ispit i već unapređeni u vojne pisare IV klase po odredbama dosadanjeg zakona, prevešće se u vojno tehničke činovnike iste klase i sa rangom koji su i do sada imali. A oni od ovih narednika, koji su položili ispit, ali još nisu unapređeni, unaprediće se u vojno-tehničke činovnike IV klase čim navrše 10 godina podoficirske službe.

(³) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

Član 377.

Sveštenici, kao činovnici građanskog reda, po odredbama člana 36 ovog zakona i odnosnih odredaba zakona o činovnicima, postavljaju se samo za one garnizone, za koje se ne mogu postaviti honorarni sveštenici.

Član 378.

Sadanji lekarski pomoćnici prevode se u sanitetske pomoćnike sa klasom i rangom koji su i do sada imali.

Član 379.

(¹) Sadanji vojni pisari, koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona zateknu u službi kod vojske i mornarice kao službenici građanskog reda, prevešće

sa u vojne činovnike, vojne pisare IV klase, ako ispunjavaju opšte uslove člana 86 ovog zakona.

(²) Dalje njihovo unapređivanje biva po odredbama ovog zakona.

Član 380.

(Izmenjen sa § 55 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

1. Sadanji vazduhoplovni oficiri, bez svršene niže škole Vojne Akademije, a koji su do stupanja na snagu ovog zakona uspešno svršili Višu Aeronautičku školu i dobili diplomu vazduhoplovnog inženjera, mogu se unapređivati zaključno sa činom vazduhoplovnog brigadnog đenerala, ako ispunjavaju i ostale uslove člana 86 i tačke 6 i 7 člana 87 ovog zakona.

2. Aktivni oficiri, koji su učestvovali u ratu 1914 do 1918 godine, a imali položeni viši tečajni ispit (ispit zrelosti), mogu se unaprediti zaključno sa činom pukovnika, ako ispune ostale uslove, koje ovaj zakon predviđa, sem predviđenih škola.

Član 381.

(Izmenjen sa § 56 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Priznaju se svi zakonom predviđeni uslovi za unapređenje u čin rezervnog majora:

1. Rezervnim kapetanima I klase, koji su ušli u rat 1912 i 1913 godine sa položenim ispitom za čin rezervnog potporučnika;

2. Rezervnim kapetanima I klase, koji nemaju položeni ispit za čin rezervnog potporučnika, ali su u ratu 1914—1918 komandovali boračkom jedinicom — vodom ili većom od voda — najmanje dve godine;

3. Isto tako priznaju se svi zakonom predviđeni uslovi za unapređenje u čin rezervnog majora i onim rezervnim kapetanima I klase:

a) koji su u rat 1914 godine ušli sa položenim ispitom za čin rezervnog potporučnika i na dan 1 oktobra 1918 godine bili rezervni oficiri ili

b) koji su u ratu ranjeni ili odlikovani za hrabrost, a posle rata bili su na vežbi i na istoj dobili preporučljivu ocenu ili

v) koji su oglašeni za ratne vojne invalide.

(²) Sve napred propisano važi i za rezervne kapetane I klase, koji su čin kapetana I klase imali na dan 31 avgusta 1940 godine.

(³) Propisom iz ovog člana mogu se koristiti i oni rezervni kapetani I klase, koji su stavljeni u penziju ili im je uvažena ostavka sa prevodom u rezervu, ako ispunjavaju gore propisane uslove.

(⁴) Sve rezervne kapetane I klase, koji ispunjavaju uslove iz ovog člana, može ministar vojske i mornarice predložiti za unapređenje u čin rezervnog majora prema svojoj oceni — nahodenju i potrebi, sem onih, koji su pod prethodnom krivičnom istragom, pod redovnom sudskom istragom, pod sudom ili sudski kažnjeni.

Član 382.

(Izmenjen sa § 36. fin. zak. za 1933/34 god.)

(¹) Studenti medicine i studenti farmacije, koji nisu unapređeni u odgovarajuće čino ve sanitetskih i apotekarskih oficira do 23 septembra 1929 godine, po zakonu o priznanju oficirskog čina studentima medicine ĐBr. 13113 od 26 juna 1928 godine i zakonu o priznanju oficirskog čina studentima farmacije ĐBr. 29789 od 19 jula 1929 godine, unaprediće se naknadno, i to sa činom i rangom koji im pripadaju da su na vreme unapređeni po odredbama pomenutih zakona.

(²) Ovo unapređivanje ima se izvršiti po već podnetim molbama, kao i molbama koje se imaju podneti najdalje do 1 oktobra 1934 godine. Podnete molbe posle toga roka smatraće se kao neblagovremene.

(³) Dalje unapređivanje ovih rezervnih sanitetskih i apotekarskih oficira biva po odredbama ovog zakona.

Član 383.

Dodatak na odelo izdavaće se od 1 novembra 1931 godine u određenom iznosu samo onima kojima ovaj pripada po članu 279 ovog zakona.

Član 384.

U činovima-klasama, za koje su predviđene periodske povišice plata po članu 259, 260 i 261 ovog zakona, pripada oficiru-vojnom činovniku, podoficiru i muzičaru ona periodska povišica po propisu člana 262 ovog zakona na koju imaju pravo prema godinama efektivno provedenim u činu odnosno klasi u kojima se budu zatekli, i to: oficiri i vojni činovnici na dan 1 novembra ove godine, a podoficiri i muzičari na dan 1 januara 1932 godine posle izvršenog prevođenja po članu 368 i 370 ovog zakona, od koga im dana ima i teći plata sa periodskim povišicama po odredbama ovog zakona. Podoficiri i muzičari primaće do 1 januara 1932 godine platu (osnovnu i položajnu) po odredbama dosadanjeg zakona.

(Vidi: član 385 ovog zakona.)

Član 385.

Pri prevođenju na pripadajuće periodske povišice po odredbama ovog zakona a u smislu člana 384, oficiru-vojnom činovniku i podoficiru-muzičaru, od vremena koje je probavio u dotičnom činu-klasi, u kome se — u kojoj se zatekne na dan 1 novembra ove godine a podoficir-muzičar na dan 1 januara 1932 godine, ima se od vremena služenja u tome činu-klasi odbiti vreme za koje se obustavlja kretanje po periodskim povišicama po propisu člana 301 i 304 ovog zakona: ako je u tome činu-klasi imao nepreporučljivu ocenu za položaj na kome je, ili ako je bio sudskom presudom kažnjen.

Član 386.

(¹) Ako oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar, po ovom zakonu, ima da prima na ime plate manje od onog što je primao po dosadanjem zakonu na ime osnovne i položajne plate, primaće razliku između tih prinadležnosti sve dotle, dok napredovanjem njegova plata po ovom zakonu ne dostigne visinu ranije osnovne i položajne plate. Kod oficira ovo isto važi i za razliku između dodatka na čin i zvanje (po ranijem) i položajnog dodatka (po ovom zakonu), a kod stalnih vojnih profesora za razliku između dodatka stalnih vojnih profesora po zakonu o tome i položajnog dodatka po ovom zakonu.

(²) Vojni činovnici, koji imaju da primaju po ovom zakonu manji položajni dodatak od dodatka na odelo koji su do sada primali, primaće tu razliku sve dotle, dok napredovanjem ne postignu položajni dodatak koji je jednak ili veći od dosadanjeg dodatka na odelo.

(³) Razlike po prvom i drugom stavu pokazivaće se odvojeno od prinadležnosti po ovom zakonu. Razlika po prvom stavu ovog člana ulazi u osnov za penziju, ako oficir, vojni činovnik, podoficir i muzičar, za vreme dok ovu razliku prima, bude penzionisan. Razlika po drugom stavu ovog člana ne ulazi u osnov za penziju.

Član 387.

(Prema § 124 tač. 4 fin. zak. za 1939/40 god. prestao da važi počev od 1 aprila 1939 god.)

Član 388.

(¹) Oficir i vojni činovnik, koji bude vraćen u aktivnu službu iz penzije ili ostavke, a bio je penzionisan odnosno dao ostavku za vreme važenja ranijih zakona, kad nije bio predviđen ni dodatak na čin i zvanje odnosno položajni dodatak, ni specijalni vojni dodatak, pa bude penzionisan pre isteka od tri godine od dana vraćanja u aktivnu službu, ne može dobiti penziske prinadležnosti po ovom zakonu, već mu iste

pripadaju po zakonu koji je važio u vremenu kad je bio penzionisan ili dao ostavku. Od ovog se izuzimaju oni oficiri i vojni činovnici koji pre isteka roka od tri godine moraju po samom zakonu po tački 5, 6 i 7 člana 112 biti penzionisani, kao i oni koji su navršili broj godina za punu penziju, ako ne budu penzionisani po svojoj molbi. Isto tako ovo ne važi za porodične penzije oficira i vojnih činovnika koji su kao aktivni službenici umrli pre isteka roka od tri godine.

(²) Na slučaj, da se službeniku ima odrediti penzija prema odredbi prethodnog stava, po ranijim propisima, u vreme službe računaće se i vreme provedeno posle vraćanja u službu, a osnov za penziju biće prinadležnosti po ranijem zakonu koje odgovaraju činu-klasi sa kojom je penzionisan.

Član 389.

Onim oficirima, vojnim činovnicima, podoficirima i muzičarima, koji budu penzionisani posle stupanja na snagu ovog zakona, a koji ispunjavaju uslov za sticanje prava na ličnu penziju po članu 308 i 324 ovog zakona, računaće se za određivanje količine penzije, pored vremena iz člana 312, 313, 328 i 329 ovog zakona, još i ovo vreme:

1. Godine provedene u vojsci Srbije i Crne Gore na vojnoj dužnosti za vreme ratova 1912—1920 godine zaključno, bilo po vojnoj obavezi, bilo kao dobrovoljci, ako su pre 6 septembra 1923 godine postali aktivni vojni državni službenici, računaće se dvostruko po odbitku obaveznog roka u stalnom kadru od 18 meseci.

2. Aktivnim ukaznim činovnicima Srbije i Crne Gore, koji kao takvi nisu bili na vojnoj dužnosti u ratovima od 1912 do 1920 godine priznaje se svaka takva godina u 18 meseci, ako su pre 6 septembra

1923 godine stupili u aktivnu službu u vojsci i mornarici.

3. Vreme koje su oficiri srpske i crnogorske vojske proveli na školovanju u vojnim školama stranih država, bilo kao državni pitomci ili inače, kako pre rata tako i za vreme rata, priznaje se za penziju u stvarnom trajanju i to od dana kad su dobili odgovarajući čin podnarednika naše vojske, ili ako u odnosnim vojnim školama nije bilo unapređivanja u podoficirske činove, onda sve vreme koje su u školi proveli, po odbitku 18 meseci na ime obaveznog roka službe u stalnom kadru, i vreme od dana prijema u našu vojsku. Onim pak od ovih koji su u stranim vojskama služili i kao oficiri, priznaje se za penziju i vreme koje su stvarno proveli kao aktivni oficiri u dotičnoj vojsci.

4. Vreme koje su oficiri i vojni činovnici u svojstvu aktivnih oficira i aktivnih vojnih činovnika (lekar, veterinar, apotekari i dr.) ranije proveli u službi u ruskoj vojsci, a koji su već primljeni ili budu primljeni u našu vojsku ili mornaricu, priznaje se za penziju samo u stvarnom trajanju i to od dana ukaza o dobijenom prvom oficirskom činu odnosno zvanju činovnika pa do 26 oktobra 1917 godine (po starom kalendaru), i od dana prijema u našu vojsku, no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme.

5. Vreme koje je pojedinim službenicima vojnog reda, na njihovu molbu, priznato specijalnim zakonom za državnu službu odnosno za penziju.

Član 390.

Oficirima i vojnim činovnicima, koji budu pensionisani posle stupanja na snagu ovog zakona, a koji u vojnim školama i pre unapređenja za oficira odnosno za vojnog činovnika, nisu proizvođeni u podoficirske činove, vreme za određivanje količine penzije računaće se od navršene 18 godine života, ako su po

završetku škole ostali i dalje na službi u vojsci ili mornarici radi napredovanja.

Član 391.

Vreme koje je oficir i vojni činovnik proveo u trupnoj službi (četnoj), aneksionoj, nastavničkoj, učiteljskoj, kao i vreme provedeno na mapiranju, trianguliranju i na ukrcanju na opremljenim ratnim brodovima po odredbama vojno-obskrbnog zakona predašnje austro-ugarske vojske od 1875 godine i odlukama predašnje austro-ugarske vojske i bojnog pomorstva, a koji bude stavljen u penziju po stupanju na snagu ovog zakona, uračunava se ovo vreme za određivanje količine penzije samo u slučaju ako dotični oficir odnosno vojni činovnik pri pensionisanju ima navršenih 30 godina stvarno provedenih u državnoj službi, a koje se po odredbama ovog zakona računaju za određivanje količine lične penzije.

Član 392.

Muzičarima, koji budu stavljeni u penziju po stupanju na snagu ovog zakona, vreme za određivanje količine penzije računa se, i to:

1. Svima muzičarima koji su prevedeni u sastav muzika sa jednom od muzičkih klasa do 1 novembra 1924 godine, od navršene 18 godine života, a po odbitku 18 meseci na ime obaveznog roka službe u stalnom kadru;

2. Svima muzičarima koji su prevedeni u sastav muzika sa jednom od muzičkih klasa od 1 novembra 1925 godine pa do stupanja na snagu ovog zakona, od navršene 18 godine života; i

3. Svima muzičarima koji budu prevedeni u sastav muzika po stupanju na snagu ovog zakona, od dana unapređenja u II nižu klasu prema članu 328 ovog zakona.

Član 393.

(¹) Oficirima i vojnim činovnicima, ratnim invalidima, koji su penzionisani po odredbama zakona o ustrojstvu vojske od 1904 godine s pravom uživanja potpune dotadašnje plate po članu 10 zakona o potpori vojnih invalida od 8 jula 1878 godine sa docnijim izmenama i dopunama, pa i ako nisu imali deset godina aktivne državne službe, priznaje se da ispunjavaju uslov za sticanje prava na ličnu penziju, s tim:

1. Da se svi oni, koji su kao preteški i puni invalidi bili do 17 novembra 1925 godine po invalidskom zakonu od 1925 godine, prevedu na penziju po zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice od 1923 godine i to narednog višeg čina od čina u kome su bili u vremenu penzionisanja;

2. Da se teški i laki invalidi koji su kao takvi bili do 17 novembra 1925 godine po invalidskom zakonu od 1925 godine prevedu po zakonu o ustrojstvu vojske i mornarice od 1923 godine na penziju istog čina u kome su bili u vremenu penzionisanja.

(²) Penzije određene po ovome članu imaju teći od dana rešenja o prevođenju, no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme. Rešenje donosi Ministar vojske i mornarice.

Član 394.

(¹) Aktivnim oficirima i aktivnim vojnim činovnicima, koji su do stupanja na snagu zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od 1923 godine penzionisani kao onesposobljeni na vojnoj dužnosti u miru a po odredbama zakona o ustrojstvu vojske od 1904 godine i s pravom uživanja potpune dotadanje plate po članu 10 zakona o potpori vojnih invalida od 8 jula 1878 godine sa docnijim izmenama i dopunama, pa i ako nisu imale deset godina aktivne državne službe, priznaje se pravo na penziju u iznosu celokupne plate koju su primali na dan penzionisanja.

(²) Ove im penzije imaju naknadno teći od dana rešenja kojim im se ova penzija reguliše, no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme. Rešenje donosi Ministar vojske i mornarice.

Član 395.

(¹) Podoficirima, koji su u vremenu posle 5 aprila 1920 godine pa do stupanja na snagu zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od 1923 godine, prilikom vršenja vojne dužnosti u miru, onesposobljeni i kao takvi uživali potporu u smislu člana 26 zakona o potpori vojnih invalida od 8 jula 1878 godine sa docnijim izmenama i dopunama, a koji u vremenu otpusta iz kadra nisu imali 14 godina službe, priznaje se pravo na potporu po članu 24 zakona o ustrojstvu vojske od 1904 godine, kao da su na dan otpusta imali 14 godina dobre vojničke i podoficirske službe.

(²) Ova im potpora ima teći od dana rešenja o njenom dodeljivanju no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme. Rešenje donosi Ministar vojske i mornarice.

Član 396.

(Izmenjen sa § 36 fin. zak. za 1934/35 god.)

(¹) Odredbe člana 136 i 336 ovog zakona imaju se primeniti i na sve ostale oficire i rezervne vojne činovnike i podoficire, kaplare i obveznike iz rezerve, kaplare, redove i mornare stalnog kadra i pitomce vojnih škola, onesposobljenje na službi za vreme vežbe kod vojske i mornarice, odnosno za vreme otsluženja obaveznog roka u stalnom kadru u vremenu od 5 aprila 1920 godine pa do stupanja na snagu ovog zakona, a pod okolnostima predviđenim u tim članovima, no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme. Rezervnim oficirima i rezervnim vojnim činovnicima penzija se ima odrediti prema plati koju su primali na dan onesposobljenja.

(²) Penzija odnosno pomoć ima teći od dana rešenja o dodeljivanju. Rešenje donosi Ministar vojske i mornarice.

Član 397.

Oficirima i vojnim činovnicima koji su penzionisani posle 23 septembra 1929 godine, a koji nisu imali deset godina ukazne aktivne službe, na njihovu molbu, regulisaće se naknadno penzija prema godinama državne službe, koje se po odredbama ovog zakona priznaju za određivanje količine penzije, no bez prava na materijalne naknade za proteklo vreme.

Član 398.

Aktivni vojni činovnici vojske i mornarice, koji su to postali od ranijih aktivnih administrativnih oficira struka, mogu, ako žele, dok su u aktivnoj službi, nositi oficirsku uniformu odgovarajućeg čina svoje struke t. j. onu koju su imali pravo nositi do prevoda u vojne činovnike.

Član 399.

(Izmenjen sa § 36 fin. zak. za 1934/35 god.)

(¹) Ministar vojske i mornarice ovlašćuje se da u duhu odredaba ovih prelaznih naređenja i ostalih odredaba ovog zakona kao i odredaba zakona o činovnicima, izvrši sva prevođenja službenika vojnog i građanskog reda na službi u vojsci i mornarici, kao i da vrati u oficire struka i rodova vojske i mornarice ili u odgovarajuće klase vojnih činovnika ranije administrativne oficire i tehničke poslovođe vazduhoplovstva i mornarice, a obzirom na njihove kvalifikacije, spremu i sposobnost i stvarnu potrebu službe, i da im prema godinama oficirske odnosno činovničke službe odredi i rang, ukoliko to ovim prelaznim naređenjima nije predviđeno.

(²) Ovo prevođenje ima se izvršiti do 1 oktobra 1934 godine.

Član 399a.

(Nov prema uredbi ĐBroj 3780/35 god.)

(¹) Tačka 8 člana 169 pod a) zakona neće se primenjivati dok se ne stvori mogućnost za to.

(²) Unapređenje kontra-admirala u čin vice-admirala vršiće se na osnovi godišnjih ocena.

Član 399b.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Sadašnji podnarednici, narednici i narednici vodnici rodova vojske i struka, koji se u tom činu zateknu 31 marta 1941 godine, prevešće se 1 aprila 1941 i to:

a) U podnarednike I klase podnarednici koji u tom činu budu proveli najmanje 3 godine, a nemaju smetnje za unapređenje iz dosada važećeg člana 65 pod a) zakona; a u podnarednike II klase svi ostali podnarednici.

b) U narednike I klase narednici koji u tom činu budu proveli najmanje četiri godine, a nemaju smetnje za unapređenje iz dosada važećeg člana 65 pod a) zakona; a u narednike II klase svi ostali narednici.

v) U vodnike III, II i I klase, sadašnji narednici vodnici III, II i I klase.

(²) Dalje unapređivanje podoficira biće po uslovima člana 81 zakona.

Član 399v.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Za prevođenje sadašnjih mornaričkih podoficira u odgovarajuće podoficirske činove po izmenjenom propisu člana 148 važe u svemu odredbe člana 399b ovog zakona.

Član 399g.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Prinadležnosti podoficira po izmenjenom propisu člana 260 i 276 imaju teći od 1 aprila 1941 godine.

Član 399d.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Sadanji oficiri za đeneralštabne poslove prevode se sa danom stupanja na snagu ove uredbe o đeneralštabne oficire.

Član 399đ.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Prevođenje oficira specijalisanih za autovozarsku-saobraćajnu službu u automobilske oficire, kao i pekarskih i zanatlijskih podoficira u ekonomske podoficire izvršiće Ministar vojske i mornarice.

Član 399e.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Uslovi komandovanja po dosadanjim propisima člana 87 i 88 zakona važe kao ispunjeni uslovi po izmenjenim propisima navedenih članova ovog zakona za sve pukovnike koji su proveli četiri godine u ovom činu na dan 31 avgusta 1940 godine.

Član 399ž.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

(¹) Izuzetno od propisa člana 81 ovog zakona do 31 decembra 1943 godine može postati aktivni potporučnik i vodnik III ili II klase, ukoliko ispunjava ostale uslove propisane članom 81 zakona.

(²) Podoficiri kojima je već odobreno polaganje ispita za čin potporučnika odnosno nižeg vojnog

činovnika IV klase unaprediće se po dosada važećim propisima ovog zakona, ako ispit polože do 31 decembra 1940 godine.

Član 399z.

(Nov prema § 57 uredbe MSBroj 1161/40 god.)

Propisom izmenjenog člana 45 zakona moći će da se koriste u toku godine dana po stupanju na snagu ove uredbe i oni jugoslovenski državljani koji su navršili 27 godina, a imaju manje od 50 godina života, ako naši vojni odnosno diplomatsko-konzularni predstavnici u dotičnim zemljama smatraju da su postojali opravdani razlozi koji su ih sprečavali da do sada regulišu svoju vojnu obavezu.

Član 400.

Za izvršenje ovog zakona nadležan je Ministar vojske i mornarice, koji će regulisati način izvršenja njegovih pojedinih odredaba i uspostaviti ostale odnose u vojsci i mornarici stvorene ovim zakonom.

Završno naređenje.

Ovaj zakon stupa u život i dobija obaveznu snagu kad bude obnarodovan u Službenim novinama, od koga dana prestaju važiti: zakon o specijalnom dodatku stalnih vojnih profesora Vojne Akademije, Pomorske Vojne Akademije i Intendantske Akademije ĐBr. 43214 od 28 novembra 1929 godine, zakon o dodacima na skupoću oficira, vojnih činovnika, podoficira i pitomaca vojnih akademija od 7 maja 1930 godine i sve odredbe ostalih zakona koje su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

ĐBroj 23060

30 septembra 1931 god.

For. br.
39283

